

Versenysziget – a GVH a Civil Szigeten

A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja (GVH VKK) első alkalommal mutatkozott be az érdeklődőknek a Sziget fesztiválon, a Civil Szigeten, ahol két napon keresztül (augusztus 13–14-én) a *Versenysziget* elnevezésű sátorban fogadta a szigetlakókat. A megjelenéssel a GVH VKK célja – a Civil Szigeten részt vevő más állami-önkormányzati szervezetekhez, valamint civil szervezetekhez hasonlóan – a hivatal tevékenységének alaposabb megismertetése volt. A GVH VKK színes, figyelemfelkeltő szóróanyagokkal, helyszíni tanácsadással, tájékoztatással, kvízkérdésekkel és két interaktív szituációs játékkal készült a Szigetre, a játékokban közreműködőket pedig ajándékkal jutalmazta. Az érdeklődés várokozáson felülinek bizonyult mind a kérdőívek kitöltése, mind a szituációs játékokban való részvétel iránt, ami lehetőséget adott a hivatal munkatársainak arra, hogy közvetlenül beszéljessenek általános és aktuális versenyjogi, fogyasztóvédelmi kérdésekről a Versenysziget programjaiba bekapcsolódó több száz – magyar és külföldi – érdeklődővel.

A GVH VKK által játékos formában összeállított kérdőívek egyrészt a hivatallal kapcsolatos ismeretekre kérdeztek rá, másrészt a kérdőívet kitöltők fogyasztói tudatosságát kívánták formálni oly módon, hogy a hivatal jogalkalmazási gyakorlatában visszatérő jelleggel előforduló káros, megtévesztő, visszaélészerű magatartásokat bemutató eseteket tartalmaztak, harmadrészt tudakozódtak arról, hogy a megkérdezettek hogyan ítélik meg az egyes versenyellenes és versenybarát magatartásokat, piaci jelenségeket.

A Civil Játsszótéren tartott interaktív szituációs játékok révén a játékokban részt vevő szigetlakók megtapasztalhatták, hogyan zajlik egy versenytanácsi tárgyalás vagy milyen eszközöket vet be a hivatal egy kartell feltárása érdekében. A szerdai napon rendezett szituációs játék egy képzetbeni légitársaság olcsó jegyárakat népszerűsítő reklámeszközeinek megtévesztő állításaival (a kedvező jegyárhoz kapcsolódó további költségek, feltételek elhallgatása, megalapozatlan piacelsőségi állítás alkalmazása) kapcsolatban szolgáltat tanulságokkal. A második napon sorkartellt alakíthattak és leplezhettek le a

szituációs játékban szerepet vállalók, képet kapva a vizsgálati-bizonyítási lehetőségekről és a hivatallal együttműködő kartelltagoknak nyújtható előnyökről vagy éppen az eljárást akadályozó kartellezőkre kiszabható hátrányokról is.

A Szigeten való megjelenésnek kettős hozadéka van a GVH számára: elsődlegesen az, hogy a sátonál vagy a szituációs játékok során a hivatal munkatársaival közvetlen kapcsolatba lépő szigetlakók többet megtudhattak a Versenyhivatal munkájáról, illetve az ott elhangzó információk segítségével jelenthetnek nekik ahhoz, hogy – akár mindennapi vásárlásaik, akár jelentősebb, hosszabb távra szóló fogyasztói döntéseik meghozatalakor – tájékozott és (ön)tudatos fogyasztóként járjanak el. Ugyanakkor, a megjelenés révén szerzett tapasztalatok a hivatal számára is visszajelzést jelentenek a fogyasztói kultúra állapotáról, és adalékul szolgál annak azonosításához, hogy a hivatal mit tehet ennek fejlesztése érdekében.

A Versenyszigetről készült fotókat lásd a 19. oldalon.

VVK Civil Sziget csapat

A Versenykultúra Központ a GVH honlapján

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL
VERSENYKULTÚRA KÖZPONT

A verseny- és fogyasztói kultúra fejlesztése érdekében fejti ki tevékenységét a Versenykultúra Központ (VKK). A www.gvh.hu honlapon a nyitólapon található VKK logóra kattintva hasznos információkhoz lehet jutni munkájáról, rendezvényeiről, meghirdetett pályázatairól és az általa támogatott programokról. A kiadványok és a VersenyTükör eddig megjelent valamennyi száma is megtalálható itt, letölthető formátumban.

2 Előszó

A GVH döntései

4 Az elmúlt három hónap döntései

5 Változások a magyar lapterjesztési piacon

5 Megveheti a Nestlé a Balaton szeletet

Fotó: MTI

6 Irányítást szerezhet a Chellomedia a Spektrum TV felett

6 Nem gyógyít a Flavin és az Olimpiq StemXcell

7 Eltűnik a fájdalom és a folt?

8 Megtévesztő FHB életjáradék- és jelzálogjáradék-tájékoztatások

Tárgyalóteremben történt

9 Jogerős ítélet a Bartók Béla úti kartellügyben

10 A Fővárosi Ítéltábla felfüggesztette a Kortex Kft.-re kiszabott bírság végrehajtását

Versenypártolás

11 A GVH nem vizsgálja az állítólagos meggykartellt

A GVH hírei

13 Felmérés a banki tájékoztatásról

14 Egyre többen keresik meg a GVH ügyfélszolgálatát

A Versenykultúra Központ hírei

15 A Versenykultúra Központ által egyetemi és főiskolai hallgatók részére meghirdetett pályázat eredménye

16 ROK-szeminárium Budapesten

17 A versenyjog és a közös jogkezelés viszonya

17 A Versenykultúra Központ 2008. évi pályázati kiírása

19 A GVH a Szigeten

Elemzések

20 Környezetvédelem vagy verseny?

26 Versenyszabályok alkalmazása a postai ágazatban – 2. rész

32 A közös irányítás egyes kérdései

35 Nagyméretű kereskedelmi láncok és beszállítók kapcsolata

Portré

38 Portré a francia versenyhatóságról

Hírek a nagyvilágból

41 Versenyjogi fejlemények

43 Gyorsabb bizottsági eljárások? Röviden a vitarendezési eljárásról

Könyvismertetés

44 Az európai közösségi és uniós jog magyarázata – immár magyarul is

Visszapillantó

45 Biztosítási reklámok az '50-es és a '60-as években

A GVH tevékenysége számokban

47 Előzetes statisztikai adatok

Az elmúlt három hónap döntései

A Versenytanács az elmúlt hónapokban 33 versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntést. Az alábbi áttekintés nem tartalmazza azokat a döntéseket, amelyeket a Versenytanács a vizsgáló végzésével szemben benyújtott jogorvoslati kérelemre hozott meg.

Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés		
Vj-105/2006.	Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt.	megszüntetés
Vj-107/2006.	E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt.	megszüntetés
Vj-108/2006.	E.ON Dél-dunántúli Áramszolgáltató Zrt.	megszüntetés
Vj-109/2006.	E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt.	megszüntetés
Vj-99/2007.	Magyar Lapterjesztő Zrt.	annak megállapítása, hogy a vállalkozás nem követett el gazdasági erőfölénnyel való visszaélést
Vj-141/2007.	Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-149/2007.	OBI Hungary Retail Kft.	megszüntetés
Vj-186/2007.	Magyar Posta Zrt.	megszüntetés
Vj-6/2008.	Magyar Telekom Nyrt.	megszüntetés
Összefonódás		
Vj-15/2008.	Generali Immobilien AG, Váci Utca Center Üzletközpont Kft.	engedélyezés
Vj-40/2008.	Ringier Kiadó Kft., Népszabadság Kiadó és Nyomdaipari Zrt., Sanoma Budapest Kiadói Zrt., Magyar Előfizetői Vagyonkezelő Kft., Médialog Logisztikai Zrt.	engedélyezés, kötelezettségek előírásával
Vj-44/2008.	Dunai Kavicsüzemek Kft., Gravel Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	annak megállapítása, hogy az adott ügylet nem szükséges a GVH engedélye
Vj-61/2008.	Chellomedia Programming BV, Spektrum TV Közép-európai Műsorkészítő Zrt.	engedélyezés, kötelezettség előírásával
Vj-66/2008.	Siemens AG, Audiorex Kft.	engedélyezés
Vj-67/2008.	Nestlé Hungaria Kft., Société des Produits Nestlé S.A., Györi Keksz Kft.	engedélyezés
Vj-77/2008.	Strabag AG, M5 Beteiligungs GmbH	engedélyezés
Vj-80/2008.	IKO Production Media Szolgáltató Kft., IKO-Telekom Media Holding Zrt.	engedélyezés
Vj-83/2008.	Magyar Telekom Távközlési Nyrt., IKO-New Media Szolgáltató Kft., IKO Content & Rights Media és Technológia Ügynökség Kft.	engedélyezés
Vj-84/2008.	System Consulting Befektetési, Fejlesztési és Kereskedelmi Zrt., Vértesi Erőmű Zrt.	engedélyezés
Vj-97/2008.	AEGON Magyarország Önkéntes és Magánnyugdíjpénztár, UNIQA és Egyesült Közszolgálati Nyugdíjpénztár	engedélyezés
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása		
Vj-93/2007.	Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt., Magyar Cetelem Bank Zrt.	megszüntetés
Vj-155/2007.	Csemege Match Zrt.	jogsértés megállapítása
Vj-156/2007.	StemXcell Kft., Crystal Institute Kft., Dunai és Társa Bt., Flavinárium Első Magyar Flavonoid és Antioxidáns Termék Forgalmazó Zrt.	jogsértés megállapítása, a jogsértő magatartás további folytatásának megtiltása, helyreigazító közlemény közzétételére történő kötelezés, bírság kiszabása (StemXcell Kft.: 10 millió, Crystal Institute Kft.: 25 millió, Dunai és Társa Bt.: 500 000, Flavinárium Zrt.: 15 millió)
Vj-207/2007.	Reckitt Benckiser (Magyarország) Termelő és Kereskedelmi Kft.	részben jogsértés megállapítása, a jogsértő magatartás további folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (15 millió), részben annak megállapítása, hogy az eljárás alá vont nem követett el a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást
Vj-4/2008.	Euronics Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Bravotech Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Elektro-Quality Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Vöröskő Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., HSBC Credit Pénzügyi Szolgáltató Zrt.	a HSBC Credit Pénzügyi Szolgáltató Zrt. esetében jogsértés megállapítása, a többi eljárás alá vont esetében megszüntetés
Vj-11/2008.	Rossmann Magyarország Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-19/2008.	MAX-IMMUN Rák- és Immunkutató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-20/2008.	Reckitt Benckiser (Magyarország) Termelő és Kereskedelmi Kft.	annak megállapítása, hogy az eljárás alá vont nem követett el a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást
Vj-26/2008.	Aeroviva Utazási Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-30/2008.	Naturlife System Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (2 millió), kötelezés helyreigazító közlemény közzétételére
Vj-31/2008.	Magyar Telekom Nyrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-43/2008.	Netrisk Első Online Biztosítási Alkusz Kft.	részben jogsértés megállapítása, részben megszüntetés
Vj-47/2008.	FHB Életjáradék Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (19 millió)

Változások a magyar lapterjesztési piacon

A GVH a közelmúltban három média-piaci fúziót is engedélyezett. A lapterjesztési piacot érintő döntés, hogy a Ringier Kft., a Népszabadság Zrt., és a Sanoma Zrt. közvetett irányítást szerezhet a MédiaLog Zrt. felett.

A Ringier, a Népszabadság és a Sanoma 2007 novemberében döntött úgy, hogy a lapterjesztéssel foglalkozó MédiaLog Zrt.-ből kivásárolja a német F-Log AG-t. A tranzakció során a három kiadó közös vállalkozása, a MédiaLog részvényeinek 49 százalékát birtokló Magyar Előfizetési Vagyonkezelő (MEV) Kft. megvásárolta az F-Log AG kezében lévő 51 százalékos pakettet. A MédiaLog a GVH engedélyével jött létre 2006 nyarán. A vállalkozás előfizetéses lapterjesztési szolgáltatást végez.

A lapterjesztés olyan speciális szolgáltatás, amelynek célja, hogy a sajtótermékek közvetlenül vagy meghatározott csatornák közvetítésével eljussanak az olvasókig. A lapterjesztésen belül megkülönböztethető az árus és az előfizetéses lapterjesztés: az előbbi a lapok kiskereskedelmi értékesítését, az utóbbi a lapok előfizetők részére való házhoz kézbesítését jelenti. Az árus lapterjesztést jelenleg Magyarországon egyetlen vállalkozás, a Lapker Zrt. uralja majdnem 100 százalékos részesedésével. Az előfizetéses lapterjesztéshez kiterjedt kézbesítési hálózat, valamint logisztikai és szállítmányozási eszközpark szükséges. Országos terjesztést jelenleg a MédiaLog Zrt. mellett kizárólag a Magyar Posta végez. Az előfizetéses lapterjesztésen belül eltérő sajátosságokkal bírnak a napilapok a többi előfizetéses laptól (időszakos, heti, kétheti, havi kiadványok, azaz magazinok). A napilapok esetében ugyanis fontos, hogy minden nap a kora reggeli órákban kézbesítésre kerüljenek. A MédiaLog Zrt. részesedése az előfizetéses lapterjesztésből az országos napilapok esetében meghaladja a 90 százalékot, a magazinok esetében pedig 30 százalék körüli.

A fúzió többi szereplője lapkiadással foglalkozó vállalkozás. A svájci Ringier AG csoporthoz tartozik az egyebek mellett a Blikk bulvár napilapot, a Nemzeti Sportot, valamint több ifjúsági magazint kiadó Ringier Kft., valamint a Népszabadság napilapot megjelentető Népszabadság Zrt. A Ringier csoport az országos napilap piacon példányszám alapján a legnagyobb kiadónak számít, részesedése 45 százalékos. A vállalkozás a magazinpiacon is jelen van, részesedése 5 százalék körüli. A finn érdekeltségű Sanoma Zrt. a magazinkiadásban számít erős szereplőnek a maga 30 százalékos piaci részesedésével. Ez a cég adja ugyanis ki egyebek mellett a Story, a Nők Lapja, a Figyelő, a National Geographic és a Cosmopolitan nevű sajtótermékeket.

A GVH vizsgálta, hogy a MédiaLog megszerzése esetén a MEV Kft.-n keresztül a Ringier és a Sanoma csoport nem kerül-e erőfölényes helyzetbe a lapkiadás területén. A versenyhatóság szerint a napilapok és a magazinok nem tartoznak azonos árupiacokhoz. Ráadásul napilapkiadással az ügylet szereplői közül csak a Ringier foglalkozik. A magazinpiacon mindkét nagy kiadó jelen van, de együttes piaci részesedésük nem akkora, hogy erőfölénybe kerülhetnének. Felmerülhet, hogy a két kiadó által irányított MédiaLog Kft. a lapterjesztés során esetleg diszkriminatívan kezel más lapkiadó cégeket. Ennek elkerülése érdekében a GVH előírta a MédiaLog 2006-os megalapításához szükséges feltételek betartását a mostani ügyletben részt vevők számára is. Így a MédiaLog Logisztikai Zrt.:

- az általa nyújtott előfizetéses lap- és magazinterjesztés szolgáltatást minden azt igénybe venni kívánó félnek azonos feltételekkel (diszkriminációmentesen) nyújtja; valamint

- a fenti szolgáltatást igénybe vevő ügyfelektől tudomására jutott, azok üzleti titkát képező információkat mások részére (ideértve a kérelmezőket is) nem teszi hozzáférhetővé.

Ezeket a feltételeket az ügyletben részt vevő vállalkozások vállalták, így a fúziót a GVH engedélyezte. A versenyhatóság azonban felhívja a figyelmet arra, hogy az előírt feltételek betartását utóvizsgálat keretében ellenőrizni fogja. Ha az érintettek a kötelezettségeiket nem teljesítik, a GVH határozatát visszavonhatja.

Megveheti a Nestlé a Balaton szeletet

A GVH engedélyezte, hogy a Nestlé-csoport a Györi Keksz Kft.-től megvásárolhassa annak Balaton-üzletágát.

A Nestlé Hungária Kft. és a Sociétés des Produits Nestlé S.A. 2008. április 23-án kötött szerződést a Györi Keksz Kft. Balaton szelet elnevezésű csokoládés ostya-szelet termékéhez kapcsolódó szellemi tulajdonjogok, előállítási és berendezési know-how, raktárkészlet, promóciós anyagok, valamint gépek és berendezések megvásárlására. A szellemi tulajdon-

Foto:MTI

jogok és az előállítási know-how tulajdonosa a Sociétés des Produits Nestlé S.A., a további megszerzett eszközök és jogok tulajdonosa pedig a Nestlé Kft. lett.

A versenytörvény szerint, ha az összefonódásban érintett két vállalkozás előző évi nettó árbevétele meghaladja a 15 milliárd forintot, ezen belül pedig mindkettőé az 500 millió forintot, akkor a fúzióhoz a GVH engedélye szükséges.

A Nestlé-csoport magyarországi tagjai élelmiszerek (kávé, kakaó, konyhai termékek, bébiételek, édességek, jégkrémek), ásvány- és forrásvizek, gyógyszerek, gabonapehely termékek és állateledelgyártásával és forgalmazásával foglalkoznak. Részesedése a magyarországi szele-

tes csokoládé forgalomból nem éri el a 10 százalékot. A Györi Kecs Kft. Balaton-üzletága kizárólag szeletes csokoládé gyártással foglalkozik, azok hazai forgalmából a részesedése szintén nem éri el a 10 százalékot.

Mivel a GVH vizsgálata úgy találta, hogy a magyarországi szeletes csokoládék piacán a fúzió nem hoz létre és nem erősít meg gazdasági erőfölényt, nem akadályozza a hatékony verseny fennmaradását és fejlődését, ezért a hatóság az összefonódást engedélyezte.

Irányítást szerezhet a Chellomedia a Spektrum TV felett

2012-ig szóló kötelezettség előírása mellett engedélyezte a GVH a Liberty vállalkozáscsoport egyik magyarországi tagja, a Chellomedia Programming BV 100 százalékos tulajdonszerzését a Spektrum TV Közép-európai Műsorkészítő Zrt.-ben.

A Chellomedia 2008. április 11-én megvásárolta a Spektrum TV részvényeinek 100 százalékát, melyhez két héttel később benyújtott kérelmében a GVH engedélyt kérte. Az engedélykérő vállalkozás bejelentette továbbá, hogy négy évre vállalja, hogy a Spektrum TV csatorna harmadik felek részére (ideértve az IPTV és a DigiTV műsorterjesztési platformokat) történő értékesítésétől nem zárkozik el, amennyiben azok készek a csatornának, a piacon szokásos üzleti és műszaki feltételek szerint megállapított, nem diszkriminatív díját megfizetni és rendelkeznek a fenti műsorszolgáltatás továbbításához szükséges jogi, műszaki és üzleti feltételrendszerrel.

A Versenytanács gyakorlata szerint a GVH fúziókra vonatkozó közleményében foglaltaknál magasabb (25–30%) piaci részesedés mellett is alkalmazható az egyszerűsített eljárás, ha a kérelmező kérel-

mében olyan kötelezettséget vállal, amely a magasabb piaci részesedésből származó versenyproblémát nyilvánvalóan orvosolja. Jelen eljárásban azonban a Versenytanács teljes körű fúziós eljárás lefolytatását látta indokoltnak, mivel a válalás nem zárja ki azt, hogy az összefonódó vállalkozások 25 százalék feletti együttes piaci részesedésükre alapozva más ismeretterjesztő csatornák hálózataikon való terjesztését indokolatlanul nehezítsék.

A Liberty-csoport magyarországi tagjai közé tartoznak még a Chellomedia mellett a UPC Kft., a Sport1 Holding Zrt., a TV Paprika Zrt. és a Filmmúzeum Zrt. Az összefonódás által érintett másik fél a Spektrum Zrt. a Spektrum TV elnevezésű csatornát sugározza, melynek célja kiemelkedő minőségű tudományos ismeretterjesztő dokumentumfilmek és ilyen tárgyú sorozatok sugárzása magyar hangalámondással. Magyarországon jelenleg további két általános ismeretterjesztő csatorna működik: a Discovery és a National Geographic. Továbbá az utóbbi években jelentek meg a tematikus ismeretterjesztő csatornák, amelyek pl. csak természetfilmeket vagy csak technikai, illetve történelmi műsorokat sugároznak.

A GVH az összefonódás versenyjogi hatásainak vizsgálatakor az általános ismeretterjesztő csatornákat elkülönült árupiacnak tekintette. Ezen a piacon a tranzakció következtében az addigi három szereplő a Spektrum és a Discovery egy vállalkozáscsoportba kerülésével két független szereplőre csökken, ami érezhető horizontális hatásnak minősül. A Versenytanács szerint ugyanakkor a National Geographic csatorna kellő elensúlyt jelent az erőfölényes helyzet kialakulásával szemben. A veszélyt enyhítik a speciális ismeretterjesztő csatornák, különösen a Viasat Explorer és a Viasat History jelenléte is, hiszen ezek jelentenek némi versenyt az általános ismeretterjesztő csatornáknak. Lényeges körülmény továbbá, hogy a műsorterjesztők a műsorokat nem közvetlenül a fogyasztóknak értékesítik, sőt azokat önmagukban a fogyasztók nem is képesek jelenleg megvásárolni.

A fentiek alapján a Versenyhivatal engedélyezte a fúziót, ugyanakkor – a válalásnak megfelelően – kötelezettségként előírta, hogy a Chellomedia 2012. július 31-ig a Spektrum TV csatorna harmadik felek részére történő értékesítésétől nem zárkozik el, amennyiben

azok készek a csatornának a piacon szokásos üzleti és műszaki feltételek szerint megállapított, nem diszkriminatív díját megfizetni, és rendelkeznek a fenti műsorszolgáltatás továbbításához szükséges jogi, műszaki és üzleti feltételrendszerrel.

A GVH utóvizsgálatban – hosszú távú kötelezettség előírása esetén akár több alkalommal – ellenőrzi a kötelezettség teljesítését, amelynek elmulasztása esetén határozatát visszavonhatja.

Nem gyógyít a Flavin és az Olimpiq StemXcell

Összesen csaknem 171 millió forint bírságot szabott ki a GVH négy vállalkozásra. A forgalmazók gyógyhatást tulajdonítottak a Flavin és az Olimpiq StemXcell nevű készítményeiknek, ám ezen állításaikat nem tudták minden kétséget kizáró bizonyítékokkal alátámasztani.

A Flavin étrendkiegészítő termékcsalád – Flavin 7 gyümölcslékivonat, Flavin + gyümölcskivonat kapszula, Flavin 7 Prémium, Napkristály Flavin kapszula, Cardio Flavin 7 + kapszula, Cyto Flavin kapszula, Flavin 77 rost és szirup, Flavin Dent gyümölcslékivonat szájböblítő és szájspray – reklámozása miatt 2007 végén indult versenyfelügyeleti eljárás. A GVH ekkor észlelte, hogy a Crystal Institute Kft., a Flavinárium Zrt., valamint a Dunai és Társa Bt. olyan hirdetéseket tesz közzé, amelyekben a Flavin termékeknek gyógyhatást tulajdonítanak.

A három vállalkozás egy másik versenyfelügyeleti eljárásban is érintett volt. Ennek során a GVH azt vizsgálta, megettéveszti-e a fogyasztókat a StemXcell Kft. mellett a Crystal Institute Kft., a Flavinárium Zrt., valamint a Dunai és Társa Bt., amikor az Olimpiq StemXcell étrendkiegészítőről hirdetéseikben azt állították, hogy az alkalmas az őssejtek szaporítására és védelmére, valamint hogy a termék gyógyhatással bír.

A GVH mindkét esetben megállapította, hogy a forgalmazó vállalkozások sem a Flavin termékcsalád, sem a Olimpiq StemXcell esetében nem rendelkeztek a reklámjaikban megfogalmazott állításukat minden kétséget kizáróan alátámasztó tudományos bizonyítékokkal arról, hogy a két terméknek valóban gyógyhatása lenne. Emiatt a GVH mindkét esetben a fogyasztók megtévesztése miatt elmarasztalta a vállalkozásokat.

A Flavin termékek reklámozása során közzétett megtévesztő állítások miatt a Crystal Institute Kft. 59 millió 359 ezer 700, a Flavinárium Zrt. 60 millió 874 ezer 900, a Dunai és Társa Bt. pedig 300 ezer forint bírságot kapott. Ezen túl a GVH a három vállalkozást eltiltotta a jogsértő magatartás folytatásától. Internetes oldalain jól láthatóan, észrevételek hozzátétele nélkül fél éven át szerepeltetniük kell a következő szöveget: *„A Gazdasági Versenyhivatal a Vj-209/2007. számú versenyfelügyeleti eljárásban megállapította, hogy a Crystal Institute Kft., a Flavinárium Zrt., valamint a Dunai és Társa Bt. a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsítottak azzal, hogy a Flavin termékek forgalmazása, valamint az azokkal kapcsolatos tájékoztatás során a termékeknek gyógyhatást tulajdonítottak. A GVH bírság kiszabása mellett az eljárás alá vontakat a jogsértő magatartás további folytatásától eltiltotta.”*

Az Olimpiq StemXcell reklámozása a GVH szerint ugyancsak alkalmas volt a fogyasztók megtévesztésére, emiatt a StemXcell Kft. 10 millió, a Crystal Institute Kft. 25 millió, a Flavinárium Zrt. 15 millió, a Dunai és Társa Bt. pedig 500 ezer forint bírságot kapott. A GVH ebben az esetben is eltiltotta a vállalkozásokat a jogsértő magatartás folytatásától és kötelezte őket arra is, hogy minden általuk üzemeltetett internetes honlap nyitóoldalán, ahol tájékoztatást tesznek közzé az Olimpiq StemXcell termékkel kapcsolatban jól láthatóan, észrevételek hozzátétele nélkül fél éven át ismertessék a GVH határozat rendelkező részét.

A bírság összegének meghatározásakor mindkét esetben súlyosító körülményként vette tekintetbe a GVH, hogy a vállalkozások megtévesztő hirdetésekkel igen sérülékeny fogyasztói réteget céloztak meg, tevékenységüket hosszú időn keresztül folytatták, így a megtévesztő reklámok széles körhöz juthattak el.

Eltűnik a fájdalom és a folt?

A Reckitt Benckiser Kft. ellen indított egyik versenyfelügyeleti eljárás annak megállapításával zárult, hogy a Nurofen fájdalomcsillapítókat hirdető televíziós reklámok nem jogsértőek, mivel az azokban állított két tulajdonság, azaz, hogy a termék alkalmas a fájdalom csillapítására, illetve, hogy – elmentésben más fájdalomcsillapítókkal – vény nélkül kapható, igaznak bizonyult, így nem alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.

Magyarországon nagy számú fájdalomcsillapító van forgalomban. 2007. február 15-től a metamizol hatóanyagot tartalmazó fájdalomcsillapítók vénykötelessé váltak. Az Országos Gyógyszerészeti Intézet (OGYI) nyilatkozata szerint azonban az akkor vénykötelessé vált és a nem vényköteles fájdalomcsillapítók között a fájdalomcsillapító hatás tekintetében nincs kü-

lönbség, továbbá a Nurofen az OGYI által kiadott forgalomba hozatali engedélyei szerint is alkalmas a különböző eredetű fájdalmak gyors és hatékony csillapítására. Így igazolt tény, hogy a Nurofen hatékonyan alkalmazható a fájdalom ellen, illetve, hogy a piacon szereplő egyes más termékekkel szemben megvásárlása nem vényköteles.

A másik Reckitt Benckiser Kft.-vel szemben indult versenyfelügyeleti eljárásban azonban jogsértést állapított meg a GVH, és 15 millió forint bírságot szabott ki.

Az eljárás 2007. december 15-én annak vizsgálatára indult, hogy versenyjogi rendelkezéseket sértett-e a vállalkozás a Vanish folteltávolító, a Vanish White fehérítő és folteltávolító, illetve a Vanish Oxi Action Chrystal White reklámozása során. A hirdetések olyan állításokat tartalmaztak, mely szerint a Vanish kíméletesebb a ruhákkal, mint a klórtartalmú fehérítők, valamint hogy színes ruhákon is alkalmazható. A Vanish Oxi reklámjában olyan kijelentések is megjelennek, hogy a tisztítószert hatékonyabban távolít el bizonyos foltokat, mint más folteltávolítók. A tényállás megfelelő feltárásához a GVH szakértő segítségét vette igénybe, aki megállapított

Fotó: MTI

ta, hogy a klórmentes, peroxidtartalmú folteltávolítók valóban biztonsággal alkalmazhatók egyes színes anyagokon, léteznek azonban olyan textílek, amelyeken semmilyen fehérítőszer alkalmazása sem megengedett, tehát nem lehet korlátozás nélkül kijelenteni, hogy az a színes ruhákon általában alkalmazható. A Vanish Oxi termékkel kapcsolatban továbbá megállapítást nyert, hogy nem tünteti el teljes mértékben a kakaófoltot.

A Versenytanács megállapította, hogy a Reckitt Benckiser Kft. megtévesztette a fogyasztókat, mikor megszorítás nélkül azt állította, hogy a Vanish folteltávolító színes ruhákon is biztonságosan használható, illetve, hogy a Vanish Oxi Action a klórtartalmú fehérítőknél hatékonyabban tünteti el a kakaófoltot.

Megtévesztő FHB életjáradék- és jelzálog-járadék-tájékoztatások

A GVH megállapította, hogy az FHB Életjáradék Zrt. jogsértő magatartást tanúsított 2007. február és 2008. április között, amikor különböző reklámhordozóin életjáradék és jelzálogjáradék termékeiről a fogyasztók megtévesztésére alkalmas állításokat tett. A vállalkozás jogsértő magatartása szankciójaként 19 millió forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére köteles.

Az eljárásban az FHB Életjáradék Zrt. két terméke volt érintett. Egyrészt az FHB Életjáradék, amely konstrukció lényege az, hogy a pénzügyi intézmény megvásárolja az időskorú ingatlanát, de a vételárat nem azonnal egy összegben fizeti ki, hanem az eladó haláláig minden hónapban egy adott összeget: életjáradékot folyósít. Az eladó az ingatlanban maradhat, vagyis az ingatlana tulajdonjogát átadja, de azon holtig tartó hasznélvezeti joga marad fenn. A másik termék, az FHB Időskori Jelzálogjáradék ellenben másik változatról, az ún. lifetime/reverse mortgage, fordí-

tott jelzálogkonstrukcióról van szó, amely esetében továbbra is a járadékos marad az ingatlan tulajdonosa, és a járadékos halálát követően a korábbi egyösszegű kifizetéssel és/vagy járadékkal az örökösök számolnak el – különböző konstrukciók szerint – a szolgáltatóval.

A GVH a fenti termékek vonatkozásában a következő állításokat ítélte jogsértőnek. Nem bizonyította az eljárás alá vont, az „egyedülállóan biztonságos” állítás valóságát az életjáradéki termék tekintetében. Az eljárás alá vont jelzálogjáradék terméke viszont jelenleg egyedi termék, nincs konkurens a hazai piacon, és erre tekintettel elfogadta a Versenytanács azt a lehetséges értelmezést, hogy egyediként nincs az FHB Életjáradék Zrt. e típusú termékénél biztonságosabb termék. A fogyasztók megtévesztésére alkalmas a televíziós reklámokban szereplő, az életjáradékos ügyfelek lakásainak későbbi örökölhetőségével kapcsolatos, kijelentő módon szereplő állítás, mert a fogyasztó mindkét termék kapcsán az ingatlant örökölhetőnek véli, noha csak a jelzálogjáradék esetén marad az ügyfél tulajdonában a lakás. A következőket „13. havi járadék”-nak hívott kifizetés szóhasználata azt a képzetet kelti, hogy többlettuttatásról van szó. Valójában azonban ez az éves járadékok összegének 13 részletben történő juttatását jelenti, tehát nem többet kapnak az így szerződők, hanem többször kevesebbet. A kezdeti egyösszegű kifizetés maximális mértékének életkori korlátjáról adott tájékoztatás egyik konstrukció esetében sem jelenik meg érzékelhető módon a televíziós reklámokban, ennél fogva a tájé-

koztatás úgy értelmezhető, hogy az egyösszegű kifizetést bárki igénybe veheti. Az életjáradék inflációkövető jellegét kiemelő tájékoztatás azért volt megtévesztő, mert ez kizárólag akkor jellemzi a konstrukciót, ha az ügyfél kifejezetten kéri a járadék ilyen jellegű megállapítását, erről a feltételről azonban a reklámok nem szóltak. Több reklám is tartalmazza, hogy a lakás értékének 45%-át most, a többi részletben kifizetik. Ezek a reklámok azt ígérik a fogyasztóknak, hogy lakásuk teljes értékét megkapják. Azonban az eljárás alá vont által bemutatott példa is igazolja, hogy a lakás értékének „többi” része nem kerül teljes mértékben kifizetésre, még akkor sem, ha az ügyfél élettartama ezt lehetővé tenné.

A fentiek alapján a Versenytanács a jogsértés megállapítása mellett bírság kiszabását is indokoltan látta, amely összegének megállapításánál súlyosító körülményként vette figyelembe többek között, hogy a hirdetések megcélzott fogyasztói idős emberek, akik életkoruk és egészségi állapotuk folytán fokozott tájékoztatásra szorulnak, és könnyebben esnek tévedésbe, továbbá, hogy a termékek hosszú távú szerződések révén vehetők igénybe, így a megtévesztés következményeit az ügyfélnek esetleg élete végéig viselnie kell. Enyhítő körülménynek számított egyebek mellett, hogy az FHB törekedett reklámjainak jogszerű kialakítására – ennek során az ombudsmant is felkereste, valamint, hogy a kommunikáció olyan új termékekre vonatkozott, amelyek nem rendelkeztek kiforrott elnevezéssel, és amelyekre vonatkozó tájékoztatásnak nem volt hazai gyakorlata.

Foto: MTI

Jogerős ítélet a Bartók Béla úti kartellügyben

A Gazdasági Versenyhivatal azt követően indított versenyfelügyeleti eljárást több építőipari vállalkozás ellen, hogy felmerült a gyanú: nevezettek a 4-es metró előkészítésével kapcsolatban a BKV Rt. Metró Projekt Igazgatóság által 2002. első negyedévében kiírt közbeszerzési eljárás ajánlati szakaszában a gazdasági versenyt korlátozó magatartást tanúsítottak.

A GVH Versenytanácsa a 2004. március 18-án megtartott tárgyaláson megállapította, hogy a belső Bartók Béla útra vonatkozó pályázaton indult Strabag Rt. és EGÚT Rt. a verseny korlátozását célzó, illetve arra alkalmas összehangolt magatartást tanúsítottak. Ugyancsak jogellenes – a versenytársak közötti versenyzetetéssel kapcsolatos – összehangolt magatartást állapított meg a Versenytanács a Bocskai csomópont átépítésére kiírt közbeszerzési eljárással összefüggően a Strabag Rt. és a RING Kkt. terhére.

A pályázati ajánlatok beadása előtt fenti vállalkozások a versenyhelyzetből közvetlen kapcsolatot vettek fel a Strabag által küldött faxüzenetek formájában, melyek alkalmasak voltak a pályázaton indult versenytársak piaci magatartásának befolyásolására. A Versenytanács más ügyekben is képviselt álláspontja szerint a versenyt megalapozó és meghatározó üzleti érdek – jogszerű magatartás mellett – azt tételezi fel, hogy a pályázatok egyes szereplői (a versenytársak) önállóan határozzák meg piaci magatartásukat. Ennek megfelelően kizárnak minden olyan – közvetlen vagy közvetett – kapcsolatot, amely akár célja, akár hatása folytán befolyásolni kívánja, befolyásolja vagy befolyásolhatja a versenytárs piaci viselkedését. Mindezen szempontokra figyelemmel a Versenytanács a Strabag, valamint az EGÚT és a RING fenti magatartását a gazdasági versenyt korlátozóknak és így a versenytörvénybe ütközően jogsértőnek találta. Ezért a Versenytanács a Strabag Rt.-vel szemben együttesen 137 millió (azaz százharminchét millió) forint, az EGÚT Rt.-vel szemben 56 millió (azaz ötvenhat millió) forint, a RING Kkt.-vel szemben pedig 52 millió (azaz ötvenkét millió) forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

A vállalkozások a Fővárosi Bírósághoz, majd a Fővárosi Ítéletáblához folyamodtak jogorvoslatért. A Fővárosi Bíróság 2006. szeptember 26-án kihirdetett ítéletében utasította el a három útépítő társaság keresetét, míg a Fővárosi Ítéletábla 2008 júniusában hozta meg jogerős ítéletét.

A Fővárosi Ítéletábla kiemelte ítéletében, hogy a vállalkozások nem tudták megdönteni a bírói végzés alapján lefolytatott, önhatalmú kutatás jogszerűségét, így a versenyhatóság felhasználhatta az eljárási cselekmények során fellelt bizonyítékokat. Az önhatalmú kutatás kapcsán megállapította a bíróság, hogy ha az derül ki, hogy a feltételezett jogsértéssel az adott dokumentum, vagy más bizonyíték a vizsgált cselekménnyel nem függ ugyan össze, de az más olyan tevékenységet, magatartást, állapotot rögzít vagy bizonyít, amely a Tpv. (1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról) rendelkezéseit sértheti és az eljárás emiatt a GVH hatáskörébe tartozik, akkor az eljárást e magatartás miatt a Tpv. 70. §-ának (1) bekezdése alapján megindíthatja, avagy a szükségesnek tartott körben erre is kiterjesztheti, így a fellelt bizonyíték felhasználható.

A Fővárosi Ítéletábla – a GVH-hoz hasonlóan – rámutatott arra, hogy a vizsgált

magatartás megítélésének kiindulópontja az a követelmény, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást, mivel a gazdasági szereplőknek a piacon önállóan kell kialakítaniuk az általuk alkalmazott politikát és követett magatartást.

A bíróság kiemelte, hogy a bizonyítékokban szereplő adatok (ajánlati árakat tartalmazó faxok, az igazolt kapcsolatfelvétel ténye) a tényleges árajánlatok ismeretében a vállalkozások közötti információáramlás és -egyeztetés tényét tükrözik. Ezzel összevetve (és hozzákapcsolva) a pályázatokkal érintett piacot, a felperesek viszonylatában kialakított együttműködés irányultságát, mindkét tendert érintően a jogellenes összehangolt magatartást erősít meg. A közbeszerzési eljárásban részt vevők nyerési céllal nyújtják be pályázataikat, így érdekérvényesítési helyzetüket, érdeküket tekintve az induló vállalkozások versenyeznek egymással.

Gazdasági törekvéseik által meghatározottan sem megengedett – az építőiparban szükségszerűen megvalósuló alvállalkozói rendszer kialakítására hivatkozással –, egy másik, szintén a közbeszerzési eljárásban induló pályázótól megkapott árajánlat továbbítása, avagy a megbeszéléseken megszerzett információk e körben való áramoltatása. Különösen nem a

perbeli esetben megvalósult módon, vagyis, hogy a GVH által feltárt vezetői kommunikációkat követően az árakat is tartalmazó faxok megküldése eredményeként – a közbeszerzési pályázati sorrendet és azok megvalósulási értékét is érintő – ajánlati árkorrekció valósul meg az érintettek között.

A bírság tekintetében megállapította a bíróság, hogy a Tpv. 11. §-ába ütköző

magatartás, a versenytársak közötti összejátszás miatt alkalmazott szankció a Tpv. 78. §-a szerinti törvényi előírásokba nem ütközik. A rendkívül súlyos versenykorlátozást megvalósító és a közbeszerzési eljárás elveit és célját sértő jogellenes magatartástól elrettentő, illetőleg az ilyen jellegű cselekménytől visszatartó erővel bíró különösen nagy összegű bírságok a GVH által mérlegelt körülmények

mellett nem tekinthetők eltúlzottnak. A határozat alapjául szolgáló jogsértést befolyásoló körülmények mérlegelésé-
ként, valamint az elérni kívánt célt és az elkövetett jogsértő magatartás súlyát, hatását, eredményét, a vállalkozások ehhez való viszonyulását mint a bírságösszegre hatással lévő tényezőket a versenyhatóság indokoltan vette figyelembe kiemelkedő súllyal.

A Fővárosi Ítéltábla felfüggesztette a Kortex Kft.-re kiszabott bírság végrehajtását

A Gazdasági Versenyhivatal 2007. december 18-án hozott határozatában megállapította, hogy a Kortex Mérnöki Iroda Kft. és az Olympus Hungária Kft. között 2005. szeptember 19-én létrejött Együttműködési Megállapodásban megjelölt árúknak a Kortex Mérnöki Iroda Kft. részére, a Budapesti Bajcsy-Zsilinszky Kórház rekonstrukciójára kiírt közbeszerzési eljárás II. és III. üteméhez történő kizárólagos szállítására vonatkozó vállalása tilalom alá eső, versenyt korlátozó megállapodásnak minősül. A jogsértés miatt a GVH 77 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte a Kortex Kft.-t, amely keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz a határozat megváltoztatása iránt, és egyidejűleg kérte a bírság végrehajtásának felfüggesztését (lásd Versenytükör 2008. 1. szám).

A Fővárosi Bíróság a Legfelsőbb Bíróság 2/2006. KJE jogegységi határozatában foglaltakra utalással elutasította a Kortex Kft. (a továbbiakban: felperes) végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmét, amelylyel szemben a felperes fellebbezést terjesztett a Fővárosi Ítéltábla elé. A felperes fellebbezésében azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte kellő súllyal, hogy a tevékenysége 75–80%-a alapul közbeszerzési eljárásokban elnyert pályázatokon, amelyek feltétele az eredményes működés. A felperes álláspontja szerint nem rendelkezik átcsoportosítható eszközökkel, ingatlanai bankgaranciák fedezetűül szolgálnak, jelzáloggal terheltek, bankbetétei ugyancsak bankgarancia fedezetei; míg az ezt meghaladó tárgyi eszközei a mindennapi működéshez szükségesek. A felperes előadta, hogy az elsőfokú bíróság által hangsúlyosan értékelt eredménytartaléka a 2006. év kiugró eredményének (az elért árbevétel ekkor az előző évi nyolcszorosa volt, és ötszörö-

se a 2007. és 2008. évi várható bevételeknek) volt köszönhető, amely nem mutatja a vállalkozás tényleges pénzügyi helyzetét. A felperes ezenkívül arra hivatkozott, hogy a márciusi áfabevallását sem tudta maradéktalanul teljesíteni, csatolta az áfabevallását és a bankszámlakivonatát.

A Fővárosi Ítéltábla helyt adott a felperes fellebbezésének; az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben nyomatékkal vette figyelembe azt a körülményt, hogy az eredménytartalék a saját tőke olyan speciális eleme, amely számított érték, az az összes eszköz és az összes forrás különbsége, ezért nem tekinthető szabadon és korlátozás nélkül felhasználható pénzeszköznek. A Fővárosi Ítéltábla kiemelten értékelte, hogy a felperes gazdasági tevékenységének döntő része a közbeszerzési piachoz kapcsolódik, amelyen való részvétel feltétele az eredményes gazdálkodás, valamint a közbeszerzéshez kapcsolódó

tevékenységének sajátosságai következtében a befektetett eszközeivel nem rendelkezik szabadon. Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az előre nem kalkulálható és tetemes összeget képviselő, az adózás előtti nyereségnek közel tízszeresét elérő bírságösszeg végrehajtása a felperes gazdasági tevékenysége folytathatóságát veszélyezteti.

A Fővárosi Ítéltábla végzésében hangsúlyozta, hogy a versenyhatósági eljárásnak, a bírság kiszabásának nem az a célja, hogy a prosperáló vállalkozások megszűnjenek, hanem az, hogy a továbbiakban jogszerűen működjenek. A másodfokú bíróság szerint a felperes esetében a végrehajtás vélhetően a gazdasági ellehetetlenüléséhez vezetne, amelyet súlyosabb következménynek tart, mint azt, hogy az előre számításba vett bírság összege a költségvetésbe utóbb folyik be. A végzés jogerős.

Foto: MTI

A GVH nem vizsgálja az állítólagos meggykartellt

Sokkal inkább a piaci folyamatok és nem a feldolgozók vagy a felvásárlók kartellezése okozta a nyomott felvásárlási árakat a meggy piacon – állapította meg a Gazdasági Versenyhivatal (GVH). Emiatt a versenyhatóság a hozzá érkezett mindkét termelői bejelentést elutasította, vizsgálat tehát ez ügyben nem indul.

A GVH-hoz két bejelentés is érkezett a meggy piacon tapasztalható anomáliák miatt. Az egyiket a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége (Magosz) tette a Kerezi Kft., a Mirsa Pest Megyei Hűtőipari Zrt., a Bács Zöldért Zrt., az EKO Kft., a Schenk és Társa Kft., a Szatmári Konzervgyár Kft., valamint a Marján és Társa Kft. ellen. Az érdekképviselő beadványa szerint a hét vállalkozás és más nem nevesített feldolgozók és felvásárlók a versenytörvényt megsértve összehangolták 2008. évi meggyfelvásárlási árakat, emiatt alakult ki országosan az 50–60 forintos kilónkénti ár. A bejelentő szerint az idei nyomott felvásárlási árakkal a feldolgozók tavalyi veszteségeiket kompenzálják, 2007-ben ugyanis a meggy felvásárlási ára országosan 200 forint körül alakult kilónként. A Magosz szerint felmerül a gyanú, hogy a hazai feldolgozók visszaélnék gazdasági erőfölényükkel.

A másik bejelentő a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Agrárkamara volt. A köztestület szerint a Bégány-Ker Kft., az Ertim Kft., a Karácsony Kft., a Meggy-Kert Zölség-és Gyümölcstermelő Értékesítő Szövetkezet, a STISZA-Ker Bt., a Szamos-Ker Kft., a Szamosvölgyi Bt., a Tisza-Jubileum Kft., a Tranzit-Dió Kft., a Zatul-Frucht Kft., a Zöld Kert-TÉSZ Szövetkezet, illetve Baráth Erzsébet egyéni vállalkozó és több nem nevesített feldolgozó Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén összehangolták felvásárlási árakat. A vállalkozások a kamara szerint egymással napi kapcsolatban vannak, az árakat és a feltételrendszert egyeztetik egymással, felosztják a piacot, a meggy felvásárlási árát mesterségesen alacsonyan tartják. A megyében a meggy felvásárlási ára 50–60 forint volt kilónként. A bejelentő szerint a felvásárlók visszaéltek piaci erőfölényükkel.

A GVH a helyzet tisztázása érdekében piacelemzést végzett. Ennek során megállapította, hogy a hazai meggytermés hozzávetőlegesen 80 százalékát exportálják. A kivitel kb. 20%-át feldolgozatlanul, a konzervgyárak veszik meg, kb. 70–80% meggybefőtt formájában, esetleg közvetlen fogyasztásra meggy exportra. A legnagyobb felvevőpiacot Németország jelenti: ide irányul a kivitel közel 70–80 százaléka. A legjelentősebb németországi vevők az Aldi és a Lidl kiskereskedelmi láncok, valamint a Schroeder Kg kereskedelmi vállalkozás.

2007-ben a fagykárók miatt kevesebb meggy termelt, kb. 46 ezer tonna, így 200–220 Ft/kg-os felvásárlási ár alakult ki. A 2008. évi meggyfelvásárlási szezon kb. június közepén kezdődött és július közepén fejeződött be. A FruitVeb Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanácstól (a továbbiakban: FruitVeb) származó adatok szerint kb. 59 ezer tonna meggy termelt. Országosan átlagosan 75–80 Ft/kg-os áron lehetett a meggyet feldolgozói telephelyen értékesíteni. A feldolgozók – attól függően, hogy maradt-e tavalyi készletük, illetve milyen mennyiségben – 60–100 Ft/kg-os áron vásároltak. A nem közvetlenül feldolgozónak történő értékesítés esetén azonban – a felvásárló közvetítő szerepe miatt – alacsonyabb, kb. 50–60 Ft/kg-os felvásárlási ár alakult ki. A közvetlen értékesítés célra értékesített meggy felvásárlási ára ugyanakkor magasabb volt: 120–150 Ft/kg között alakult. A lé- és velőfeldolgozáshoz felhasznált cigánymeggy felvásárlási ára is kedvezőbb volt, kb. 90 Ft/kg.

A meggy árának ingadozása a korábbi években is tapasztalható volt:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Magyarországi meggytermelés (ezer tonna)	46	47	51,7	61,2	47,6	57,7	46,4	59
Kompótmeggy felvásárlási ára feldolgozói üzemi telephelyen (Ft/kg)	117	96	200	77	127	119	219	80

A GVH annak érdekében, hogy kiderüljön, miért alakultak így a piaci folyamatok, egyeztetett a meggy termelésében, feldolgozásában és értékesítésében szerepet játszó fontosabb szereplőkkel. A termelők és az általuk bepanaszolt cégek képviselőin túl kikérte a feldolgozók képviselőinek véleményét, valamint meghallgatta a termékpálya valamennyi szereplőjét tömörítő FruitVeb szakmai szervezet álláspontját is. A versenyhatóság megvizsgálta például, milyen árakon vásárolták idén a meggyet a termelők szerint egymással kartellező vállalkozások.

Foto: MTI

A Magosz által bejelentett társaságok felvásárlási árai a következőképpen alakultak:

Vállalkozás neve	Felvásárlási ár (-tól -ig), Ft/kg
EKO Kft.	84
Mirsa Pest Megyei Hűtőipari Zrt.	84–108
Schenk és Társa Kft.	60–80
Szatmári Konzervgyár Kft.	84,96–105,2
Bács-Zöldért Zrt.	50–100
Kerecsi Kft.	50–60

A szabolcsi agrárkamara által bepanaszolt vállalkozások felvásárlási árai pedig:

Vállalkozás neve	Felvásárlási ár (-tól -ig), Ft/kg
Baráth Erzsébet egyéni vállalkozó	50–70
Bégány-Ker Kft.	50–60
Karácsony Kft.	50–120
Meggy-Kert TÉSZ	36–168
Stisza-Ker Bt.	50–89
Szamos-Ker Kft.	50–70
Szamosvölgyi Bt.	35–120
Tisza-Jubileum Kft.	50–65
Tranzit-Dió Kft.	35–96
Zatol-Frucht Kft.	50–70
Zöld Kert-TÉSZ Szövetkezet	50–70

Konkrét áregyeztetésről egyik bejelentőnek sem volt tudomása, erre utaló körülmény a bejelentés vizsgálata során sem került feltárára. Az adatokból viszont kiderült, hogy a felvásárlók árai jelentős szóródást mutatnak és jellemzően napi szinten változtak. Az árszint idei csökkenése így nem a felvásárlók kartellezésének, sokkal inkább az alábbi piaci folyamatoknak köszönhető:

– A 2008. évi termés a korábbi évek termésmennyiségét figyelembe véve átlagosnak tekinthető, mégis túlkínálati piac alakult ki az új ültetvények termőre fordulása miatt.

– A FruitVeb szakmai szervezettől származó információ szerint a vevők (egyes exportörök, hazai feldolgozók) a felvásárlási szezon tényleges kezdete előtt, virág számlálás alapján a ténylegesnél magasabb termésmennyiséggel kalkulálva árazták be a magyar piacot.

– Piaci gyakorlat, hogy a feldolgozók és a vevők közötti tárgyalások a késztermék-átadási áráról jellemzően májusban–júniusban, a meggyfelvásárlási szezon kezdete előtt zajlanak. Az így kialakult ár nyilvánvalóan kihat a meggy felvásárlási árára is. Mivel a vevők általában több feldolgozótól vásárolnak, ezért országosan hasonló felvásárlási árszint jöhet létre, bármiféle áregyeztetés nélkül.

– A rendelkezésre álló adatok alapján 2007-ben a német kereslet visszaesett a

meggybefőtt iránt. A FruitVeb információja alapján az Aldi és a Lidl német kiskereskedelmi láncok felé 2008-ban kb. 0,5 eurot adnak egy üveg meggybefőttért. Ezt támasztják alá a feldolgozóktól származó adatok is, amelyek szerint a tavalyi átadási árhoz képest alacsonyabb áron értékesíthető a feldolgozott meggy. A FruitVeb szakmai szervezet véleménye szerint 0,5 euro körüli késztermék árból csak alacsony, kb. 80 Ft/kg-os felvásárlási ár következhet.

– Felmerült, hogy a tavalyi, magasabb árú alapanyagból, nagyobb önköltséggel készült késztermékből nagyobb készletek maradtak vissza, így tulajdonképpen az vezetett az alacsonyabb felvásárlási árakhoz, hogy a feldolgozók így akarják kompenzálni veszteségeiket. A kereskedelmi vállalkozásoknál lévő készletekről, azok mennyiségéről nem áll adat rendelkezésre. Becslések szerint azonban a magyarországi feldolgozóknál kb. 20–25 millió eladatlan üveg meggybefőtt lehet, ami a tavalyi legyártott mennyiség közel fele. A GVH által beszerzett adatok szerint is több feldolgozó rendelkezik eladatlan készletekkel. A visszamaradt készletek szintén hozzájárulhattak a kereslet visszaeséséhez, az idei alacsonyabb felvásárlási árhoz.

– Mivel az eladatlan magyar készletek ténye a rendelkezésre álló információk szerint a németországi vevők előtt is ismert volt, ez szintén kihathatott az idei évi

késztermékre vonatkozó vételár-kalkulációjukra, illetve -ajánlatukra.

– Az alacsony felvásárlási árhoz a forint árfolyamváltozása is hozzájárul: a feldolgozó-vevő közötti szerződéseket általában május-júniusban kötötték meg, a forint pedig azóta erősödött. Ez szintén néhány százalékos csökkenést eredményezhetett.

– A felvásárlási ár 2008. évi szintje alapvetően a késztermék árak csökkenésére vezethető vissza, ami szükségszerűen befolyásolja az alapanyag felvásárlási árát.

– Ezen túlmenően – mint általában a mezőgazdasági termékek felvásárlásánál – a meggy felvásárlásánál is érvényesül a transzparencia: az árak a felvásárlási telephelyeken kifüggesztésre kerülnek, valamint a felvásárlók, feldolgozók a termelőkkel is értesülnek egymás áráról. Ráadásul az idei évi felvásárlási árakkal, azok alakulásával a média is foglalkozott a felvásárlási szezonban. Mindezek pedig szintén hozzájárulnak ahhoz, hogy országosan közel hasonló árszint alakuljon ki.

Mindkét bejelentésben szerepel, hogy a beszállítók gyanúja szerint a felvásárlók visszaélnék piaci erőfölényükkel, így a GVH ezt a kérdést is megvizsgálta. A Magosz szerint a feldolgozók, a szabolcsi agrárkamara szerint a felvásárlók vannak erőfölényes helyzetben. A GVH vizsgálata feltárta, hogy mind a feldolgozói, mind a felvásárlói oldal sokszereplős, így a bejelentett vállalkozások nem valószínűsíthető, hogy erőfölényes helyzetben lennének, így értelemszerűen vissza sem tudnak élni helyzetükkel. A Magosz bejelentésében 4 feldolgozó szerepel, de a GVH adatai szerint ennél jóval többen foglalkoznak meggyfeldolgozással, sőt a hazai termés 20–25 százalékát külföldi feldolgozók veszik meg. Az agrárkamara szerint 12 felvásárló cég uralja a szabolcsi piacot, ám a térségben 300–400 felvásárló tevékenykedhet, sőt a termelők a felvásárlók kikerülésével közvetlenül is szállíthatnak a feldolgozóüzemeknek.

A GVH akkor rendel el vizsgálatot, ha a sérelmezett magatartás, tevékenység vagy állapot a versenytörvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik, és az eljárás lefolytatását a közérdek védelme szükségessé teszi. A GVH végzéssel megállapíthatja, hogy a bejelentésben foglalt, illetve a bejelentés alapján lefolytatott eljárásban beszerzett adatok alapján a versenyfelügyeleti eljárás feltételei nem állnak fenn. Mivel a fenti adatokból egyértelműen megállapítható, hogy az eljárás feltételei nem állapíthatók meg, a versenyhatóság mindkét bejelentést elutasította.

Felmérés a banki tájékoztatásról

A Gazdasági Versenyhivatal piackutatót rendelt meg, mellyel a bankfiókok ügyfélszolgálati tájékoztatásának minőségéről és pontosságáról kívánt bővebb, általános jellegű információt szerezni. A GVH tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy a pénzügyi szolgáltatások igénybevétele során gyakran születik szuboptimális fogyasztói döntés. Ezért a GVH fontosnak tartja, hogy ismereteket szerezzen azokról a tényezőkről, amelyek befolyásolhatják a fogyasztói döntéshozatalt.

A kutatás főbb megállapításai

Az ügyintézők az esetek többségében az első – érdeklődési – ügyféltalálkozó alkalmával az ügyfél igényeinek megismerésére, az igénylés folyamatának bemutatására, az ügyfelet érintő legfontosabb kondíciók, haszonérvek megismertetésére helyezték a hangsúlyt. Az értékesítési segédletek, mint kondíciós lista és prospektus megmutatása, átadása gyakoribb, ezeket az ügyintézők döntő többsége jól használja az értékesítés során. A szerződésre, annak tartalmára, illetve az Általános Szerződési Feltételekre (ÁSZF) az első találkozás alkalmával jellemzően nem hívták fel az érdeklődők figyelmét. Megfigyelhető, hogy a bankfióki értékesítés során az ügyintézők eladási gyakorlata a devizahitel esetén a legnagyobb, ebből adódóan itt a legrésztelenebb a tájékoztatás, míg az új konstrukciók, például kombinált betét esetén a termék bemutatása kevésbé részletes.

Az értékesítők ismeretei a termékekkel kapcsolatban nem bankspecifikusak, tehát mindenhol fennáll annak az esélye, hogy felkészült, illetve kevésbé felkészült ügyintézővel találkozunk banki termékek iránti érdeklődéskor.

Az egyes termékekkel kapcsolatos eredmények

Az ügyintézők bár tájékoztatják az ügyfelet néhány, a hitelkártyával kapcsolatos díjtételről, a tájékoztatás korántsem teljes körű. Leggyakrabban a hitelkártya éves díjának mértéke és a készpénzfelvétel díja került szóba, ami minden bizonnyal annak tudható be, hogy hitelkártya esetén nagyon sok a díjtétel, melyeket nehéz elsorolni.

A próbavásárlások során a hitelkártya tulajdonságai közül elhangzott a kamatmentes

periódus és a türelmi idő, de az ügyintézők részéről azok pontos magyarázata (pontosan mit is jelentenek ezek, mire is vonatkoznak stb.) csak a próbavásárlások harmadában figyelhető meg. A kamatmentes időszak kommunikációja továbbra is pontatlan és a készpénzfelvétel kamatozása esetében sem konzisztens a tájékoztatás. A kártya külföldi használatával kapcsolatosan alig hangzanak el információk.

A megkeresések alig több mint felében ajánlotta magától az ügyintéző a kombinált betéti terméket, gyakori volt a klasszikus bankbetétek ajánlása annak ellenére, hogy a próbavásárló kifejezetten a kombinált betét iránt érdeklődött. Feltételezhetjük, hogy a termék újdonsága miatt az ügyintézők tájékozottsága nem megfelelő. Magabiztoságuk hiányzik, az ügyfelek a termék lényegi elemeiről gyakran nem kapnak tájékoztatást, rákérdezéskor pedig gyakori a nem pontos és teljes körű tájékoztatás.

A termék betéti részéről hangsúlyosabban beszélnek, mint a befektetési részről. Az ügyintézők bár átadják a megtakarítással kapcsolatos alapvető információkat, mint a kombinált kifejezés magyarázata, futamidő, minimális befektetendő összeg mértéke, ellenben kevesebb hangsúlyt fektetnek a várható hozam mértékének és a kamat, EBKM (Egységesített Betéti Kamatláb Mutató) kommunikálására.

A deviza lakáshitelre vonatkozó számszerűsített információk átadása megfelelőnek mondható, továbbá az is látható, hogy a devizahitel kamatelőnye mellett a kockázatok bemutatása megtörténik, e tekintetben korrekt a tájékoztatás. Az ügyin-

tézők általában felhívják az ügyfél figyelmét az esetleges kockázati tényezőkre, mindamellett, hogy érvelnek a devizahitel mellett az alacsonyabb költségek miatt. Ezen belül az árfolyamkockázatot emelik ki inkább, mintsem a kamatkockázatot.

A törlesztőrészlethez képest kisebb arányban tájékoztatnak a kamatról, és ennél is valamivel kisebb arányban a Teljes Hiteldíj Mutatóról (THM-ről). Itt érdemes megjegyezni, hogy az ügyfél számára valószínűleg a törlesztőrészlet a leginkább megfogható, így a THM kevésbé hangsúlyos említése nem feltétlenül akadályozza a fogyasztót az optimális döntés meghozatalában. Annak ellenére, hogy az induló költségek nem mindegyikéről esik szó, amennyiben felmerül a beszélgetés során, úgy konkrétumok is elhangzanak ezzel kapcsolatban. Az előtörlesztés és módosítás díjtételei viszont alacsony arányban kerülnek említésre.

Az igényléssel kapcsolatos információk átadásának mennyisége megfelelőnek mondható, ugyanakkor azt is megfigyelhetjük, hogy ezt nem minden esetben előzi meg pontos terméktájékoztatás. Tehát érezhetően a bankok – már első kapcsolatfelvételtkor – nagyobb hangsúlyt fektetnek az igénylés mielőbbi lebonyolítását elősegítő információk átadására, mint azt megelőzően a leendő ügyfél termékkel kapcsolatos (díjak, költségek, folyósítás stb.) pontos tájékoztatására. Úgy tűnik, hogy az ügyintézők a lebonyolítás technológiáját illetően részletesen tájékoztatnak, és ehhez képest a terméktájékoztatás mélysége háttérbe szorul.

Foto: MTI

Egyre többen keresik meg a GVH ügyfélszolgálatát

A tavaly első félévének több mint másfélszerese, 2288 megkeresés érkezett a GVH ügyfélszolgálatára 2008. első félévében. Ezzel már az első félévben többen érdeklődtek a GVH-nál, mint 2006-ig egy teljes évben, és háromszor annyian keresték meg a hivatalt most fél év alatt, mint tíz éve, 1998-ban egy egész év alatt.

Ez a Versenyhivatal ismertségének növekedésével is összefüggő és öröndetes változás elengedhetetlenné tette az ügyfélszolgálat bővítését, így a második félévtől immár ketten fogják ellátni ezt a feladatot, Tóth Ágnes mellett Bauer Magdolna is segíti a GVH-hoz forduló ügyfeleket.

A legtöbb érdeklődő továbbra is a fogyasztók megtévesztése, döntési sza-

badságuk korlátozása miatt veszi fel a kapcsolatot a hivatallal, a megkeresések 34%-a ilyen volt. Ezekben a fogyasztók jellemzően a reklámkiadványban hirdett termékek akció alatti elérhetetlenségéről, több távközlési szolgáltatónak a percdíj kapcsán megtévesztőnek tartott reklámjairól, a méregtelenítő készülékekkel kapcsolatos negatív tapasztalatról számoltak be. A bankokkal kapcsolatos GVH eljárások (különösen az OTP lakáshitelek elő- és végtörlesztési díjaival, kezelési költségével kapcsolatos Vj-41/2006. számú döntés – lásd Versenyügyi kör 2008. 1. szám 4. és 5. oldal) nyomán nagyon sok jelzés érkezett nemcsak a különböző banki reklámokról, de potenciá-

lisan erőfölényes visszaélésekről, egyoldalú szerződés módosításról is. Az összefonódásokkal, kartellekkel kapcsolatos megkeresések száma továbbra is viszonylag alacsony, az összes megkeresés 2–4%-a.

Míg a versenytörvénybe ütköző visszaélésekről beszámolók a hivatali tájékoztatás hatására gyakran élnek a panasz eszközével, illetve egyre többen veszik a fáradságot a bejelentési űrlap kitöltésére, így kiváltva a hivatal eljárását, a kereskedelmi törvénnyel (7. §) kapcsolatban tájékozódók közül kevesen hajlandók űrlapon is bejelentést tenni, hiába védi a bejelentőt az anonimitás (lásd a GVH honlapját: www.gvh.hu/urlapok).

Az ügyfélszolgálathoz érkezett megkeresések alakulása, a megkeresés tárgya szerint

	2004. év		2005. év		2006. év		2007. év		2008. I. félév	
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
Fogyasztó tisztességtelen befolyásolása	360	22	738	32	845	37	1 167	35	780	34
Kartellmegállapodás	68	4	150	7	94	4	128	4	88	4
Gazdasági erőfölény	362	22	399	18	506	22	758	23	695	30
Vállalatok összefonódása	79	5	125	5	93	4	106	3	44	2
Egyéb	766	47	864	38	770	33	1 131	34	681	30
Összesen	1 635	100	2 276	100	2 308	100	3 290	100	2 288	100

A legtöbbben továbbra is telefonon fordulnak a hivatalhoz, de folyamatosan nő az e-mailek száma is. Sőt, nemcsak a „könnyű” kommunikációs formák használata nő, hanem egyre többen keresik fel személyesen is az ügyfélszolgálatot.

Megkeresések száma

	2004. év	2005. év	2006. év	2007. év	2008. I. félév
E-mail	124	350	300	1011	648
Személyes ügyfél	46	70	98	104	91
Telefon	1465	1856	1910	2175	1549
Összesen	1635	2276	2308	3290	2288

A GVH ügyfélszolgálat

Az ügyfélszolgálat munkatársai hétfőtől csütörtökig 8.30–16.00 óra között, pénteken 8.30 – 13.00 óra között állnak rendelkezésre telefonon (üzenetrögzítőn), e-mailben és előzetesen telefonon egyeztetett időpontban személyesen.

Kapcsolatfelvétel az ügyfélszolgálattal:

Cím: 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1245 Budapest 5. Pf. 1036

Telefonos tanácsadás: 06 (1) 472- 8851

Telefax: 06 (1) 472 -8905

E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

„Versenyjog Magyarországon és az EU-ban” – 2008

A Versenykultúra Központ által egyetemi és főiskolai hallgatók részére meghirdetett pályázat eredménye

A GVH kilencedik alkalommal, a Versenykultúra Központ gondozásában másodszor hirdette meg a „Versenyjog Magyarországon és az EU-ban” című pályázatát. A pályázat révén a fiatalok átfogó ismereteket szerezhetnek a versenyjogról, valamint szakmai kapcsolatokat alakíthatnak ki a Versenyhivatal munkatársaival, továbbá a pályázóknak lehetősége van megismerkedni a Versenytükrös című lappal.

Az idén meghirdetett 16 témakörből 7-re érkeztek pályamunkák. Két pályázó választotta a kartellek által okozott károk számszerűsítésével kapcsolatos témát, egy dolgozat érkezett a közös vállalkozások európai uniós versenyjogi kezelésével kapcsolatban, és szintén egy pályázó választotta a versenyhatóság és a szabályozó hatóság piacfelügyeleti kapcsolatával, szerepével foglalkozó témakört. Ugyancsak egy pályamunka érkezett az árdiskrimináció alkalmazási gyakorlata és hatása a versenyre témakörében. Két pályázó

adta be pályamunkáját a túlzó árazás (excessive pricing), mint erőfölénnyel való visszaélés értelmezése és kezelése a magyar vagy nemzetközi versenyhatóságok gyakorlatában témára, valamint további két-két pályamunka érkezett a közgazdasági megfontolások a 82. cikk reformjában és az egyoldalú banki szerződésmódosítási jog kikötésének és alkalmazásának jogi vetületei, igen aktuális témakörökben. Összesen tehát 11 pályamunka érkezett, 9 jogáshallgató mellett két közgazdászhallgató is jelentkezett.

A pályázatokat az idén is két-két bíráló tekintette át, az általuk adott pontok összeadásával alakult ki a végső sorrend. A bírálók mind a tartalmi (téma ismertetése, önálló gondolatok, újszerűség, jogesetek és szakirodalom feldolgozása és a tartalmi szerkezetfelépítés), mind a formai (áttekinthetőség, szerkesztés, felhasznált forrásmunkák, jogesetek pontos hivatkozása) szempontokra figyelemmel voltak.

A nyertes pályázók magas összegű díjazásban részesültek. Idén, a tavalyi évhez hasonlóan egy megosztott helyezéssel végül egy első és két második helyezettet jutalmazott a Versenyhivatal. Az első helyezett 250 000 Ft-ot és egy nemzetközi versenyjogi konferencián való részvételt nyert, amelyre az eredményhirdetést követő egy éven belül van lehetősége. A két

második helyezett 180–180 000 Ft-ot nyert.

Az 1. helyezett *Hizsák Tamás*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Karának IV. évfolyamos hallgatója, Az egyoldalú banki szerződésmódosítási jog kikötésének és alkalmazásának jogi vetületei című, szintén ugyan ezen címen meghirdetett témakörben benyújtott pályamunkája.

A dolgozat jó összefoglalását adja az egyoldalú banki szerződésmódosítási jog alkalmazásának, a releváns szakirodalmat remekül feldolgozta. A bírálók szerencsésnek tartották a bankváltás, és a váltási költségek említését, továbbá érdekesnek találták az angol szabályozás vizsgálatát is. A szerző a pályamunkában utópiának tartja, hogy a fogyasztóra kedvező díjváltozások is érvényesítésre kerüljenek, ugyanakkor a bírálók véleménye és reményei szerint ez egy valóban elérhető állapot lehet a jövőben.

Az egyik 2. helyezett *Pethes Imre*, a Budapesti Corvinus Egyetem, Piacelemző szakirányának V. éves hallgatója, Versenykizárás többtermékes monopolpiacokon című, „a közgazdasági megfontolások a 82. cikk reformjában” meghirdetett témakörre benyújtott pályamunkájával.

A dolgozat elméleti közgazdaságtani munka, amely egy meghatározott IO-

modellcsalád szempontjából vizsgálja az árukapcsolás révén lehetséges versenykorlátozó hatásokat, saját modellt is felépítve erre a kérdésre. A pályázó láthatóan jártas az elméleti megközelítésben, a szükséges módszereket meggyőzően alkalmazza. Előrebocsátja a gyakorlati motivációt is (GE/Honeywell fűzió), és a dolgozat végén láthatóan végiggondolja a modellcsalád versenypolitikára gyakorolt következményeit.

A másik 2. helyezett *Pintér Győző*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem IV. éves hallgatója, A túlzó árazás (excessive pric-

ing), mint erőfölénnyel való visszaélés, értelmezése és kezelése a magyar versenyhatóság gyakorlatában című, ugyanezen címen meghirdetett témakörben benyújtott pályamunkájával.

A dolgozat megfelelően dolgozza fel a releváns szakirodalmat, mind a nemzetközi, mind a magyar szakirodalom ismeretével, és mintegy 20 eseten keresztül mutatja be a magyar versenyhatóság gyakorlatát. A bírálók méltányolták, hogy mindezt oly módon teszi, hogy nem az egyes ügyeket ismerteti, hanem átfogó, komplex képet nyújt a hatóság gyakorla-

táról. Ugyancsak eseteken keresztül tér ki a túlzó árazás problematikájának kritikus pontjaira, végezetül pedig a bírságolás témakörére.

További sikeres pályamunkát nyújtott be *Dominek Balázs*, *Gregor András*, *Hum Eszter*, *Krüpl László*, *Molnár György*, *Szelkó Éva Orsolya*, valamint *Uszkay-Boiskó Sándor*.

Gratulálunk a nyerteseknek!

A díjnyertes dolgozatok – melyek összefoglalását a Versenytekör közölni fogja – megtekinthetők a GVH VKK honlapján (www.versenykultura.hu).

Az OECD–Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ rendezvénye

ROK-szeminárium Budapesten

2008. május 19.–22. között a ROK (az OECD–Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ) emelt szintű szemináriumot rendezett kelet- és délkelet-európai országok versenyhatósági kollégái részére. Az öt paneltagon kívül tizenkét ország 24 szakértője vett részt a programon.

A panel elnöki tisztét ezúttal is Joao Azevedo (OECD) látta el, aki két, a témát átfogó előadást tartott a szeminárium során. Az olasz versenyhatóságtól Gianluca Sepe egy szabadalmi jogokhoz kapcsolódó, kötelezettségvállalással záruló gyógy-

szeripari esetet mutatott be. Stephan Simon, az Európai Bizottság versenyügyi szakértője „Versenykorlátozó visszaélések az EU nézőpontjából” címmel tartott előadást. A GVH szakértője, Dobos Ger-

gely három hazai ügyet ismertetett prezentációjában. A kanadai versenyhatóságtól most első ízben láttunk vendégül előadót a ROK-program keretein belül: Lilla Csorgo előadását egy érdekes esettanulmány (Canada Pipe) köré építette fel.

A hipotetikus esettanulmányok rendre olyan népszerűségnek örvendenek a résztvevők körében, hogy mostanra megkerülhetetlen részét képezik minden programnak. A szeminárium során feldolgozott esetben a piacvezető műfogsorgyártó azzal fenyegette viszonteladóit, hogy azok számára, akik a konkurensok termékeit is forgalmazzák, megtagadja saját termékei értékesítését. Az esetet a résztvevők kisebb csoportokra osztva vitatták meg és dolgozták fel.

Ezen a szemináriumon került bevezetésre és vizsgázott sikeresen a résztvevői esetismertetések új rendje. Korábban minden meghívott ország versenyhatóságának gyakorlatából bemutatásra került egy-egy, a szeminárium témájához kapcsolódó eset. Az új rendszerben csak a résztvevők fele mutat be esettanulmányt, míg a többiek egy-egy kiválasztott esetet kommentálnak, ismertetnek saját nézőpontjukból. Ez a megoldás egyrészt csökkenti annak a lehetőségét, hogy a vendégek releváns esetek hiányában a témához nem igazán kapcsolódó ügyeket mutassanak be, másrészt együttműködésre, egymás eseteinek, alkalmazott gyakorlatának aktívabb tanulmányozására serkenti a résztvevőket.

A versenyjog és a közös jogkezelés viszonya

Versenyjogi beszélgetések délidőben

Immáron ötödik alkalommal rendezte meg a Versenykultúra Központ a „Versenyjogi beszélgetések délidőben” című rendezvényét, amely méltán népszerű mind szakmai berkekben, mind a GVH munkatársai körében.*

A falatozással egybekötött beszélgetést dr. Belényi Andrea nyitotta meg, majd felkérte A szerzői jogok közös kezelésének versenyjogi vonatkozásai című, a GVH VKK által támogatott tanulmány szerzőit – Boronkay Miklós, Boytha György, Csepely-Knorr Tamás és Szilágyi Pál – az elemzés bemutatására.

A tanulmány rövid ismertetése előtt meg kell említeni, hogy 2005-ben az Európai Bizottság ajánlást fogadott el „a jogszzerű online zeneszolgáltatás határokon átnyúló kezeléséről”. A belső piacért és a szolgáltatásokért felelős uniós biztos (Charlie McCreevy) ezt az ajánlást olyan nem kötelező érvényű (soft-law, puha szabályozási) eszköznek nevezte, amelynek az a rendeltetése, „hogy a piacot a helyes irányba terelje”. Az ajánlás elsődleges célja, hogy az online zenei szolgáltatások szerzői jogainak közös kezelését az új technológiák fejlődéséhez igazítsa.

Az Európai Parlament Jogi Bizottsága megvitatta a Bizottság ajánlását és megbízta Lévai Katalint az erre vonatkozó je-

lentés elkészítésével (Lévai-jelentés). A jelentés nem mindenben értett egyet a Bizottság ajánlásával sem annak elfogadása, sem pedig tartalma miatt.

A tanulmány taglalja a szerzői jog és versenyjog általános kérdéseit, meghatározza a közös jogkezelés fogalmát, a szabályozás sajátosságait, azok mennyire hatnak ki a versenyjogi szabályok alkalmazására, majd felveti a Lisszaboni Stratégia céljait. Bemutatja a szerzői és azzal szomszédos jogok közös kezelésének alakulását Európában és az Egyesült Államokban, valamint a magyarországi fejlődés lépéseit. Foglalkozik a közös jogkezelők versenyjogilag releváns magatartásával, és számos jogesetet említ, ami igazi inycenség az erre érzékenyen érdeklődők számára. Részletezi az Európai Közösség versenyjogi kompetenciáit, az egyes intézmények jogalkotási tevékenységét és ismerteti az előbb már említett 2005/737/EK számú ajánlást és annak piaca gyakorolt hatását, valamint az ún. Lévai-jelentést. Kitér az opciókra, amelyek voltaképpen a Bizottság (három opció) és a közös jogkezelők által javasolt (negyedik opció) versenymodellt nevesítik. Végül szól a fejlődés megítéléséről, különös tekintettel a technikai fejlődés által támasztott kihívásokra.

Az előadást követően Szamosi Katalin ügyvéd (S.B.G.&K. Szabadalmi és Ügyvédi Iroda), mint a tanulmány bírálója magas szintű szakmai hozzáértéssel készített műként aposztrofálta a tanulmányt, azzal a kitételrel, hogy számára kevésbé tűnt ki-munkáltnak az összefoglaló vélemény, továbbá hiányolta, hogy miért nem tértek ki a szerzők arra, hogy a jelenlegi jogi monopólium lehet-e egy időben hatékony is a verseny piacon? Különösen aktuálisnak tartotta ezt a kérdést, miután az Európai Bizottság kötelezettségsgzési eljárást indított Magyarország ellen. A beszélgetés után azonban megjegyezte, hogy minden kérdésére választ kapott.

A kellemes légkörben zajló társalgás folyamán arról is pontos tájékoztatást kaptunk, hogy a Bizottság eljárása alapvetően nem versenyjogi vetületű, nem említi negatívumként a monopolhelyzetet, de mindenesetre a törvényi deklarálást erősnek véli, sokkal inkább a szolgáltatásnyújtás szabadságának és a letelepedés szabadságának korlátozását kifogásolja.

* A Versenyjogi beszélgetések délidőben rendezvénysorozat eddigi témái: Az európai Microsoft-ügy; A magánjogi jogérvényesítés meghonosítása; Az internetes könyvtérképesítés; Funkcionális szeparáció a távközlésben (lásd www.gvh.hu című honlapot).

A Versenykultúra Központ 2008. évi pályázati kiírása

A Gazdasági Versenyhivatal feladata, hogy a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatása és versenypártoló tevékenysége mellett hozzájáruljon a versenykultúra és a fogyasztói döntéshozatal kultúrájának fejlesztéséhez és terjesztéséhez.

A versenykultúra (fogyasztói döntéshozatal kultúrájának) fejlesztése egyaránt magában foglalja a versennyel, versenypolitikával és versenyjoggal kapcsolatos

általános tájékozottság növelését, a tudatos fogyasztói döntéshozatal elősegítését, a versenyhez való általános viszonyulás javítását, valamint a verseny közzéadásági és jogi kérdéseivel foglalkozó szakmai közélet támogatását.

A Versenykultúra Központ 2008. év elején pályázati felhívásokat jelentetett meg, melyek keretében a megfelelő referenciákkal rendelkező pályázók által benyújtott, szakmailag megalapozott és reális költségtervvel rendelkező pályázati programok nyerhetek – teljes vagy részleges – támogatást.

2008. év közepéig 110 pályázat érkezett, ezek közül eddig 52 pályázatot hagyott jóvá a Versenykultúra Központ (lásd 18. oldalon), melyek megvalósítása elkezdődött.

Kedvezményezett neve	Támogatott program rövid leírása	Támogatás összege (Ft)	Támogatási szerződés megkötésének dátuma	Megvalósítás határideje	Megvalósítás eredménye
Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete	A fogyasztói és versenykultúra fejlesztését segítő, fiatalok részére tájékoztató sorozat kiadása	1 500 000	2008.06.24	2008.12.31	Teljesítés folyamatban
Vállalatgazdasági Tudományos és Oktatási Alapítvány	A verseny – versenyszabályozás – versenyképesség hármasszögének kutatása	8 000 000	2008.09.03	2009.05.31	Teljesítés folyamatban
Kereskedelmi Sajtóügynökség Kft.	Verseny és fogyasztó c. lap 2008. évi melléklete	3 000 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Székesfehérvári Fogyasztóvédelmi Egyesület	Tudatos fogyasztói magatartás elősegítése – televíziós műsor	500 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Közgazdasági Szemle Alapítvány	Verseny és szabályozás c. rovat szerkesztése	3 000 000	2008.06.19	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület	Versenyjogi, versenypolitikai, fogyasztói döntéshozatal és védelme kérdéseivel foglalkozó fórumok szervezése	1 000 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Bölcskei Vanda, Hidi János egyéni pályázók	A versenyjogi bírságok elrettentő hatásának elemzése	500 000	2008.08.06	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Európa Fórum Alapítvány	A kiskereskedelmi láncok árképzési gyakorlata – a tejtermékek példája – kutatás	6 000 000	2008.06.19	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Tudományos Oktató Kutató Központ Nonprofit Kft. (TOOK)	Mikroökonomiai és piacszerkezeti példatár	5 000 000			Teljesítés folyamatban
BCE Innovációs Központ Közhasznú Társaság	A kereskedelmi láncok és beszállítóik közötti vertikális együttműködések és szerződéses feltételek leírására alkalmas elméletek és modellek bemutatása, értelmezése	2 500 000			Teljesítés folyamatban
Polányi Károly Társadalomtudományi Kutató és Képzésért Közhasznú Alapítvány	ELTE Alkalmazott Közgazdaságtan BA szak indítása: elméleti alapozó képzés, a modern analitikus közgazdasági elmélet eredményeinek koherens közvetítése	3 000 000	2008.06.19	2009.02.28	Teljesítés folyamatban
TAS-11 Kft.	Egy középiskolásoknak szóló, 10 részes internet-televíziós előadás-sorozatot a versenykultúra elterjesztését célozva	2 000 000			Teljesítés folyamatban
Társadalmi Egyesületek Országos Szövetsége	Az erős fogyasztóvédelem kialakításában való részvétel (konferenciák, fórumok, iskolák)	1 000 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Ilyés Márton, egyéni pályázó	Összekapcsoltan értékesített termékek (bundling) versenyszabályozási kezelésének közgazdasági alapjai	1 284 000	2008.06.30	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	„Lunchtime lecture” rendezvénysorozat folytatása	1 490 000	2008.06.30	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Osiris Kiadó	Gary Koop: Analysis of Economic Data – gazdasági adatelemző tankönyv, szakkönyv fordítása és megjelentetése	3 810 000	2008.06.25	2008.11.31	Teljesítés folyamatban
Osiris Kiadó	Jack Hirshleifer–Amihai Glazer–David Hirshleifer: Price theory and applications Decisions – tankönyv-kézikönyv fordítása és kiadása	8 000 000	2008.06.25	2008.12.31	Teljesítés folyamatban
Társadalmi Unió, Civil Szervezetek Országos Tömörülése	Kontroll fogyasztóvédelmi újság és magazin, fogyasztóvédelmi televíziós filmsorozat folytatása, valamint DVD készítése	4 000 000			Teljesítés folyamatban
Pécsi Tudományegyetem	Új tantárgy indítása: jogesetek és infokommunikációs piac szabályozásának köréből, szakjogász képzés interaktív honlap készítése, versenyjogi tematikus napok szervezése, tananyagfejlesztés, könyvtárfejlesztés, jegyzettámogatás, marketing	3 000 000	2008.05.29	2008.11.30	Teljesítés folyamatban
Pécsi Tudományegyetem	A digitalizáció hatása a médiapiacra: műszaki és gazdasági trendek az európai médiapiacokon, áttekintés a digitális médiarendszer kialakulásának európai helyzetéről	7 000 000	2008.06.24	2008.12.31	Teljesítés folyamatban
Budapesti Corvinus Egyetem Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK)	Regionális gáztározói verseny lehetőségei és jövőbeli alternatívái Magyarországon, illetve a régióban	4 000 000	2008.06.24	2008.11.30	Teljesítés folyamatban
Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézet	A viselkedési közgazdaságtan (behavioural economics) eredményeinek felhasználhatósága a fogyasztói döntéshozatal vizsgálatában	3 000 000	2008.06.26	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Réczicza White&Case LLP Ügyvédi Iroda	„Aktuális és gyakorlati kérdések a kartellekről” c. konferencia megszervezése	2 000 000			Teljesítés folyamatban
MTA Közgazdaságtudományi Intézet	Összefoglaló tanulmány – fogyasztói viselkedésben fellelhető hibák részletes ismertetése és lehetséges versenyszervezési következmények összefoglalása, gyakorlati alkalmazhatóságuk vizsgálata és az ezt övező vita bemutatása	3 000 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája, MTA Pannon Egyetem Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoport	A hazai és az európai uniós joggyakorlat feldolgozása a versenyjogi bírságok szempontjából	1 000 000	2008.06.24	2008.12.31	Teljesítés folyamatban
MTA Közgazdaságtudományi Intézet	A verseny- és ágazati szabályozás kérdéskörével foglalkozó kiadvány (Verseny és Szabályozás 2008) készítése – magyarul és angolul (nyomatásban és online is elérhető)	11 500 000			Teljesítés folyamatban
MTA Jogtudományi Intézete	A magyarországi médiapiaci versennyel kapcsolatos kérdések tárgyszerű közelítése, segítve az európai szintű felkészülést a digitális technológia térnyerése következtében felmerülő versenypolitikai kihívásokra	6 000 000			Teljesítés folyamatban
MTA Közgazdaságtudományi Intézet	Fix-mobil helyettesítés vizsgálatának lehetséges módszerei	2 725 000			Teljesítés folyamatban
GKI Gazdaságkutató Zrt.	Áttérési költségek hatása a szolgáltatóváltásra	2 000 000			Teljesítés folyamatban
Infrapont Gazdasági Tanácsadó Kft.	A fix és mobil szolgáltatások helyettesítésének vizsgálata	4 450 000			Teljesítés folyamatban
Infrapont Gazdasági Tanácsadó Kft.	Az árdiskrimináció megítélése és módszertani megközelítése a versenyhatósági gyakorlatban	3 000 000			Teljesítés folyamatban
Pannon Egyetem Közgazdaságtan Tanszék	Verseny és versenytörzítő magatartások a postai szolgáltatások piacain	4 000 000	2008.06.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
ICEG European Center Kutató és Tanácsadó Kft.	Áttérési költségek hatása a szolgáltatóváltásra	5 000 000			Teljesítés folyamatban
EXPERT Management consulting Gazd. és Inform. Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság	A hazai víz- és csatornamű üzemeltetési piac feltárása, a víz- és csatornák művek árazási, árszabályozási gyakorlatának vizsgálata	8 000 000	2008.07.18	2008.12.15	Teljesítés folyamatban
EXPERT Management consulting Gazd. és Inform. Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság	Az energetikai szektor liberalizációjának vizsgálata a fogyasztókra gyakorolt hatás szempontjából	5 000 000			Teljesítés folyamatban
Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület	Kosár magazin „Bírság, indokolás, tanulság” c. mellékletének megvalósítása	1 100 000	2008.07.29	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége	2008 decemberében kétnapos konferencia szervezése	2 000 000			Teljesítés folyamatban
Transparency International Magyarország Alapítvány	Tiszta versenyhez szükséges feltételek megteremtésének elősegítése Magyarországon	4 000 000			Teljesítés folyamatban
HVG-ORAC lap és Könyvkiadó Kft.	Infokommunikáció és Jog c. folyóirat – az infokommunikációs ágazat versenyszabályozásának hazai tudományos és szakirodalmi centrumának kialakítása	3 000 000	2008.08.08	2008.11.30	Teljesítés folyamatban
Dr. Darázs Lénárd, egyéni pályázó	A kartellek semmissége – tudományos kutatás	800 000			Teljesítés folyamatban
Gazdasági Rádió Hálózat (Műsor-Hang Műsorszolgáltató Kft.)	„10 részes műsorsorozat cégvezetőknek és tudatos fogyasztóknak; a versenyhivatali döntések bemutatása”	2 000 000	2008.06.19	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Budapesti Corvinus Egyetem Mikro-ökonomia Tanszék	The Industrial Organization Society által szervezett 6th Annual International Industrial Organization Conference-n való részvétel	350 000			Teljesítés folyamatban
Széchenyi István Egyetem	Áreltérések Magyarország és az EU-tagállamok piaci között (kompiláció, illetve replikáció)	3 000 000	2008.06.27	2008.11.30	Teljesítés folyamatban
Napi Gazdaság Kiadó Kft.	„Roadshow”-szerű konferenciák szervezése	1 500 000	2008.07.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Napi Gazdaság Kiadó Kft.	„Jogi Tanácsadó” rovatának részeként havonta két alkalommal a gazdasági versenykultúra aktuális eseményeinek bemutatása	2 000 000	2008.07.19	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Magyar Nyugdíjasok Egyesületeinek Országos Szövetsége	A nyugdíjasok fogyasztóvédelmi jogszabályismereteinek bővítése, tudatos vásárlókká válásukhoz való segítségadás – Nyugdíjasok Lapja melléklet, Tanácsadó iroda működtetése, fogyasztóvédelmi szakemberek továbbképzése	2 000 000			Teljesítés folyamatban
Tudatos Vásárlók Egyesülete	Tudatos Vásárló magazin elkészítése, fenntartása, fejlesztése, népszerűsítése	2 000 000	2008.06.24	2008.12.31	Teljesítés folyamatban
Dr. Szilágyi Pál, egyéni pályázó	Versenyjogi konferencián való részvétel	250 000	2008.07.24	2008.10.31	Teljesítés folyamatban
Junior Achievement Magyarország	19. JA-YE Diákvállalkozások Nemzetközi Versenyén való részvétel	2 000 000	2008.06.24	2008.08.31	Teljesítve
GKI Gazdaságkutató Zrt.	Energiapolitikai füzetek megjelentetése	3 000 000			Teljesítés folyamatban
EnergiaKutató Intézet Kft.	„The 2008 Spring Meeting of Young Economists” konferencián előadás tartása	265 800	2008.04.11	2008.04.19	Teljesítve
Transparency International Magyarország Alapítvány	Részvétel az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) által rendezett konferencián	400 000	2008.05.07	2008.05.19	Teljesítve

A Gazdasági Versenyhivatal a Szigeten

Az eljárás alá vont védi a mundér becsületét

Ülésezik a Sziget Versenytanácsa

Sörkartellben a szigetlakók

Sokan jelentkeztek a felhívásra

Tari Zsófia

Környezetvédelem vagy verseny? Mindenképpen választanunk kell?

A környezetvédelem és a verseny első látásra ellentétesnek tűnő viszonya sok kapcsolódási pontot rejt. Mindkettő végső célja azonos: a piac hibáinak kiküszöbölése és a szociális jólét megvalósítása. Kapcsolatuk vizsgálatánál több kérdés is felmerülhet, így például: támogatja-e a verseny a környezetvédelem fejlődését? Melyik élvez elsőbbséget, ha mégis érdekellentét áll fent?

Az egyre növekvő környezeti károsodások és véges erőforrásainknak aggasztó mértékű csökkenésével napjainkban az emberek figyelme egyre inkább a környezetvédelem felé fordul. A fogyasztók többségénél a gazdasági tényezők viszont még mindig nagyobb súllyal esnek számításba döntéseik meghozatalánál a környezettudatos nevelés hiányából eredően. A gazdasági szereplők természetes magatartása saját érdekeik megvalósítása és a profitra való törekvés. A környezetvédelem általában nem számít alapvető célnak a vállalati preferenciák között. A környezet és a verseny kapcsolata ezért is olyan időszerű kérdés, mert ha a két politikát sikerülne megfelelően összehangolni és nem egymással párhuzamosan futnának, akkor hatékonyabban lehetne fellépni a környezet érdekében a verseny csorbítása nélkül.

A *Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD)* kerekasztal-tárgyalást tartott 2006 júniusában a Versenypolitika és a környezetvédelem címmel (Lásd: www.oecd.org/dataoecd/39/15/37981581.pdf). A Versenyjogi Bizottság azzal indokolta témaválasztását, hogy az emberek körében egyre tudatosabbá válik, a gazdasági tevékenység befolyásolja a környezetet és ezzel párhuzamosan a

kormányok kezdik átérezni, hogy nagy felelősségük van a környezetpolitika kialakításában és a többi kormányzati politikába való integrálásában. Az üzleti élet több területén – mint például a vegyi anyagok, energia- és szállítmányozási szektorban – a környezeti megfontolások hatalmas szerepet játszanak, sőt, feltételezhetőleg kulcsfontosságú meghatározói a piaci viselkedésnek. A kerekasztal-tárgyalás a környezetvédelmi szabályozás versenyhatásainak vizsgálatára irányult. Például a környezetvédelmi szabályozás eltérően befolyásolja a kis- és nagyvállalatokat. Egy szigorú környezetvédelmi előírás betartása ugyanis nagyobb terhet ró a kisvállalkozásokra, mint a nagyokra, így a szabályozás befolyásolja a piac szerkezetét és az árverseny intenzitását. A szabályozás súlyától függően erőfölénnyel való visszaéléshez (felfaló árazáshoz), vagy más piacra lépési korlátokhoz vezethet. Megakadályozhatja a kis- és középvállalatok megalakulását, melyet az államok támogatásokkal próbálnak kompenzálni, ami a verseny korlátozásához vagy tisztességtelen versenyhez vezethet. A környezetjog és a versenyjog ezen kölcsönös egymástól való függése az alapja a két terület integrálásának.

1. Alapvetés

A fenntartható fejlődés

A *fenntartható fejlődés* gondolatával kezdett kikristályosodni az 1960-as években az a nézet, miszerint gazdasági eszközökkel is hatni kell a profitorientált piaci szereplőkre a környezet védelmének érdekében. A *fejlődés* motorja a piaci verseny, mely arra kényszeríti a vállalatokat, hogy egyre modernebb technikákat fejlesszenek ki, illetve alkalmazzanak. Minden újabb fejlesztéshez és ipari tevékenységhez azonban energia szükséges, ter-

mészeti erőforrásaink pedig végesek. Az emberiség fontos feladata ezért a meg nem újuló energiakészleteink megóvása és új alternatív megújuló energiaforrások kiépítése és igénybevétele. A természeti kincseinkkel való gazdálkodást, a fenntarthatóságot pedig a környezetjog hivatott biztosítani. E fenti logikai összefüggésből is látható, hogy a fenntartható fejlődés csak a versenyjog és a környezetvédelmi szabályozás összehangolásával érhető el.

Elgondolkodva a gazdasági szereplők rövid távú és a környezetvédelem hosszú távú céljainak ellentétes voltán, sokakban felmerülhet a kérdés: hogyan lehetséges és mi a jogi alapja a két terület integrációjának?

Externáliák

A szabad piacgazdaság, ami a versenyre, mint a leghatásosabb elosztási mechanizmusra támaszkodik, környezeti károsodáshoz vezethet. Ennek oka, hogy a környezet egy bizonyos „alacsony” szintű szennyezése nem támaszt közvetlen költséget az egyes gazdasági szereplőkkel szemben, csak a társadalom egészével szemben, és ez is leginkább hosszú idő eltelte után realizálódik. A legtöbb esetben tehát a szennyezésért nem vonják felelősségre a szennyezőt. „Ezek a nem rögtön realizálódó költségek az úgynevezett externáliák a környezetnek, és ezek megléte miatt az egyének, akik pusztán csak gazdasági hatékonyságra törekednek, nem tartják fontosnak a környezet védelmét, valamint a környezetvédő fejlesztésekre való befektetést.”¹ Az externáliák létezését a gazdaságban már régen felismerték. A. C. Pigou brit közgazdász vezette be a fogalmat a köztudatba a XIX. század elején.

¹ Hans Vedder: *Competition Law and Environmental Protection in Europe*, Europa Law Publishing, Groningen, 2003. 15. old.

Habár ilyen régóta tisztában vagyunk létezésükkel, a környezetvédelem területén mégis csak a XX. században tudatosult, hogy ezek beültetése a költségekbe környezettudatosabb fogyasztást eredményezhetne.

Az EKSz 6. cikke, az integráció alapja

A környezetvédelem integrációját a többi közösségi politikába az EKSz 6. cikke alapozza meg, amely a következőképpen hangzik: „A környezetvédelmi követelményeket – különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel – be kell illeszteni a 3. cikkben említett közösségi politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”

A cikk nem rendelkezik közvetlen hatállyal nem eléggé konkrét megfogalmazása miatt, személyi hatálya így a Tanácsra és a többi uniós intézményre vonatkozik, amelyek irányelveit a tagállamoknak be kell ültetniük jogrendszerükbe, de saját döntéseiktől függően alkalmazhatnak szigorúbb szabályokat, mint amelyeket az EK előír. A cikk tárgyi hatályát az EKSz 3. cikkében felsorolt Közösségi politikák alkotják.

Az EKSz szerkezete arra a konklúzióra vezet, hogy a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem magas szintjének biztosítása az EK versenyjogi céljai között szerepel. Ennek bizonyítéka a 2. és a 3. cikk vizsgálata után látható. A 3. cikkben a Közösség politikái és cselekvései találhatók, melyekkel a 2. cikkben felsorolt célok lehet elérni. A probléma ott merül fel, hogy a célok tömegében néhány nehezen egyeztethető össze. Egyetlen megoldás, hogy el kell fogadni a célokat, mint egy és oszthatatlant, és így az összes eszköz szolgálja az összes célt.²

A környezetvédelmi integráció nem önmagában a cél, hanem egy eszköz ahhoz, hogy visszaszorítsuk a környezet-szennyezést.

2. A versenyfunkciói és lehetséges hatásuk a környezetre

A gazdasági verseny funkcióiról elméleti síkon az első megközelítésben akár az

is állítható, hogy a környezetvédelem érdekeit is szolgálja. Ennek érvényesítéséhez azonban szükség lenne az emberek környezettudatos gondolkodására. (Németh Patrícia: A versenyképesség és a környezetvédelem kapcsolata, In: Vezetéstudomány, 2005. 9. szám, 47–57 o.)

Jóléti funkció

A verseny lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy azt a terméket válasszák, amely a lehető legnagyobb jólétet garantálja számukra. Kapcsolódása a környezetvédelemhez a jólét fogalmánál jelenik meg, ugyanis a jólét természetes része az is, hogy a fogyasztónak lehetősége legyen a magas környezeti minőség melletti élethez.

Allokációs funkció

A verseny szerepet játszik abban, hogy a termelők olyan termékekbe ruházzanak be, melyek a fogyasztók igényeihez igazodnak. Ha a fogyasztó a tiszta és legkevésbé szennyezett környezetet igényli jólétéhez, akkor a verseny allokációs funkciója biztosítja a termelés, illetve a beruházás igazodását ehhez az igényhez.

Hatékonysági funkció

A helyállás a versenyben, a küzdelem a minél nagyobb piaci részesedésért a lehető legkisebb ráfordítás elérésére ösztönzi a termelőt, illetve a szolgáltatót, ami pedig a felhasznált anyag és energia csökkentése esetén kisebb környezetterhelést, a környezet kisebb mértékű igénybevételét eredményezi. A környezet és verseny bonyolult kölcsönhatásai miatt nem mindig igazolódik sajnos a fenti okfejtés, mert a verseny működésében a környezeti externáliák önmaguktól nem játszanak tényleges szerepet. Az egyes anyagok helyettesítési költsége lehet erre jó példa, amikor a termelő csökkenteni akarja kiadásait. Ha például a fém alapanyagú csomagolás olcsóbb a fa- vagy papírcsomagolásnál, akkor a gyártó nem biztos, hogy a környezetvédelem szempontjából kedvezőbb papírcsomagolást választja.

A verseny jóléti és allokációs funkciójához tehát fontos a magas fokú egyéni és társadalmi környezetvédelmi tudatosság. A környezetvédelem nem nevezhető luxusnak, mégis jelentős összefüggés mu-

tatható ki az anyagi színvonal és a környezetvédelmi szempontok súlya között. Magyarországon, ahol a lakosság általános környezettudatossága még nem túl magas, ráadásul a szűkös anyagi körülmények sok esetben lehetetlenné is teszik a drágább, környezetkímélő termékek megvásárlását, a verseny allokációs funkciója még nem tudja érvényesíteni hatását a környezetvédelemben.

3. Az EKSz 81. cikke és a környezetvédelmi célok az Európai Közösségben

A környezettudatos magatartás terjedése új gazdasági tevékenységek és piacok tömkelegét hívta életre, amelyek alapja különbözőféle környezetvédelmi kezdeményezés. Ezek a kibontakozó piacok számos különféle horizontális együttműködési megállapodásnak adnak teret. Az új típusú megállapodások elterjedése miatt az egyértelműség és a következetesség elősegítésének érdekében az Európai Unió szükségesnek tartotta egy iránymutatás kiadását az EKSz 81. cikkének horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságával kapcsolatban. A Bizottság által kiadott közleménybe³ bekerültek a környezetvédelmi megállapodások mentesíthetőségének feltételei is.

A Bizottság által kiadott útmutatás a következőképp definiálja a *környezetvédelmi megállapodásokat*: azok a megállapodások, amelyekben „a felek a környezet-szennyezésnek a környezetvédelmi jogszabályokban meghatározott csökkentését, vagy más, különösen a Szerződés 174. cikkében szereplő környezetvédelmi célok elérését vállalják.” A meghatározás szerint tehát a célnak vagy az intézkedésnek, amelyben a felek megállapodnak, közvetlenül kapcsolódnia kell a szennyezés kibocsátás vagy a hulladék bizonyos típusainak csökkentéséhez. Ezáltal kizárja azokat a megállapodásokat, amelyeknek elsődleges céljuk nem a környezetterhelés csökkentése, hanem csak „melléktermékként” csökkentik a szennyezést.

³ Commission Notice „Guidelines on the applicability of Article 81 of the EC Treaty to horizontal cooperation agreements” OJ C 3, 6.1.2001 (Európai Bizottság által az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló iránymutatásról kiadott 2001/C 3/02. számú közleménye).

² Hans Vedder: *Competition Law and Environmental Protection in Europe*, Europa Law Publishing, Groningen, 2003 13–16. old.

A környezetvédelmi megállapodásoknak két tipikus fajtáját különböztethetjük meg, a szabványokat előíró megállapodásokat és egy cél közös elérése érdekében kötött egyezségeket. A szabványok segítségével elő lehet írni egyes termékek, illetve gyártási folyamatok környezetvédelmi jellemzőire vonatkozó standardokat, amelyeket a megállapodásban részt vevő minden fél be kell tartson. Környezetvédelmi cél lehet például egyes anyagok újrafelhasználása, a szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése vagy az energiafelhasználás hatékonyságának növelése. Ezek közös elérését általában horizontális – a kereskedelem azonos szintjén kötött – megállapodásokkal rendezik.

Számos tagállamban átfogó, iparági szintű rendszereket építenek ki a termékek visszavételére és újrafelhasználására vonatkozó környezetvédelmi kötelezettségek teljesítésére. Ilyenkor vertikális és horizontális elemek is megtalálhatóak az intézkedések között.

Ezeknél a környezetvédelmi megállapodásoknál az *érintett piac* meghatározásánál az általános vizsgálati szempontok mellett figyelembe kell venni a környezetvédelem sajátosságaiból fakadó tényezőket is. Az érintett termékpiacnál például tekintettel kell lenni arra, hogy amennyiben a szennyezőanyag nem maga a termék, akkor az érintett piac magába foglalja annak a terméknek a piacát, amelybe a szennyezőanyagot beépítették. A begyűjtési/újrafelhasználási megállapodásoknál értékelni kell a szóban forgó árura lehetségesen kiterjedő begyűjtési szolgáltatások piacára gyakorolt hatásokat is, az azokon a piacokon gyakorolt hatásaikon kívül, amelyeken a felek gyártóként vagy forgalmazóként tevékenykednek.

A *környezetvédelmi megállapodás* jellege szerint beszélhetünk az EKSz 81. cikkének csaknem mindig a hatálya alá tartozó megállapodásokról, az esetlegesen hatálya alá tartozó megállapodásokról és a hatálya alá nem eső megállapodásokról.

1. Csaknem mindig az EKSz 81. cikke alá tartozó megállapodások

Azok a környezetvédelmi megállapodások jellegüknél fogva a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak, amelyekben az együttműködés valójában nem környezetvédelmi célokat érint, hanem leplezett kartell – azaz egyébként til-

tott árrögzítés, termeléskorlátozás vagy piacfelosztás – létrehozásának eszközeül szolgálnak, vagy amelyekben az együttműködés szélesebb körű és a tényleges vagy potenciális versenytársak kizárását célozza.

2. Esetlegesen az EKSz 81. cikke alá tartozó megállapodások

A nemzeti vagy EK-szinten egy iparág nagyobb részére kiterjedő környezetvédelmi megállapodások valószínűsítően a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak, amennyiben érzékelhetően korlátozzák a felek képességét termékeik jellemzőinek vagy gyártási módszereinek meghatározására, így befolyáshoz juttatva a feleket egymás gyártási vagy eladási tevékenysége felett. A felek közötti korlátozás hátrányán kívül viszont a környezetvédelmi megállapodások előnye lehet, hogy csökkenthetik vagy lényegesen befolyásolhatják harmadik felek (pl. a termékek vásárlóinak) szennyezőanyag-kibocsátását is.

Például az olyan környezetvédelmi megállapodások, amelyek a felek eladásának jelentős hányadát termékeik vagy gyártási folyamataik tekintetében kivonhatják, vagy arra jelentős hatást gyakorolhatnak, a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhatnak, amennyiben a felek a piac jelentős hányadát uralják. Ugyanez vonatkozik az olyan megállapodásokra, amelyekben a felek kiosztják az egyéni környezetszennyezési kvótákat.

Hasonlóképpen az olyan megállapodások, amelyekben a közös piac jelentős részét birtokló felek termékeik vonatkozásában kijelölnek egy vállalkozást, a begyűjtési és/vagy újrafelhasználási szolgáltatások nyújt nekik, más tényleges vagy potenciális szolgáltatók jelenléte esetén érzékelhetően korlátozhatják a versenyt.

A fent említett megállapodástípusnál azt kell többek között figyelembe venni, hogy az elérni kívánt cél mennyire arányos a verseny korlátozásával és az eszköz alkalmas-e a cél hatékony eléréséhez.

3. Az EKSz 81. cikke alá nem tartozó megállapodások

Egyes környezetvédelmi megállapodások a felek halmozott piaci részesedésének ellenére valószínűsíthetően nem tar-

toznak a 81. cikk (1) bekezdése tilalmának hatálya alá.

Ez a helyzet állhat elő akkor, amikor a feleket nem terheli pontosan meghatározott egyéni kötelezettség, vagy a kötelezettségek csak lazán kötődnek az egész ágazatra kiterjedő környezetvédelmi célok megvalósításához történő hozzájáruláshoz. A megállapodás értékelése során arra kell különösképpen figyelemmel lenni, hogy a felek részére a megállapodásban kitűzött környezetvédelmi célok megvalósításához műszakilag és gazdaságilag rendelkezésre álló eszközök tekintetében mennyire biztosít mérlegelési lehetőséget a megállapodás. Minél változatosabbak a felek által igénybe vehető eszközök, annál kevésbé érzékelhetőek a lehetséges korlátozó hatások.

Hasonlóképpen a termékek és gyártási folyamatok sokszínűségét, az érintett piacot értékelhetően nem érintő vagy a vásárlási döntések befolyásolása szempontjából marginális jelentőségű, a termékek vagy folyamatok környezetvédelmi jellemzőit meghatározó megállapodások sem tartoznak a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá. Ha egyes termék kategóriákat kitiltanak vagy kivonnak a piacról a felek, a korlátozások nem tekinthetők értékelhetőnek, amennyiben részesedésük a releváns földrajzi piacon, vagy – a közösségi szintű piacok esetében – valamennyi tagállamban csekély.

Egy újfajta piac létrejöttéhez vezető megállapodások, például az újrafelhasználási megállapodások általában nem korlátozzák a versenyt, ha a megállapodás nem vonja maga után azt, hogy a felek képesek lesznek tevékenységüket elszigetelten irányítani, és nincsenek más olyan alternatívák és versenytársak, akikhez fordulhatnak a fogyasztók.

A versenykorlátozó megállapodások mentesülésének feltételei

A környezetvédelmi megállapodások, mint más megállapodások is, versenykorlátozó voltak ellenére is *mentesülhetnek az EKSz 81. cikkének (3) bekezdése alapján*. A mentesülésnek az alábbi konjunktív feltételei vannak:

- a megállapodás gazdasági előnnyel kell hogy járjon, amelyből a fogyasztók is részesülnek,
- nélkülözhetetlen kell legyen és
- nemszüntetheti meg teljesen a versenyt.

Gazdasági előny

A környezetvédelmi megállapodások egyéni vagy közös fogyasztói szinten hosszú távú gazdasági előnyökkel is járhatnak amellelt, hogy kezdetben korlátozzák vagy torzítják a versenyt. Ennek érdekében, hogy a gazdasági előny feltétele teljesüljön, a megállapodásból eredő környezetszennyezés olyan mértékű csökkentése szükséges, amely ellensúlyozza a megállapodás okozta többletköltséget. Ilyen többletköltségnek tekinthetőek a csökkent verseny árnövelő hatása, esetleg a minőség romlása, valamint a gazdasági szereplők kiadásai annak érdekében, hogy megfeleljenek a megállapodásban előírtaknak. A haszon realizálódhat és bizonyítást nyerhet ésszerű időn belül a fogyasztói oldalon, hogyha a fogyasztók hamar megtapasztalhatják a pozitív megtérülési arányt. A másik lehetséges bizonyítási módszer a költség-haszon elemzés.

A nélkülözhetetlenség

A megállapodás akkor mentesíthető a versenykorlátozást tiltó klauzulák alól, ha a kívánt környezetvédelmi cél elérése érdekében nélkülözhetetlen az alkalmazott eszköz. Minél objektívebben megállapítható a gazdasági hatékonysága az adott megállapodásnak, annál egyértelműbb, hogy mentesülhet a versenyjogi szabályok alól. Ha első látásra nem tűnik nélkülözhetetlennek a megállapodás, akkor a költség-haszon elemzés adhat támpontot. Ha a várt eredmény alternatív módszerekkel csak költségesebben érhető el, akkor nagy valószínűséggel kimondható, hogy nélkülözhetetlen az eszköz. Például, ha egy egységes (nem egyedileg költségarányos) díj kerül kiszabásra valamely csomagolóanyag visszagyűjtésére, akkor csak abban az esetben mondható nélkülözhetetlennek a kiszabott egységdíj, ha az elengedhetetlenül szükséges az egész iparágra kiterjedő begyűjtési rendszer működéséhez.

A verseny megszüntetésének tilalma

A verseny korlátozása indokolt lehet környezetvédelmi alapon, de a verseny megszüntetéséhez nem vezethet egyet-

len környezetvédelmi megállapodás sem. A verseny ugyanis elősegíti az innovációt, a hatékonyabb és olcsóbb technológiák létrejöttét, ami pozitív hatással van a környezetvédelmi célok megvalósulására is.

[Magyarországon is ismert a környezetvédelmi szempontból történő mentesítés, de a tisztességtelen piaci magatartásról és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény annyival haladja meg az EKSz-t, hogy nevesíti is 17. § a) pontjában:

17. § Mentésül a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodás, ha

„a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;”

[Gyakorlatban viszont még nem alkalmazta a Versenytanács ezt a kimentési lehetőséget.]

CECED-ügy

A CECED-ügy kiváló példa a környezetvédelmi célú megállapodások mentesíthetőségének elemzésére. (Lásd OJ [2000] 2187/47)

A *Conseil Européen de la Construction d'Appareilles Domestiques* („CECED”) egy belga szervezet, amely tagjai között egyaránt találhatók háztartásgép-gyártók és nemzeti kereskedelmi szövetségek. A nemzeti szövetségek által így áttételesen tagnak lehet tekinteni további gyártókat is. A CECED-ben érdekelt cégek piaci részesedése az EGT területén ennek következtében meghaladta a 90%-ot.

A CECED tagjai megállapodtak egymás közt, hogy kivonják a forgalomból a kevésbé környezetkímélő mosógépeket. Ennek érdekében meghatároztak egy energiafelhasználási maximumot, amelynek minden gyártó háztartási mosógépe meg kellett feleljen. A mosógépek energiafogyasztási szempontból A-tól G kategóriáig sorolhatók be. A megállapodás

következtében D-től G kategóriáig nem gyárthatnak és forgalmazhatnak többé mosógépet a CECED tagjai. A fogyasztók választási lehetősége így A–C kategóriáig korlátozódott, a gyártók gyártási költsége pedig megnövekedett annak következtében, hogy új technológiára kellett átálljanak a korábban kevésbé energiatakarékos gépeket előállítók.

A Bizottság a versenykorlátozásának ellenére jóváhagyta a megállapodást. Indoklása szerint a teljes környezeti haszon hétszer olyan nagy az intézkedés megvalósításával, mint a megnövekedett eladási ár által bekövetkező vásárlói teher. A pazarló mosógépek kivonásával pedig hosszú távon a fogyasztók is részesülnek a haszonból.

Elemzés: A megállapodás a felek részére biztosítja az egyedi gyártás és behozatal ellenőrzését, és eladásai, valamint összkibocsátásuk értékelhető hányadát érinti, harmadik felek kibocsátását pedig csökkenti. A fogyasztók választási lehetősége, amely részben a termék környezetvédelmi jellemzőire összpontosít, csökken, az árak pedig valószínűleg emelkednek a megállapodás hatására. A fentiek alapján a megállapodás a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik. Az új termékek azonban műszakilag fejlettebbek, és az energiafelhasználás csökkentésével közvetlenül hozzájárul az áramtermelésből származó emissziók csökkentéséhez. Másrészt pedig további környezetvédelmi előnyökkel is jár, például a vízfogyasztás vagy a mosószer-felhasználás csökkentésével.

Ebben az esetben tehát a környezetvédelmi helyzet javításához való hozzájárulás nettó értéke összességében ellensúlyozza a költségek növekedését. Ezenkívül a költségnövekedés a drágább termékek egyedi vásárlói számára is gyorsan megtérül, mivel a környezetbarátabb termékek üzemen tartási költségei is alacsonyabbak. A megállapodás más alternatívái azonos előnyök elérése mellett kevésbé biztosak és kevésbé költséghatékonyak. (Például az ökokimke felhívja a figyelmet az energiatakarékos gépekre, de a vásárlókat nem kényszeríti arra, hogy a hosszú távú előnyökért feladják rövid távú preferenciáikat.) A felek részére gazdasági értelemben különböző műszaki eszközök állnak rendelkezésre a megállapodás szerinti környezetvédelmi jellemzőkkel bíró mosógépek gyártásához. Ilyen eszköz lehet például az állítható termosztát beszerelése, kifinomultabb időzítők alkalmazása,

alacsonyabb energiafelhasználású fűtőelemek beépítése, pontosabb vízszintmérő érzékelők használata. A gyártók egyénileg dönthetik el, hogy milyen módon érik el az energiatakarékosabb gépek előállítását, így a verseny a termékek más jellemzőinek tekintetében tovább folyhat. A mentesség feltételei a 81. cikk (3) bekezdése alapján ezért teljesülnek.

Hasonlóképpen járt el a Bizottság az *ACEA-esetnél*, amikor kimondta, hogy az Európai Autógyártók Szövetsége azzal, hogy előírta az autók szennyezőanyag-kibocsátásának csökkentését, nem korlátozta érzékelhetően a versenyt. Azzal indokolta a mentesítést, hogy az előírás nem rótt különleges kötelezettséget a tagokra és a technikai kivitelezésben teljesen szabadkezet kaptak a felek.

VOTOB-ügy

A VOTOB-ügy az előző példával szemben jól mutatja, hogy az árrögítés még környezetvédelmi megfontolásból sem mentesülhet a versenyjog szabályai alól. (Lásd Hans Vedder: *Competition Law and Environmental Protection in Europe*, Europa Law Publishing, Groningen 2003, 157. oldal)

A VOTOB-megállapodás hat független cég között jött létre, amelyek kémiai anyagok tárolását végzik más vállalkozások részére Hollandiában. A cégek megállapodást kötöttek a kormánnyal, miszerint csökkentik felszereléseik szennyezőanyag-kibocsátását. A beruházás költségeinek egy részét a cégek saját erőből állták volna, a másik részt pedig a kormány támogatási rendszere utalta volna át a megállapodásban részt vevők számára. A holland kormány azonban hirtelen visszavonta az egész támogatási rendszert és a cégek nagy költségvetési hiánnyal néztek szembe. A vállalatok így közösen eldöntötték, hogy a szolgáltatásuk árára rászámolnak egy környezetvédelmi pótdíjat. A pótdíj mértéke termékenként változott (az alapján, hogy mennyire terheli a környezetet), teljes egészében a vásárlókra hárult és a számlákon külön volt feltüntetve.

A Bizottság álláspontja szerint azáltal, hogy rögzített díjat hárítottak a fogyasztókra a vállalatok horizontális árrögítést követtek el, ami tiltott (EKSz 81. cikk 1. bekezdés). A Bizottság nem vette figyelembe, hogy ez a rögzített hányad alig 5%-a a termékek árának és nem vette figyelembe az eset környezetvédelmi és gazdasági háttérét sem.

Elemzés: A vállalkozások megállapodással az ár egy lényeges komponensében kizárták a versenyt. Mivel mindegyik vállalat eltérő gazdasági helyzetben volt, ennek következtében pedig különböző technikai szinten álltak, ezért nem volt indokolt az egységes díj alkalmazása a környezetvédelmi fejlesztés érdekében.

Ha minden cég külön dönthetett volna arról, hogy mekkora összeget számít fel a környezetvédelmi beruházás megvalósítására és eldönthette volna, hogy ezt profitjából állja-e vagy ráruhazza a fogyasztókra termékeik árába beépítve, akkor a verseny nem torzult volna. A környezetvédelem szempontjából is indokoltabb lett volna más eszköz választása, hiszen a cégek környezetvédelme is dinamikusabban fejlődött volna, ha a verseny rákényszeríti a cégeket olcsóbb, hatékonyabb és kedvezőbb technikák kifejlesztésére. Ráadásul az elmaradottabb cégek esetleg többet áldoztak volna fejlesztésre.

(Azért is elfogadhatatlan volt a környezetvédelmi díj rögzítése és a számlán külön összegként feltüntetése, mert így azt a látszatot keltette, mintha állami adóról lett volna szó.)

4. Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (EKSz 82. cikk)

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés alól nincs kimentési lehetőség, ezért önmagában a pozitív ökológiai hatások nem elegendőek a versenyszabályok figyelmen kívül hagyásához.

Az erőfölényes vállalkozás is tehet azonban környezetvédelmi intézkedéseket, melyek nem esnek a 82. cikk alá. Például ha egy erőfölényben lévő vállalkozás környezetvédelmi beruházása miatt emeli árait és az ár tükrözi ezen költségeket, akkor nem állapítható meg a tisztességtelenül magas ár, azaz a túlzó árazás. Azt is megkövetelheti szállítóitól, hogy tegyenek eleget az általa meghatározott környezeti normáknak a szállítás során, hogy ezzel a termékének környezetbarát volta erősödjön. Azonban, ha feltételei túlmutatnak az arányosság követelményén, akkor beleütközik elvárása a 82. cikkbe.

Az egyik legnagyobb horderejű erőfölénnyel visszaéléses ügy a Grüne Punkt ügye volt. Ebből az ügyből is kitűnik, hogy a hulladék ártalmatlanítása mára már nemcsak környezetvédelmi cél, hanem valódi iparág, amely komoly nyereséghez juttathat vállalatokat.

Der Grüne Punkt–Duales System Deutschland AG (DSD)

Németországban úgynevezett párhuzamos hulladékgazdálkodási rendszer él. (Lásd OJ [2001] L 166/1). A hasznosítható hulladékok kezelését magánvállalkozások végzik, míg a nem hasznosítható hulladékok elszállításáról és ártalmatlanításáról az önkormányzatoknak kell gondoskodniuk.

1991-ben a német kormány elfogadta a csomagolási hulladékok keletkezésének megelőzéséről szóló rendeletet, melynek célja a csomagolási hulladékok környezetre gyakorolt negatív hatásának megelőzése volt. Ennek érdekében a rendelet arra kötelezi a gyártókat, hogy vegyék vissza és hasznosítsák a nyilvános hulladékártalmatlanító-rendszeren kívül felhasznált kereskedelmi csomagolókat.

A csomagolásgyártók és -forgalmazók két módon tehetnek eleget a rendeletben előírt visszaváltási és hasznosítási kötelezettségüknek: az áru vásárlási helyén kötelesek visszavenni, vagy csatlakozhatnak valamely olyan rendszerhez, amely a forgalmazó vonzaskörzetének egészében biztosítja az eladási csomagolás végső fogyasztóktól vagy lakóhelyük közelében hasznosítás céljából történő rendszeres gyűjtését (kollektív rendszer).

1991 óta a DSD volt az egyetlen vállalat, amely egész Németország területére kiterjedő kollektív rendszert működtetett, éves forgalma megközelítette az 1,9 milliárd eurót.

A DSD-rendszer lényege az, hogy a gyártók és a forgalmazók csomagolási hulladék hasznosító kötelezettségét DSD átvállalja licencdíj fejében, az a vállalkozás pedig, amely szerződést köt a DSD-vel, termékének csomagolásán feltüntetheti a „Der Grüne Punkt-ot” (zöld pontot). A rendszer használatának díja kétféle tényező alapján kerül kiszámításra: a csomagolás súlya és a felhasznált anyag típusa alapján, másrészt pedig a csomagolás térfogata és a felülete alapján. Ezek a díjak kizárólag a hulladékgyűjtés, -válogatás és -hasznosítás költségeinek, valamint az ezekhez kapcsolódó ügyintézési költségek fedezésére szolgálnak.

Mivel időközben más regionális rendszerek is létrejöttek, ezért a DSD több kötelezettségvállalást is tett a Bizottsággal szemben, melyben többek között vállalta, hogy abban az esetben, amikor a hulladék tulajdonosa bizonyítani tudja, hogy más, regionális rendszer gyűjti és hasznosítja a hulladékát, akkor nem számít fel licencdíjat azon a területen eladott termékek után a „zöld pont” használatáért. Ezáltal megszűnt a kettős díjszedés.

További problémát okozott azonban az, hogy a rendszer nem tett különbséget azon termékek között, amelyek Németországban maradtak, és így visszagyűjtettek voltak, illetve amiket exportáltak. Ezáltal a DSD olyan termékek után is megfizettette a licencdíjat, aminek a csomagolását nem gyűjtötte vissza. Az egyéni és nem kollektív rendszerek igénybevétele-nél pedig még mindig fennállt a dupla fizetés.

A Bizottság vizsgálatot indított a DSD valószínűsíthetően visszaélő magatartása miatt az EK Sz 82. cikke alapján. Határozatában kifejtette, hogy a DSD gazdasági erőfölényes helyzete nem vitatható, hiszen a kereskedelmi csomagolások 70%-át, illetve a fogyasztóktól származó csomagolások 82%-át a DSD-rendszer gyűjti össze. A visszaélés megállapításának alapja pedig az volt, hogy a csomagolásgyártóktól, illetve -forgalmazóktól beszedett díj nem a rendszer tényleges használatához kötött, és a díj kiszámítási módja akadályt képezte annak, hogy saját egyéni vagy más kollektív rendszert használhasanak a gyártók.

A Bizottság tehát a fentiek alapján megállapította a jogsértést és kötelezte a DSD-t, hogy ne kizárólag a „Der Grüne Punkt” logó használata alapján szabja ki díjait.

A DSD megtámadta az elsőfokú bíróság előtt a határozatot⁴. Indoklása szerint a „Der Grüne Punkt” védjegynek eredetjelző és szolgáltatásmegkülönböztető szerepe van. A logó segítségével ugyanis átláthatóan meg lehet állapítani, hogy mely csomagolásra vonatkozik visszaváltási kötelezettség az üzletekben, és melyek tartoznak valamely kollektív rendszerhez. A DSD álláspontja szerint a Bizottság határozata ahhoz vezetne, hogy Németországban majdnem az összes csomagolás a „Grüne Punkt” logót viselné, még akkor is, ha csupán az adott csomagolás 1%-át gyűjtené vissza a vállalat.

Fotó: MTI

A Bíróság álláspontja szerint azonban a fogyasztókat a logó mindössze arról tájékoztatja, hogy a DSD rendszerén keresztül (is) megoldható a visszagyűjtés, hiszen a fogyasztók a gyűjtőtartályokat nem logóval, hanem az érintett anyagfajttal társítják, az pedig nem elvárható, hogy különböző csomagolással lássák el a gyártók termékeiket az alapján, hogy melyik rendszer gyűjti vissza azokat. Mivel a fogyasztó dönti el, hogy hová viszi vissza a csomagolást, ezért eleve nehéz a csomagolás útjának nyomon követése.

Mivel tehát a Der Grüne Punkt logót viselő minden csomagolás után fizetni kellett a DSD-nek, és így az alternatív megoldások (egyéni visszagyűjtés, más regionális rendszerek) igénybevétele már nem volt kifizetődő, ezért a Bíróság helybenhagyta a Bizottság határozatát. A DSD tehát visszaélt erőfölényével, mivel nem követelhet olyan szolgáltatásért díjat, amit nem teljesített.

5. Konklúzió

A környezetvédelem és a versenyjog eddigi leginkább párhuzamosan futó és csak ritkán összehangolt kapcsolata után úgy tűnik, az Európai Unióban elindult egy folyamat a két terület összekapcsolására. Magyarországon még inkább a két terület egymástól független létezése tapasztalható, de az uniós szabályozások és gondolatok hatása már érezhető.

A fenntartható fejlődés megvalósításához szükség van a verseny mással nem helyettesíthető funkcióira, amelyek a gazdaságos környezetvédelemhez vezetnek. A vállalatok ugyanis döntően profitorientáltak, és nem tekintenek a tevékenységük

hosszú távú környezeti hatására. Ezért lenne szükség a környezetvédelem externáliáinak beépítésére a termékek és szolgáltatások áraiba. Ez egy átmeneti időszakban ugyan kedvezőtlenül hatna a cégek bevételeire, de a teljes internalizációval elérhető lenne, hogy a verseny és a környezetvédelem kölcsönösen támogassák egymást.

Manapság, amikor az újrahasznosítható hulladék is árának számít és a szennyezőanyag-kibocsátási kvótával is lehet kereskedni, különösen fontos szerepet kap a környezetvédelemben a versenyjog. Ennek egy időszerű példája a hulladékgazdálkodásról szóló törvény és végrehajtási szabályai. A hulladékkezelés engedélyét biztosíték letévésehez köti a törvény, amely nemcsak egy esetleges károsodás esetére nyújt garanciát a környezeti kár helyreállítására, hanem azt a célt is szolgálja, hogy válogatni lehessen a hulladékkezelők között. Így a törvénynek nemcsak környezetvédelmi, hanem gazdasági versenyt befolyásoló szerepe is van.

A környezetvédelem és a versenyjog összeütközésénél sosem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a környezet olyan helyettesíthetetlen értéke az emberiségnek, melyet nem lehet feladni vagy szempontjait figyelmen kívül hagyni, mert ezzel visszafordíthatatlan károkat okozhatunk. A gazdaság önmagában viszont nem érték, csupán eszköz. Azonban egy környezetvédelmi probléma megoldásakor sem szüntethetjük meg a versenyt teljesen, mert ezzel a fejlődésnek is gátat szabunk. Minden egyes esetben külön mérlegelés eredménye, hogy az adott korlátozás arányos és nélkülözhetetlen-e a környezetvédelmi cél eléréséhez.

⁴T-151/01 Der Grüne Punkt–Duales System Deutschland GmbH kontra Európai Közöségek Bizottsága.

Urbán Péter*

Versenyszabályok alkalmazása a postai ágazatban – 2. rész

Az előző számban – azonos című írásunkban – az Európai Közösség versenyjogának főbb jellegzetességeiről és a postai szolgáltatásról, mint általános gazdasági érdekű szolgáltatásról szóló bevezető gondolataink után részletesen bemutatottuk a postai ágazatban – feltételezésünk szerint – azonosítható földrajzi és termékpiacokat, illetve ez alapján röviden megemlékeztünk a magyarországi specialitásokról, jellemzőkről. A jelenlegi számban az előzményekhez kapcsolódóan folytatjuk az elemzést: az EKSz versenyjogi rendelkezései (81., 82., 86. és 87. cikkei) alapján felmerült konkrét jogesetekre, az abból levonható tanulságokra helyezük a hangsúlyt.

Az Európai Közösség Szerződésének 81. cikkéről általában

„A közös piaccal összeegyeztethetelen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen:

a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése,

b) a termelés, az értékesítés, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozása vagy ellenőrzése,

c) a piacok vagy a beszerzési források felosztása,

d) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek,

e) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

Az EKSz versenyjogi rendelkezéseinek személyi hatálya a vállalkozásokra és a vállalkozások társulásaira terjed ki. Ezen alanyok értelmezésekor elsődlegesen az általuk végzett tevékenység gazdasági jellegét kell kiemelni, tehát elvileg minden személy vagy szervezet e fogalomkörbe eshet konkrét jogi-szervezeti formájától függetlenül; az állami vállalatok, a közvállalkozások is általában, illetve bizonyos esetekben még a kvázi állami szervezetek vagy intézmények is. A közszolgáltatási kötelezettséggel, az egyetemes postai szolgáltatási kötelezettséggel felruházott nemzeti postai szolgáltatók nyilvánvalóan e fogalomkörbe tartoznak, még ha egy – később részletesen is ismertetésre kerülő – konkrét jogesetben¹ a spanyol hatóságok érvei ez ellen szóltak is.

A tilalmazott piaci magatartások a következők: a vállalkozások közötti megállapodás, az összehangolt (egyeztetett) üzleti magatartás és a társulások döntése. E három elkövetési módozatot a gyakorlatban néha nehéz egymástól elválasztani, a jogkövetkezmények szempontjából azonban nem is feltétlenül szükséges.

Megállapodás alatt meglehetősen tág kategóriát lehet és kell érteni, nem szük-

séges, hogy jogilag kötelező erejű szerződés akár szóban, akár írásban létrejöjjön, ekként azonosítható a pereskedés közben kötött egyezség is, az időbeli hatályát veszített, de a gyakorlatban továbbra is tartott szerződés, a gentlemen's agreement-ek, az általános szerződési feltételek, a közös üzleti szándéknyilatkozatok, sőt a gazdasági kényszer hatására kötött és súlyosan egyoldalú szerződések is.

Az összehangolt (egyeztetett) üzleti magatartás kérdésénél a megállapodás létét megállapítani nem lehet, de a piaci magatartások összehangolása az események rekonstruálásából, a motivációkból és a következményekből tetten érhető. Valamilyen formájú tényleges és céltudatos kapcsolat kimutatható a vállalkozások között, aminek irányultsága vagy hatása a verseny ellen irányul, ugyanakkor ez több, időben egybeeső és a piaci logika alapján is indokolható egybeeső, párhuzamos magatartásnál.

A megállapodásnál leírtakhoz hasonlóan a vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek sem kell jogilag kikényszeríthetőnek lenniük, nem szükséges a kötelező jelleg sem, tehát az ajánlások, szándék-összefoglalások, cselekvési programok is ilyen akaratkifejezésnek minősülnek.

Az elméleti kérdések tisztázása után lássuk mindezt a gyakorlatban, postai ügyekben.

Kartelljog a postai ügyekben – remail

A nemzetközi postaforgalom költségeit viselő szolgáltató kilitére vonatkozó kérdés eredeti válasza szerint mindegyik postaigazgatás viselte a bejövő küldeményekkel kapcsolatos valamennyi költséget. Mivel a postaforgalom nem egyirányú, hanem oda-vissza alapon történik, az volt a vélelem, hogy a kiadások és bevételek hosszú távon kiegyenlítik egymást. Ezek a várakozások az országok gazdasági

¹ Lásd a Bizottság határozata a spanyolországi nemzetközi gyorspostáról (OJ L233., 1991. 08. 28.).

fejlettségéből adódó rendkívüli különbségek miatt azonban nem igazolódtak, ami miatt – az Egyetemes Postaegyesület keretében – olyan rendszert vezettek be, amely alapján minden küldeményfaj után egy adott, fix összegű kompenzációs díjat, ún. végdíjat kellett fizetnie a küldeményt gyűjtő ország nemzeti postájának a kézbesítést ellátó nemzeti posta számára. A rendszer azonban nem a kézbesítés tényleges költségeit vette alapul, hanem kilogrammonként egy meghatározott összeget jelölt meg kompenzációként (ez azonos végdíjat jelent egy db és ötven db különböző címhelyre szóló, de összességében mindkét esetben azonosan 1 kg tömegű küldeményegységénél is). A végdíjrendszer kötött fix összegű, kizárólag tömegegységen alapuló kompenzációs díjának következtetlenségét időben később számos, az európai integrációban részt vevő tagállam, illetve azon kívüli európai ország a CEPT Megállapodás (*Conference of European Postal and Telecommunications Administration*) elfogadásával igyekezett felszámolni. A CEPT-formula ezért már két elemből állt: egyrészt a küldeményenkénti díjból, másrészt pedig a tömegegységenkénti díjból. Később ezt a rendszert váltotta fel a REIMS, majd a REIMS II. Megállapodás.

A nemzetközi postaforgalomban együttműködő szolgáltatók egymás részére fizetett kompenzációs díjak nem csekély különbsége vezetett a remail jelenséghez, amikor e díjak közötti különbségeket próbálják meg kihasználni az ezzel foglalkozók úgy, hogy érdeküknek megfelelően választják meg a küldemények feladásának helyszínét, ahonnan eljuttatják azokat a címzettek számára (pl. az ABA remail esetén az A országból származó levelet egy szolgáltató B országba viszi át, ahol azt feladva postázza vissza az A országban található címzett részére).

Mindezt megakadályozandó – a jobban jövedelmező belföldi nemzeti postai szolgáltatók nyomására – az Egyetemes Postaegyesület Egyezményében úgy rendelkezett, hogy egy tagország postai szolgáltatója nem köteles továbbítani azokat a küldeményeket, amelyeket egy területén honos feladó azzal a céllal ad fel külföldön, hogy az ottani alacsonyabb díjakból profitáljon, illetve nem köteles továbbítani azt a levelet, amelyet saját országán kívül adnak fel nagy mennyiségben.

A nemzeti postai szolgáltatók remaillel szembeni reakciójával kapcsolatban az *International Express Carriers Conference (IEEC)* – a gyorsposta-szolgáltatást végző

vállalkozások érdekeit képviselve – fordult 1988-ban a Bizottsághoz. Panaszában egyrészt azt adta elő, hogy a CEPT Megállapodással az abban részes nemzeti postai vállalkozások árkartellit hoztak létre, ami a 81. cikk – fent idézett – (1) bekezdés a) pontjában tilalmazott magatartás, másrészt az Egyetemes Postaegyesület Egyezménye alapján több (angol, német és francia) nemzeti postai közvállalkozás kvázi területfelosztó kartellit próbált meg működtetni azzal, hogy megtagadták azon levelek kézbesítését, amelyeket a remail módszerrel juttattak volna hálózatukba [ez pedig szintén tilalmazott magatartás a 81. cikk (1) bekezdés c) pontjában]. A Bizottság több részletben, de végül is elutasította a kifogásokat, így jutott az eset bírósági szakaszba.

Az elsőfokú bíróság a Bizottság álláspontjával szembehelyezkedve az IEEC-nek adott abban igazat, hogy a remail elfogását önmagában nem lehet a belföldi levelezésre kiterjedő monopólium védelmével, illetve kijátszásának megakadályozásával igazolni, a REIMS II. Megállapodás kapcsán azonban nem találta bizonyítottnak, hogy az vállalkozások közötti megállapodásként, vagy vállalkozások társulásainak döntéseként minősülne. Érvelése szerint az Egyetemes Postaegyesület Egyezménye ugyanis formálisan tagállamok közötti nemzetközi szerződés, az ebben foglalt rendelkezés léte önmagában nem ellentétes a közösségi versenyjogi szabályokkal.

A REIMS II. Megállapodásról a Bizottság részletes jogi értékelést is adott. Eszerint a Megállapodás részesei – függetlenül jogiszervezeti formájuktól – egyértelműen gazdasági tevékenységet folytatnak, így a versenyszabályok alkalmazása tekintetében vállalkozásoknak minősülnek. Maga a REIMS II. Megállapodás lényege az eladási árak rögzítése. Annak ellenére igaz az árrögzítés ténye, hogy az nem tételes díjat, hanem a belföldi tarifákból származtatott díjtételt jelent. Nyilvánvaló az is, hogy a REIMS II. megállapodás természetéből fakadóan érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. A 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodás tilalma alóli mentesülési feltételeket vizsgálva a Bizottság ugyanakkor megállapította, hogy a fogyasztók tisztességes módon részesedhetnek a REIMS II. Megállapodás okozta következményekből, illetve abból gazdasági előnyök is származhatnak. A mentesülés következő feltétele, a megállapodás nélkülözhetetlenségének kérdése tekintetében azt állapította meg a Bizottság,

hogy amennyiben a végdíj költségalapon kerül megállapításra, akkor a versenykorlátozás nem jelent szükségtelen korlátozást. Végül a mentesítés utolsó, negyedik feltételének vizsgálata szempontjából arra az álláspontra helyezkedett a Bizottság, hogy a megállapodás nem eredményezi a verseny kiiktatását, bár igaz, hogy a végdíjak emelése valószínűleg visszaszorítja a remail tevékenységet. Mindezek alapján összességében a Bizottság a REIMS II. Megállapodást egyedi mentesítésben részesítette.

Az Európai Közösség Szerződésének 82. cikkéről általában

„A közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a közös piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

a) tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése,

b) a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára,

c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek,

d) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

A 82. cikkben megfogalmazott tiltás tehát négy fogalmi elem együttes fennállása esetén alkalmazható:

– elsőként az érintett földrajzi és termékpiac azonosítását kell elvégezni,

– ezt követően az érintett piacon fennálló erőfölény (dominancia) létét kell bizonyítani,

– harmadikként azt kell megvizsgálni, hogy az erőfölényes helyzettel kapcsolatos magatartás visszaélést jelent-e, ugyanis önmagának a piaci erőnek a léte nem feltétlenül jelent versenyjogi problémát,

– végül azt kell számba venni, hogy az azonosított piacon erőfölényben lévő vál-

lalkozás e pozíciójából eredő visszaélő magatartásának van-e olyan jellege, hogy az képes a tagállamok közötti kereskedelmet befolyásolni.

[E fogalmi elemek közül az érintett földrajzi és termékpiacok azonosítására a kiadvány előző számban (Versenyükör 2008. június) közzétett írásunk részletesen kitért, így azzal itt külön már nem foglalkozunk.]

Az erőfölény fogalmát az EK-Szerződése nem határozza meg, azt a Bíróság elsőként az *United Brands vs. Bizottság* ügyben² állapította meg, melyet azóta ítéletei során újra és újra következetesen megismétel. Eszerint az erőfölényes helyzet:

„egy vállalkozás által élvezett olyan gazdasági helyzet, amelynél fogva a releváns piacon a hatékony verseny fenntartását megakadályozhatja azáltal, hogy versenytársaitól, vásárlóitól és fogyasztóktól érezhető mértékben függetlenül viselkedhet.”

Közismertnek mondható, hogy az erőfölényes pozíció, a domináns helyzet önmagában nem alapozza meg a 82. cikk szerinti tilalom érvényesülését, csak az ilyen helyzetben lévő vállalkozásnak a versenyt általában, illetve konkrét piaci szereplőt hátrányosan érintő, visszaélő jelleggel alkalmazott magatartása. A piaci erőfölényhez hasonlóan a visszaélés fogalmának lényegét a Bíróság Hoffmann-La Roche-ügyben hozott ítélete³ mondta ki.

„A visszaélés fogalma az erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás olyan magatartásához kapcsolódó objektív fogalom, amellyel egy olyan piac struktúráját befolyásolja, ahol pontosan az illető vállalkozás jelenléte miatt a verseny csekélyebb fokú, és amellyel azáltal, hogy a kereskedelmi szereplők közötti ügyleteken alapuló rendes versenyre jellemzőktől eltérő módszereket alkalmaz, hatásában az adott piacon létező verseny mértékének fenntartását, vagy erősödését akadályozza.”

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés objektív kategória, a vállalkozások magatartása jogellenességének megállapításához nincs szükség felróhatóságra. Az erőfölényes helyzetet élvező vállalkozás tehát különleges helyzetben van, gazdasági hatalmának nagysága miatt külö-

nösen ügyelnie kell piaci magatartására, egyfajta fokozott felelősség terheli. Olyan magatartástól is kénytelen lehet tartózkodni, ami rendes versenykörülmények esetén szokásos üzletpolitika lenne.

Az elméleti bevezetés után ismét lássunk néhány postai vonatkozású példát.

Erőfölényes piaci helyzettel történő visszaélés postai ügyekben

A remail ügyekhez kapcsolódva tette fel a német tagállami bíróság – előzetes döntéshozatali eljárásban – a Bíróság számára azt a kérdést, hogy az *Egyetemes Postaegyesület Egyezményét* (UPU) a német jog részévé tevő törvény összeegyeztethető-e a 82. cikkkel együtt olvasott 86. cikkel. A Bíróság ítéletében⁴ rámutatott arra, hogy ugyan az Egyetemes Postaegyesület által hozott szabály nem kötelezi, csak feljogosítja az állami közszolgáltatót a belföldi tarifa elszámolására vagy a küldemény visszaküldésére, a német jogalkotó e szabály átültetésével azonban mégis sérti a közösségi versenyjogi szabályokat, mert semmi nem szól amellett, hogy a monopolhelyzetben lévő vállalat miért ne élne ezzel a törvény adta lehetőséggel. Az ítélet végkövetkeztetése az, hogy a küldeményekkel kapcsolatos szolgáltatás nyújtásának megtagadása az erőfölényes német posta részéről nem egyeztethető össze a 82. cikk rendelkezésével, ugyanakkor nem sérti e szabályt – a 86. cikkben foglalt kivételre való tekintettel – az, ha a közszolgáltató a belföldi tarifa teljes összegét a részére kifizetett végdíjak összegének levonása nélkül.

Az erőfölénnyel rendelkező postai szolgáltatók magatartásával kapcsolatos másik versenyjogi esetkör az, amelyikben a tagállamok az állami postai szolgáltatók védelme érdekében olyan intézkedéseket fogadtak el, amelyek korlátozták az egyéb, elkülönült postai szolgáltatások nyújtását a szomszédos piacokon. A Bizottság emiatt számos tagállamot felkért arra, hogy töröljék el a kizárólagos jogokból eredő korlátozásokat az expresszküldemény-szolgáltatás biztosítása tekinté-

tében. A 90/16/EEC bizottsági döntés⁵ pl. a holland szabályozásnak a közösségi versenyjogi szabályozással való szembenállását mutatta ki. Ebben az esetben a tényállás szerint a nemzeti postán és alvállalkozóin kívül minden más vállalkozás kizárólag abban az esetben nyújthatott 500 gramm alatti küldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatást, ha a vállalkozást regisztrálták, a vállalkozás a holland postánál az átfutási idők és a küldeményeknek a továbbítás közbeni felügyelete terén lényegesen jobb szolgáltatást nyújtott, illetve, ha a szolgáltatás ára – egy belföldi és külföldi viszonylatra külön-külön tételesen megállapított – díjminimum felett volt. A Bizottság megállapította: azzal, hogy a holland postatörvény előírta az alapszolgáltatásoktól elkülönülő expressz szolgáltatások minimális árát és az alapszolgáltatásoknál lényegesen jobb minőségű szolgáltatásra vonatkozó kritérium teljesítésére kötelezte az expressz szolgáltatókat, egyrészt a holland nemzeti postának az alapszolgáltatások piacán meglévő erőfölényes helyzete kiterjesztését tette lehetővé, másrészt a jogszabály tisztességtelen árakat és feltételeket kényszerített a versenytárs postai szolgáltató(k)ra, továbbá korlátozta a szolgáltatást, illetve a kínálatot is.

Lényegében hasonló jogi alapokon nyugszik a 90/456/EEC bizottsági döntés⁶ is, amely a nemzetközi expressz szolgáltatások Spanyolországban történő nyújtásáról szólt. Mivel a spanyol szabályozás még korlátozóbb jellegű volt, mint a holland szabályozás (minden 2 kg alatti küldeménnyel kapcsolatos szolgáltatást a spanyol nemzeti közszolgáltató monopóliumává tett), a Bizottság a jogellenességet még több jogi és gazdasági érveléssel tudta alátámasztani.

Ezekhez az esetekhez hasonlóan mind a német *Deutsche Post*⁷, mind a belga *De Post/La Poste*⁸, illetve a francia *La Poste*⁹ elleni ügyekben megállapításra került, hogy a szolgáltatók az állami monopóliumból származó erőfölényüket – pl. keresztfinanszírozás segítségével – átmetelték a versenypiacra is további szolgáltatók kiszorítása, esetleg piacra lépésének megakadályozása céljából.

⁵ OJ L10., 1990.01.12., 47–52. o.

⁶ OJ L233., 1990.08.28., 19–23. o.

⁷ Lásd: Deutsche Post AG I. határozat (OJ L125., 2001.05.05.), Deutsche Post AG II. határozat (OJ L331., 2001.12.15.)

⁸ Lásd: De Post-La Poste határozat (OJ L61., 2002.03.02.)

⁹ Lásd: La Poste határozat (OJ L120., 2002.05.07.)

⁴ Lásd: az Európai Közösségek Bíróságának 2000. február 10-i ítélete a *Deutsche Post AG vs. Gesellschaft für Zahlungssysteme GmbH* és a *Deutsche Post AG vs. Citicorp Kartenservice GmbH* C-147/96 és C-148/97 egyesített ügyekben (EBHT 2000., I-00825. o.)

² 27/76. sz. *United Brands vs. Bizottság* ügy, ECR 1978., 207. o.

³ Lásd: 85/76. *Hoffmann-La Roche vs. Bizottság* ügy, ECR 1979., 461. o.

Az Európai Közösség Szerződésének 86. és 87. cikkéről általában

„A közvállalkozások és az olyan vállalkozások esetében, amelyeknek a tagállamok különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítanak, a tagállamok nem hozhatnak és nem tarthatnak fenn az e szerződéssel, különösen az annak 12. és 81–89. cikkében foglalt szabályokkal ellentétes intézkedéseket.”¹⁰

„... a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”¹¹

Végül külön kitérünk az állami támogatások és az általános gazdasági érdekű szolgáltatást, más néven közszolgáltatást vagy egyetemes szolgáltatást ellátó vállalkozások számára nyújtható támogatá-

sok speciális kérdésére, összefüggésére. Ebben a tekintetben véleményünk szerint külön jelentőséget kell tulajdonítani az EK-szerződés 86. cikkében foglalt következő rendelkezésnek.

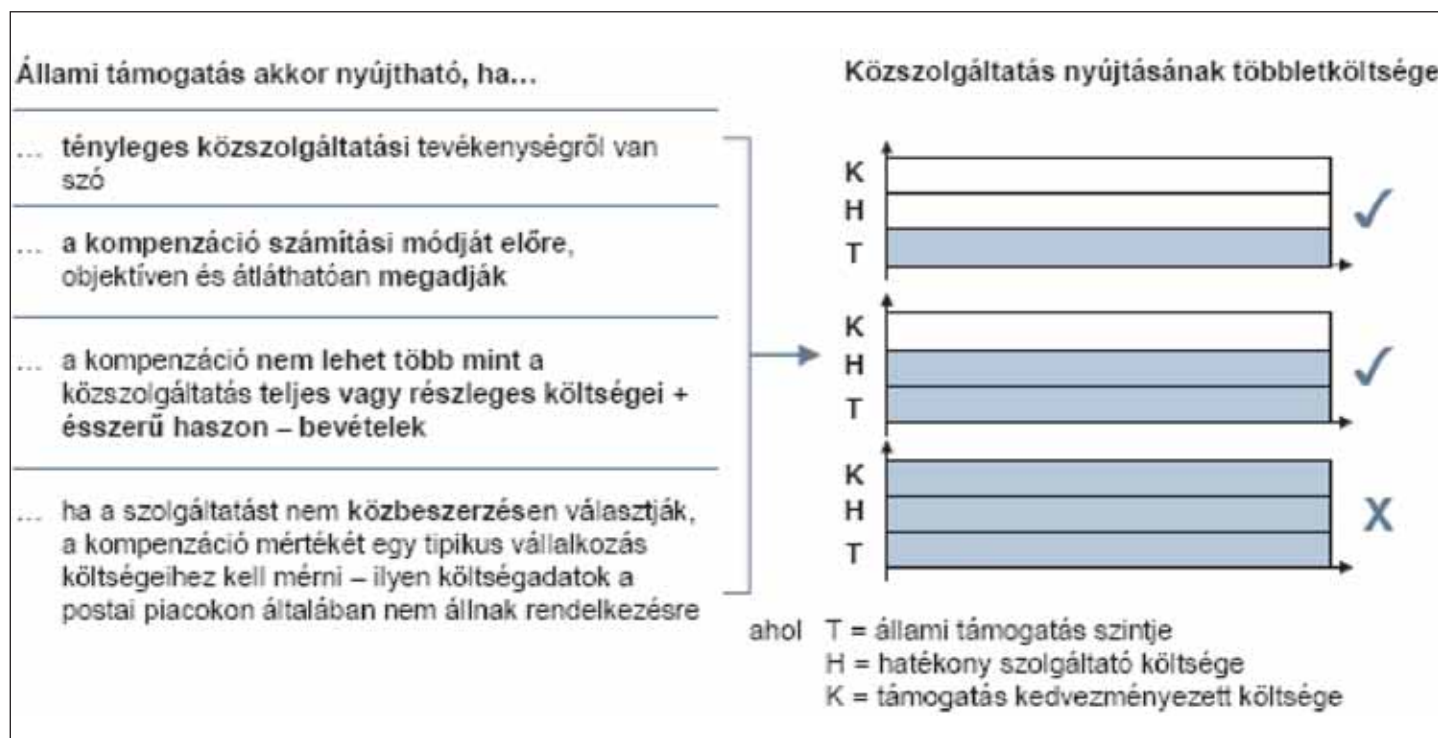
„Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások olyan mértékben tartoznak a Szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel.”¹²

Az általános gazdasági érdekű szolgáltatást végző közszolgáltató vállalkozások számára biztosított különleges és kizárólagos jogok, illetve részükre nyújtott dotációk tehát nem sértik a közösségi versenyjogi tilalmakat, amennyiben ezek a vállalkozásra bízott közfeladat ellátásához szükségesek. Jól látható, hogy a rendelkezés alkalmazása logikusan feltételezi valamely más versenyszabály egyidejű

figyelembevételét is, tehát a 86. cikk az EK-Szerződés más rendelkezéseivel történő összeolvasás során teljesebb ki, nyer különleges jelentőséget, a kulcskérdés pedig a vállalkozás által ellátott tevékenység közszolgáltatási minősítésének elfogadásában vagy elutasításában rejlik.

Ebben a kérdésben a Bizottság szemlélete – az *Altmark-ügyben* hozott ítéletet megelőzően – széles skálán mozgott, a megelőző esetjogban mindkét verziót előnyben részesítő döntések megtalálhatóak (lásd pl. a *La Poste vs. Bizottság* ügyet¹³, amelyet írásunkban a legutolsó jogesetként külön ismertetünk, illetve pl. az *FFSA vs. Bizottság* ügyet¹⁴, ahol a La Poste ügygel ellentétben az elsőfokú bíróság elutasította a Bizottság azon megközelítését, hogy az állami dotációk nem minősülnek támogatásnak, sőt megállapította, hogy azok a 87. cikk (1) bekezdés alá esnek, de a közszolgáltatás végzéséhez szükséges mértékben a 86. cikk (2) bekezdés alapján megengedettek).

A jelenleg élő és hatálybalépése óta már következetesen állandó megközelítést az *Altmark-ügyben*¹⁵ hozott döntés jelenti. Eszerint:

Forrás: Roland Berger

¹⁰ EK-Szerződés 86. cikk (1) bekezdés

¹¹ EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdés.

¹² EK-Szerződés 86. cikk (2) bekezdés.

¹³ Lásd: az Európai Közösségek Bírósága 1998. március 25-i ítélete (negyedik tanács) a C-174/97. számú ügyben (ECR 1998. I-01303)

¹⁴ T-106/95. sz. FFSA vs. Bizottság ügy, ECR 1997., II-229. o.

¹⁵ C-280/00. sz. Altmark Trans GmbH vs. Altmark GmbH ügy, ECR 2003. I-7747. o.

Állami támogatások a postai ügyekben

Az állami támogatások formái megjelenésükben rendkívül sokszínűek lehetnek. Az egyetemes postai szolgáltatás általános gazdasági érdekű szolgáltatási (közszolgáltatási) jellege miatt különösen is érintett a tagállami támogatások különböző megjelenési formáival kapcsolatos jogesetekben. A különböző megjelenési formák szerint csoportosítva mutatunk be néhány postai ügyet.

1. Szubvenció, vissza nem térítendő közvetlen pénztranszfer

A lengyel hatóságok az állami támogatásokra vonatkozóan előírt előzetes bejelentési kötelezettségnek megfelelően két, a lengyel nemzeti közszolgáltató posta, a *Poczta Polska* javára szóló támogatási program létéről tájékoztatták a Bizottságot. Az egyik dotáció az általános postai szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban esetlegesen felmerülő veszteségek ellentételezését, a másik pedig a postai üzemeltető olyan befektetéseinek támogatását célozta, amelyek az általános postai szolgáltatások nyújtásához kapcsolódnak. A Bizottság mindkét intézkedést az EK-szerződés 87. cikke szerinti állami támogatásként értékelte. Az általános postai szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban esetlegesen felmerülő veszteségek ellentételezésének szükségességére és arányosságára vonatkozóan a Bizottság úgy döntött, hogy ellenőriznie kell azt, hogy az érintettek helyesen értékelik-e az általános postai szolgáltatások nyújtásának pótlólagos nettó költségeit. Ebben a Bizottság úgy döntött, hogy nem világos az, hogy helyesen tartalmazzák-e a transzparencia-irányelv szerint vezetett elkülönített számlák az általános szolgáltatás költségeit és bevételeit, ezért nem vonhatja le az a következtetést, hogy a közpénzből nyújtott támogatáson keresztül nem történik túlzott ellentételezés. A befektetési támogatások céljára indított program tekintetében pedig a Bizottság véleménye szerint a lengyel hatóságok nem nyújtottak elegendő információt, ezért kérdéses az, hogy miért szükséges a *Poczta Polska* számára ilyen címen vissza nem térítendő pénztranszfert biztosítani. Lengyelország ezekre reagálva előbb észrevételt tett, majd később az általános

postai szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó befektetési támogatások céljára indított program visszavonásáról döntött.

Az eset lényeges történéseit megismerve általános jelleggel megállapíthatjuk, hogy a szubvenciók formájában megjelenő állami támogatások gyakorlatának akadálya az, hogy nem határozhatók meg általános érvénnyel a hatékony egyetemes postai szolgáltató elismert költségei. Van azonban arra is példa, hogy a Bizottság veszteségek ellensúlyozására szolgáló pénzeszközök folyósítását nem minősítette az EK-szerződés 87. cikke szerinti állami támogatásként. Ez volt a kiinduló alapja a *Deutsche Post AG és DHL International Srl vs. Bizottság* ügynek.¹⁶ A tényállás szerint a Poste Italiane, az olasz nemzeti postavállalkozás 1994 és 1999 között összesen 9,28 Mrd euró összegű pénzeszközben részesült az olasz hatóságok részéről veszteségeinek ellensúlyozása céljából. A Bizottság a 88. cikk (2) bekezdésében meghatározott eljárás végén hozott határozatában¹⁷ úgy döntött, hogy a fent említett összeg folyósítása nem minősül az EK-szerződés 87. cikke szerinti állami támogatásnak. A Deutsche Post AG és a DHL International Srl a határozat ellen – kérve annak megsemmisítését – keresetet nyújtottak be az elsőfokú bíróságnál. Azt kifogásolták, hogy a Bizottság megszegte a hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvét, mivel az olasz postát előnyben részesítette azzal, hogy engedélyezte az olasz hatóságok által nyújtott támogatást, míg a német hatóságok által a Deutsche Postnak nyújtott hasonló támogatást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek minősítette.¹⁸ (A Bizottság a különbség tekintetében azzal érvelt, hogy az olasz posta banki, biztosítási és távközlési szolgáltatásokat is nyújt.)

2. Kedvezményes hitel, hitelgarancia, TB kivétel vagy kedvezmény

2001 februárjában az Egyesült Királyság hatóságai 500 millió GBP kölcsönben

részesítették a *Royal Mail-t*, amelynek célja bizonyos külföldi postai és csomagkézbesítő vállalkozások felvásárlásának finanszírozása volt. 2003-ban ezen kívül több hiteleszközt is biztosítottak a teljes egészében állami tulajdonú általános gazdasági érdekű postai szolgáltatást ellátó vállalkozásnak. 2006-ban a Royal Mail tartalék pénztári állományát letéti ügynök által kezelt számlára helyezték, aminek egyik következménye az, hogy a vállalkozásnak kevesebb nyugdíjjárulékot kell fizetnie. Végül 2007 februárjában az Egyesült Királyság hatóságai 900 millió GBP értékű hiteleszközről, valamint a Royal Mail számára biztosított újabb 300 millió GBP kölcsön összegéről tettek bejelentést a Bizottságnak. Az eljárás jelenleg folyamatban van, azonban a Bizottság már előzetesen is kétségbe vonta, hogy ezek az intézkedések összeegyeztethetőek-e a közös piaccal. Megítélése szerint ugyanis az adott esetben úgy tűnik, hogy az intézkedések jogalapja nem lehet a 86. cikk (2) bekezdése, hiszen a 2001. évi kölcsönt és a hiteleszközöket az Egyesült Királyság hatóságai kifejezetten olyan projektekhez kötötték, amelyek nem minősülnek általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak, ugyanígy a letéti ügynök által kezelt nyugdíjszámla és a részvényesi kölcsön sem kapcsolódik a Royal Mail által végzett egyetemes postai szolgáltatáshoz.

3. Tőkeemelés, különleges részvény fenntartása az állam számára

A Holland Királyságnak a postai, távközlési és telefonszolgáltatással megbízott állami vállalkozás részleges privatizációja után megalakult *TPG NV*-ben meglévő különleges részvényével (aranyrészvényével) kapcsolatos bírósági ítélet¹⁹ ugyan csak kisebb részben kapcsolódik az állami támogatások kérdésköréhez (nagyobb részben a szabad tőke mozgásra összpontosít), azonban tanulságosnak tűnik röviden összefoglalni a dolgot a pontjánál a jogeset fő mondanivalóját is. A Bíróság az eljárás végén úgy döntött, hogy az olyan közérdekű szolgáltatás, mint az egyetemes postai szolgáltatás biztosítása olyan közérdeken alapuló kényszerítő oknak

¹⁶ T-358/02. sz. *Deutsche Post AG és DHL International Srl vs. Bizottság* ügy, ECR 2004. II-01565.

¹⁷ Lásd: a Bizottság határozata Olaszország által a Poste Italiane SpA javára nyújtott állami támogatásról szóló 2002/782/EK határozat (HL L282., 2002.03.12.).

¹⁸ A Bizottság határozata a Német Szövetségi Köztársaság által a Deutsche Post AG javára hozott intézkedésekről szóló 2002/753/EK határozat (HL L247., 2002.06.19.).

¹⁹ Lásd: az Európai Közösségek Bírósága 2006. szeptember 28-i ítélete (első tanács) a C-282/04. és a C-283/04. számú egyesített ügyekben ECR 2006. I-09141.

minősülhet, amely igazolhatja a szabad tőke mozgás korlátozását. A kérdéses különleges részvény azonban egyrészt meghaladja azt, ami a fizetőképesség és az egyetemes postai szolgáltatás teljesítése folytonosságának megőrzéséhez szükséges, másrészt a TPG-ben birtokolt különleges jogok nem korlátozódnak a TPG, mint egyetemes postai szolgáltató tevékenységeire.

4. Adómentesség, adókedvezmény, adóhiteh, adóalap-csökkentés

Az Európai Közösség szabályozása²⁰ nem tér ki sem a postai szolgáltatások egészének, sem az egyetemes postai szolgáltatásnak a hozzáadottérték-adóval kapcsolatos mentességére, kedvezményére, így ez a tagállamok számára – jelenleg még – mozgásteret biztosít.

A Bizottság az IP/03/633 hivatalos sajtóközlemény szerint az áfamentesség eltörlése mellett érvel, álláspontja szerint az egyetemes postai szolgáltatók áfamentes kötelezettség alóli kivételzettsége az egyéb postai szolgáltatók és a nemzeti közszolgáltató között megjelenő versenyt erősen torzítja. Nincs azonban végleges és kialakult közösségi álláspont a

postai szolgáltatásokra kivetett hozzáadott értékadó-rendszer megoldásával kapcsolatban.

A bíróság is foglalkozott már az egyetemes postai szolgáltató közszolgálati kötelezettségével kapcsolatos adókedvezmény, mint állami támogatásnak a kérdésével. A francia La Poste-ra vonatkozó rendelkezést, amely szerint adóalapja a bevételeknek csupán a 85%-a kell hogy legyen, a Bizottság nem tartotta a 87. cikk szerinti állami támogatásnak, ugyanis véleménye szerint az nem éri el az általános gazdasági érdekű szolgáltatás közszolgálati kötelezettségéből eredő költségeket. A megtámadott határozatot felülvizsgáló elsőfokú bíróság – arra hivatkozva, hogy a Bizottságot a 86. cikk (2) bekezdése alapján széles diszkrecionális jogkör illeti meg – a döntést érdemben megerősítette. Ezzel azonban a bíróság az adókedvezményt állami támogatásként értékelte, tehát a 86. cikk (2) bekezdésére való hivatkozással azt tulajdonképpen az EK Szerződés 87. cikke alá sorolta. A megfellebbezett ítéletet utóbb a bíróság is jóváhagyta.²¹

Végkövetkeztetés

Írásunkban a versenyszabályok postai ágazatban történő alkalmazásának elméleti és gyakorlati kérdéseit vettük sor-

ra. Törekvésünk volt, hogy – ahol az lehetséges – gyakorlati példákon, jogeseteken, szabályozási instrumentumokon keresztül is bemutassuk az Európai Közösség intézményei által megalkotott elméleti modell kereteit, jellemzőit, működését.

Úgy érezzük, hogy egy kérdés megfogalmazásával, illetve az arra adott személyes válaszunkkal még adósak vagyunk. Ez a kérdés pedig valahogyan úgy fogalmazható meg, hogy: „Van-e a versenyszabályok postai ágazatban történő alkalmazásának valós jóléti többlettermelő képessége?” Személyes válaszunk pedig határozottan az: „Igen.” Igen annak ellenére, hogy tudatában vagyunk, 2008-ban Magyarországon a postai szolgáltatásokat igénybe vevők széles tömege még nem tapasztalhatja meg ennek realitását. Ez azonban – véleményünk szerint – nem az elméleti és az Európai Közösség – ebben a tekintetben talán szerencsésebbnek mondható – egyes tagállamaiban már gyakorlatban is megnyilvánuló versenyszabályoknak a hiányossága, hanem az egyetemes postai szolgáltatás, mint általános gazdasági érdekű szolgáltatás területén tapasztalható valós piaci verseny gyakorlatának hiányával okolható. Minden bizonnyal azonban csak idő kérdése, hogy válaszunkhoz már ne kelljen magyarázatot fűznünk, hiszen az Európai Közösség egyértelműen elkötelezett a postai szolgáltatási piac liberalizációja mellett. A liberalizáció pedig együtt jár majd a szolgáltatásokat igénybe vevőknek – a ma tapasztalhatónál – szélesebb körű választási szabadságával, a postai szolgáltatásokat ellátóknak – a ma tapasztalhatónál – valósabb szolgáltatói szemléletével, a szolgáltatások árában és ellátásának minőségében fennálló versennyel. Minden bizonnyal már az előttünk álló néhány évben is több nehéz kérdéssel kell majd szembesülnünk a piaci logika diktálta fejlemények miatt, sőt, a liberalizáció természeténél fogva másként érinti majd pl. az alföldi tanyavilágban élő polgárokat, mint pl. a rendszeresen, visszatérően nagy postai küldeményforgalmat generáló közműszolgáltatókat. De az osztársadalmi érdekeket figyelembe vevő jólét kulcsa ebben a tekintetben az egymással tisztességesen (!) versenyző minél több szolgáltató jelenléte, hiszen a monopólium már csak természetéből adódóan is jóléti veszteséggel jár együtt. A tisztességes verseny pedig a versenyszabályok elismerését, gyakorlati alkalmazását, megtartását jelenti.

²⁰ Lásd: a Tanács 77/388/EGK (hatodik) irányelve a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – közös hozzáadott értékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapítás (OJL145., 1977.06.13., 1–40. o.).

²¹ Lásd: az Európai Közösségek Bírósága 1998. március 25-i ítélete (negyedik tanács) a C-174/97. számú ügyben (ECR 1998. I-01303).

Bodócsi András

A közös irányítás egyes kérdései

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 23. § (2) bekezdése szerinti irányítási módokat (többségi szavazati jog, vezető tisztségviselők többségének kijelölési joga, szerződésen alapuló irányítás, tényleges irányítás) a Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja alapján több vállalkozás közösen is gyakorolhatja.

A közös irányítás lényegi eleme, hogy a közösen irányító tulajdonosoknak az irányított vállalkozás piaci magatartását (üzletpolitikáját) meghatározó minden lényeges kérdésben egyezségekre kell jutniuk egymással. Az eddigi versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatai alapján a közös irányítás ténye alapulhat: a közös irányítók objektív helyzetén vagy a köztük létrejött megállapodáson.

Az objektív helyzeten alapuló közös irányítás tipikus esete, amikor a vállalkozásnak csak két tulajdonosa van (vagy azt két egymástól nem független vállalkozásból álló tulajdonosi csoport irányítja), és azok egyaránt 50-50 százalékos szavazati joggal rendelkeznek (vagy tulajdonosai két vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások közül kerülnek ki, és az egyes vállalkozáscsoportok vállalkozásainak együttes szavazati joga 50-50 százalék), feltéve, hogy a vállalkozás döntési fórumainak (közgyűlés, igazgatóság, felügyelő bizottság stb.) működési rendje vagy valami más körülmény (pl.: a tulajdonosok közötti megállapodás) az egyenlőséget nem bontja meg. Ez esetben ugyanis a két tulajdonosnak mindenképpen egyezségekre kell jutnia egymással, ha el akarják kerülni a vállalkozás működését megbénítani képes patthelyzeteket. (Vj-99/1999.). Hasonló helyzet keletkezik akkor is, amikor a két tulajdonos a vállalkozás vezető tisztségviselőinek felét-felét nevezheti ki. Ez utóbbi eset abból a szempontból speciális, hogy az objektív helyzetet egy megállapodás hozza létre (Vj-26/1997.). Ilyen eset a szavazati jogok gyakorlása tekintetében is előállhat (Vj-89/1997.).

Nem minősül ugyanakkor az előzőek szerinti objektív helyzetnek az, ha két (vagy akár több) vállalkozás együttesen rendelkezik egy további vállalkozásra nézve a Tpv. 23. § (2) bekezdése szerinti jogositványokkal. Így például négy, egyenként 25 százalékos szavazati joggal rendelkező tulajdonos esetén a döntéshez nem csak szükséges, de elégséges már három tulajdonos egyetértése, ami értelemszerűen több (összesen négy) kombinációban is megvalósulhat. Ezért az ilyen és hasonló helyzetek önmagukban még nem eredményeznek közös irányítást (Vj-80/2003.), az feltételezi a tulajdonosok arra vonatkozó megállapodását. Az ilyen megállapodásnak egyaránt alapját képezheti az, ha a két (vagy több) vállalkozás együttesen a szavazati jogok több mint ötven százalékával rendelkezik és az is, ha a vezető tisztségviselők többségét jelölhetik ki közösen.

Közös irányítást megalapozó megállapodásnak minősülnek azok, a kisebbségi szavazati joggal rendelkező tulajdonos(ok)ra megillető vétőjogok is, amelyek – a tulajdonos pénzügyi érdekeinek védelmén túlmenően – a vállalkozás piaci magatartására (üzletpolitikájára) vagy annak valamely meghatározó elemére (elemére) is kiterjednek, mert a vétőjoggal rendelkező tulajdonossal történő meg egyezés nélkül a vállalkozás irányítására vonatkozó döntések nem hozhatók meg (Vj-70/2000).

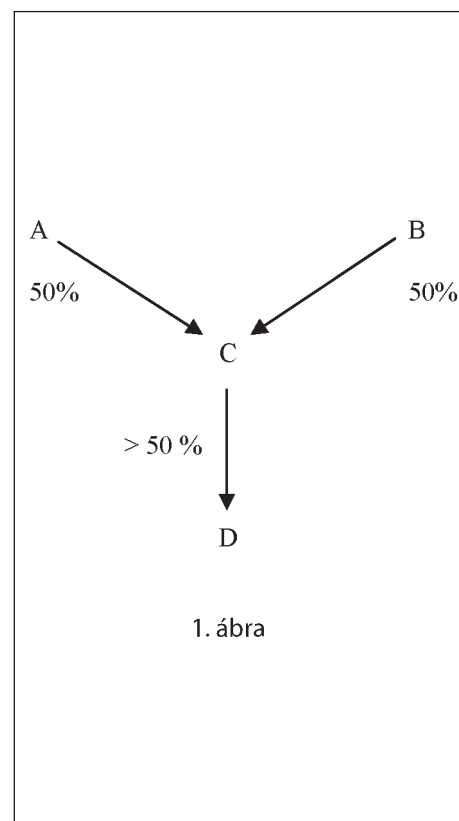
A Tpv. nem állít fel hierarchiát a 23. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerinti irányítási módok (többségi szavazati jog, vezető tisztségviselők kinevezésének joga) között. Ez akkor bír jelentőséggel, ha eltér egymástól a közös irányítók köre attól függően, hogy az a) vagy a b) pont kerül figyelembevételre. A magyar versenyjogi gyakorlat abból indul ki, hogy a közgyűlésnek (taggyűlésnek), illetve a vezető tisztségviselőknek a vállalkozás piaci magatartására – a vállalkozás működését szabályozó dokumentumok alapján – gyakorolható hatása alapján dönthető el az,

hogy melyik irányítási módnak van előbbősége (Vj-18/2007.).

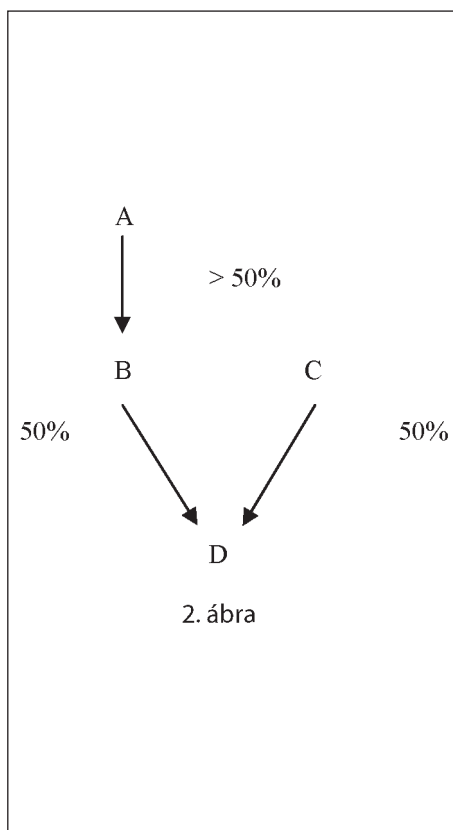
Az előzőek szerinti általánosan elfogadott joggyakorlat keretei között az utóbbi években felmerült néhány olyan probléma, amelyek szükségessé tették a hatályos szabályok értelmezését. A következőkben ezeket mutatjuk be.

A közösen irányított vállalkozásirányítás szerzése

A magyar versenyfelügyeleti gyakorlatban több olyan összefonódás is elbírálásra került, amikor a közvetlen irányítást szerző vállalkozásnak közös irányítói voltak (pl. Vj-24/2006.). Egy ilyen helyzetet mutat be az 1. ábra, mely szerint az A és B vállalkozások által közösen irányított C vállalkozás egyedüli közvetlen irányítást szerez D vállalkozás felett.

A Tptv. 15. § (2) bekezdés a) pontja alapján egyértelmű, hogy A és B, mint C (nem önálló, hanem) közös irányító nem tartoznak egy vállalkozáscsoportba C-vel, és így a Tptv. 26. § (3) bekezdése alapján nem minősülnek a C és D közötti összefonódás közvetett résztvevőjének. Ugyanakkor nem kétséges, hogy A és B nem hagyható figyelmen kívül a C és D közötti összefonódás vizsgálatakor, így különösen az engedélykerési küszöbszámok meghatározásakor, valamint az összefonódás érdemi értékelésekor. Erre az előzők ellenére lehetőség van, mert a Tptv. 23. § (1) bekezdés b) pontja értelmében vállalkozások összefonódása jön létre, ha egy vállalkozás vagy több vállalkozás közösen közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy tőle független másik vállalkozás felett. Ebből következőleg tehát a C és D közötti összefonódás mellett egy másik összefonódás is létrejön: A és B közös közvetett irányítást szereznek D felett, mely összefonódás tekintetében A és B is közvetlen résztvevőnek minősül.

A közösen irányított vállalkozás piaci részesedése

Azt, hogy a Gazdasági Versenyhivatal milyen szempontok és megfontolások alapján dönt abban a kérdésben, hogy az összefonódás engedélyezése iránti kérelmet – mint nyilvánvalóan engedélyezhető – a Tptv. 63. § (3) bekezdés ac) pontja szerinti (a továbbiakban: egyszerűsített), vagy a Tptv. 63. § (3) bekezdés b) pontja szerinti (a továbbiakban: teljes körű) eljárásban bírálja el, a Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Versenytanács elnökének 1/2003. számú közleménye (a továbbiakban: Közlemény) ismerteti. A Közlemény 14-15. pontja az összefonódással érintett vállalkozások piaci részesedéseire köti az egyszerűsített eljárás alkalmazhatóságát, így – egyebek mellett – ahhoz, hogy nincs olyan érintett piac, amelyen az összefonódással érintett vállalkozás-csoportok együttes részesedése meghaladja a 20 százalékot (Közlemény 14.ii.a. pont).

A Közlemény kiadásakor hatályos rendelkezések szerint a közösen irányított vállalkozás beletartozott mindazon vállalkozáscsoportokba, amelyeknek valamelyik közös irányítója a tagja volt. Így például a 2. ábra szerinti helyzetben D vállalkozás egy vállalkozáscsoportba tartozott B és C vállalkozással is.

A jelenlegi (2005. november 1-jétől hatályos) rendelkezések szerint azonban – miként arról az előzőekben szó volt – D vállalkozás sem B, sem pedig C vállalkozással nem tartozik egy vállalkozáscsoportba. A Tptv. 2005. november 1-jei módosítása ugyanakkor nem változtat azon a tényen, hogy lehetnek versenyhatásai annak, ha az első ábra szerint az A vállalkozás irányítása alá kerülő B vállalkozás és egy másik vállalkozás (C) közösen irányít egy olyan vállalkozást (D), amely azonos vagy kapcsolódó árupiacon van (lehet) az A vállalkozással. Ebből viszont az következik, hogy az engedélyezés nyilvánvalóságának értékelésekor a Közleménynek a 2003 decemberében hatályos Tptv.-hez igazodó szövegétől eltérően – de a Közlemény szellemében – nem lehet teljes mértékben figyelmen kívül hagyni az érintett vállalkozáscsoportok tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások piaci részesedését.

Mindezek alapján a Gazdasági Versenyhivatal azt a gyakorlatot alakította ki, hogy a jövőben a Tptv. 63. § (4) bekezdése szerinti döntésekor az érintett vállalkozáscsoportok egyikébe sem tartozó közösen irányított vállalkozások piaci részesedését egyenlő arányban osztja meg az irányító vállalkozáscsoportok között, adott esetben: D részesedését B és C között (Vj–196/2005.). Ez a megoldás:

– egyrészt összhangban van a Tptv. 2005. november 1-jétől hatályos 27. § (5) bekezdésének a közösen irányított vállalkozások nettó árbevételének számítása-
kor alkalmazott megoldásával;

– másrészt harmonizál az EK-jogban a közösen irányított vállalkozások piaci részesedésének figyelembevételére olyan esetekben alkalmazott módszerrel, amikor a piaci részesedés indikátor szerepet tölt be valamely jog vagy kötelezettség érvényesülésének eldöntéséhez.*

Lényeges ugyanakkor, hogy a közösen irányított vállalkozás piaci részesedésének előzők szerinti figyelembevétele kizárólag a Tptv. 63. § (4) bekezdése szerinti döntés szempontjából bír meghatározó jelentőséggel. Az összefonódás elbírálásakor azt is mérlegelni kell, hogy az összefonódás résztvevőitől független vállalkozás(ok) milyen szerepet tölt(enek) be a közösen irányított vállalkozás irányításában. Ezt is figyelembe véve a közösen irányított vállalkozás piaci részesedésének súlya az összefonódás érdemi elbírálásra vonatkozó döntésben – minden egyéb körülményt azonosnak tekintve – az aránynál kisebb vagy nagyobb is lehet.

A közös irányítók számának csökkenése

Figyelemmel arra, hogy a Tptv. 23. § (2) bekezdésének b) pontja mint különálló irányítási formát megkülönbözteti egymástól az egyedüli és a közös irányítást, összefonódásnak minősül, ha a vállalkozás közös irányítóinak egyike egyedüli irányítást szerez (Vj–146/1999.). Ez a megközelítés versenypolitikailag is indokolt. A közös irányításnak a korábbi közös irányítók egyikének egyedüli irányítására történő átalakulása estén ugyanis nem egyszerűen az irányítás módja (mint forma), hanem az irányítás tartalma (minősége) is megváltozik. Az egyedüli irányítást megszerző vállalkozásnak utóbb már nem kell tekintettel lennie korábbi irányító társára (társaira). Ez egyebek mellett azt is jelenti, hogy ha az egyedüli irányítást megszerző vállalkozás egy vállalkozáscsoport tagja, akkor az egyedüli irányító

* 2790/1999. EK rendelet 11. cikk (3) bekezdés; a Bizottság 2001/C368/07. közleménye 12.3. pont.

tása alá kerülő vállalkozás e csoport tagjává válik.

A gyakorlatban a fordított eset sem ritka, vagyis az, ha a vállalkozás (vagy több vállalkozás) egy másik vállalkozás feletti irányítási jogát a jövőben egy (vagy több) további vállalkozással közösen kívánja gyakorolni, vagyis a (közös) irányítók száma növekszik, ami szintén összefonódásnak minősül (Vj-26/1997.). Kialakult gyakorlata a Gazdasági Versenyhivatalnak az is, hogy a közös irányítók bármilyen számról bármilyen számra történő csökkenése összefonódásnak minősül (Vj-95/2001.).

Összegezve tehát az irányítók számának mindkét irányú, tetszőleges mértékre történő változása révén összefonódás valósul meg. Ezt – a Tptv. 1997. évi hatálybalépését követően röviddel kialakított – gyakorlatot a Gazdasági Versenyhivatal következetesen alkalmazza, és azt – az alábbi kivétellel – a vállalkozások is elfo-

gadták, és azzal összhangban nyújtják be az összefonódás engedélyezése iránti kérelmeiket.

Az előzőekben hivatkozott kivétel az irányítók számának egynél többre történő csökkenése. A Vj-40/2008. számú eljárás kezdeményezője hivatkozott az Európai Bizottságnak a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egységes jogalkalmazásról szóló 2008/C95/01. számú közleménye (a továbbiakban: EB-közlemény) (90) pontjára, mely szerint „Amikor a művelet a közös irányítást végző tulajdonosok számának csökkenését vonja maga után, anélkül, hogy a közös irányításnak az egyedüli irányítással való felváltása megtörténne, az ügylet általában nem vezet bejelentésköteles összefonódáshoz.”

A Gazdasági Versenyhivatal – jóllehet az összefonódások ellenőrzése tekinteté-

ben ilyen irányú kötelezettsége nincs – törekszik arra, hogy a Tptv. keretei között érvényesítse a több évtizedes tapasztalatra épülő európai joggyakorlatot. Az adott esetben azonban sem okot, sem lehetőséget nem látott eddigi gyakorlatainak megváltoztatására.

Az EB-közlemény (90) pontja szerint ugyanis csak általában nem vezet összefonódáshoz, ha az irányítók száma egynél többre csökken. A főszabály azonban az EB-közlemény (83)-(84) pontjai alapján az, hogy az irányítás minőségében bekövetkezett változás összefonódásnak minősül. Mindebből az következik, hogy az EB-közlemény alapján sem zárható ki, hogy az irányítók számának egynél többre történő csökkenése az irányítás minőségének megváltoztatásával jár, annak pedig következménye lehet a gazdasági versenyre. Ezért a fenti eset általában nem zárható ki az összefonódás engedélyezés köréből. Más oldalról pedig a Tptv. rendszerében nem szabad semmiféle bizonytalanságot keletkeztetni abban a tekintetben, hogy adott tranzakciótípus (adott esetben: a közös irányítók számának egynél többre történő csökkenése) összefonódásnak minősül-e vagy sem. Az engedélykerési kötelezettség elmulasztása ugyanis súlyos jogkövetkezményekkel járhat (Tptv. 31. §, Tptv. 79. §).

Mindezek alapján a Tptv. alkalmazásában az a körülmény, hogy az irányítók számának egynél többre történő csökkenése eredményezhet-e változást az irányítás minőségében és ezen keresztül a közösen irányított vállalkozás piaci magatartásában, az engedélyezés körében vizsgálendő. Nagy valószínűséggel nem jár káros versenyhatással az olyan összefonódás, ha a kilépő irányító versenytársi kapcsolatban áll a megmaradó irányítókkal (vagy azok egy részével), sőt: egy ilyen változás általában inkább a verseny erősödésének irányába mutat. Ha viszont a kilépő irányító pénzügyi befektető, akkor az előzőek nem állnak fenn. A közösen irányított vállalkozás érdekeltsége és azon alapuló piaci magatartása ugyanis érdemben eltérő lehet attól függően, hogy a közös irányítók között van-e pénzügyi befektető vagy nincs [lásd EB-Közlemény (87) pontját is].

Az előzőek szerinti megközelítés realitását jelzi az is, hogy a hivatkozott Vj-40/2008. számú eljárásban vizsgált összefonódás során a kilépő irányító alapvetően pénzügyi befektető volt, és az összefonódás csak kötelezettségek előírása mellett volt engedélyezhető.

Nyeső Anita

Nagyméretű kereskedelmi láncok és beszállítóik kapcsolata

A GVH a nagyméretű kiskereskedők és beszállítóik közötti kapcsolat jellemzőinek feltérképezésével kapcsolatban 2007. első negyedévében piackutatást rendelt meg¹. A kutatás eredményei árnyalták a korábban kialakult képet és bizonyították a téma empirikus megközelítésének szükségességét, ezért a GVH a már meglévő adatok másodelemzése mellett döntött.

Az ideai elemzés egyrészt az első tanulmányban nem elemzett vállalati jellemzőket mutatja be, illetve három tényezőcsoport – a beszállítók üzleti helyzetét, és piaci pozícióját leíró jellemzők, a vevők hatása a megkérdezett cég termékfejlesztésére és innovációs tevékenységére és a vevőkkel létrejött üzleti kapcsolatok jellemzői – közötti összefüggés matematikai-statisztikai vizsgálatát mutatja be.

A beszállítók piaci helyzete

Az előző tanulmány részletesen bemutatta a megkérdezett cégek jellemzőit; árbevételét, tulajdonosi struktúráját, a cégnél foglalkoztatottak számát, az ideai elemzés ezen túlmenően az eddigi változók segítségével jellemzi a vállalatok fejlődési dinamikáját, árárvényesítő képességét.

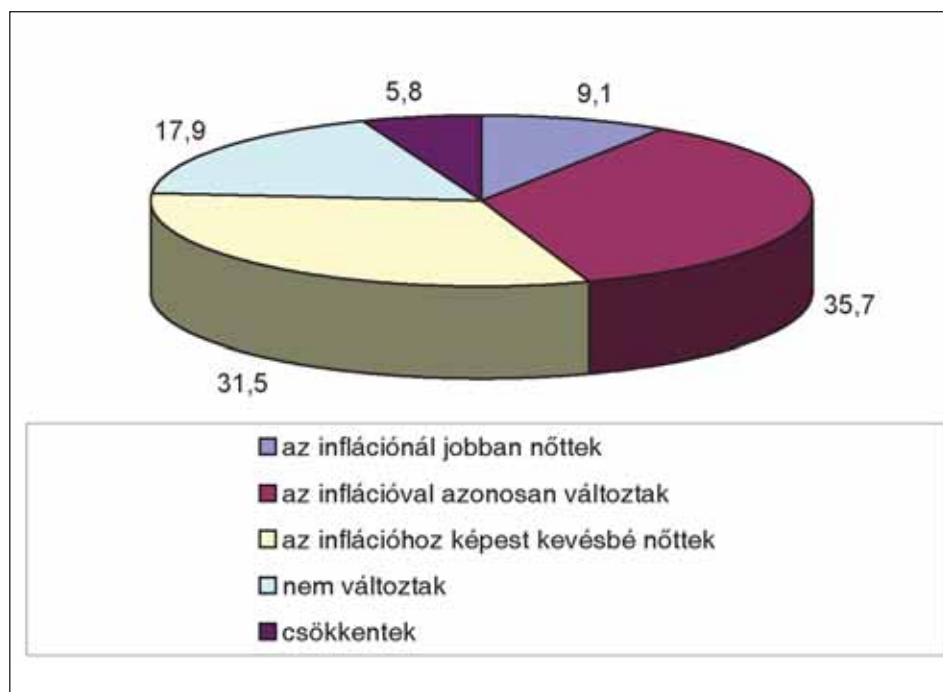
A cégek növekedési potenciálját vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a közepes árbevétellel rendelkező cégek tudták legdinamikusabban növelni árbevételüket 2004 és 2006 között. A vállalatok piaci pozícióját jellemzi az is, hogy mennyire képesek ők meghatározni termékeik árát, illetve mennyire a vevő szándékai szerint dőlnek el ezek. A kérdőívben szerepelt közvetlenül erre vonatkozó kérdés² is, azonban igen magas lett azoknak a vállalatoknak az aránya, akik állításuk szerint vevők-

kel közösen határozzák meg árait, és meglehetősen nehéz értelmezni, hogy az így meghatározott árak kinek felelnek meg inkább. Ezért azt is megvizsgálták, hogy a 2006-os év folyamán hogyan változtak a megkérdezett vállalkozások termékeinek árai az inflációhoz képest³. Feltételezzük, hogy ha legalább olyan mértékben emelkedtek, mint az infláció, akkor

hatásosabban tudják áraikkal kapcsolatos elképzeléseiket érvényre juttatni vevőikkel szemben, mintha az inflációnál kisebb mértékben növekedtek volna, nem változtak volna, esetleg csökkentek volna. A vállalatok 35%-ának árai az inflációval azonos mértékben növekedtek 2006 folyamán, és csaknem ugyanennyi cég emelt árat az inflációnál kisebb mértékben. Csupán minden tizedik cég árai növekedtek az inflációnál jobban, és meglehetősen magas, 18% azok aránya, amelyek egyáltalán nem emeltek árat. Ezeket az eredményeket azért is fontos kiemelni, mert az adatok a 2007-es élelmiszer-áremelkedési hullám előtti időből származnak.

³ A kérdőívben feltett kérdés: „Az önök által partnereik felé alkalmazott értékesítési árai belföldön 2006-ban az inflációnál jobban nőttek, az inflációval azonos mértékben nőttek, az inflációnál kevésbé nőttek, nem változtak, vagy csökkentek?”

1. ábra: A beszállítók árainak változása az inflációhoz képest (%)

Forrás: GVI

Az árnyövekedés és az ár meghatározás közötti kapcsolatot vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a nagyobb mértékű árnyövekedést elérő cégek ezt többek között annak köszönhetik, hogy nagyobb arányban képesek áraik érvényesítésére. Ennek oka,

hogy ha a megkérdezett beszállító elmondása alapján ő határozza meg az árakat, vagy közösen határozzák meg a vevővel, akkor gyakoribb, hogy a cég legalább az inflációval megegyező mértékű árnyövekedést tudott elérni 2006 folyamán.

¹ A kutatást a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézete (MKIK GVI) végezte.

² A kérdőívben feltett kérdés: „Azokat az árakat, amelyeken az ön cége a legfontosabb vevője számára értékesít, általában az ön cége határozza meg, a vevője határozza meg, vagy közösen, tárgyalásokon döntenek el?”

1. táblázat:

Az árváltozás mértéke az árak meghatározója szerint (%)

	Az árak meghatározója		
	Beszállító	Vevő	Közösen
Inflációnál kevésbé	54,2	67,0	52,7
Legalább, mint az infláció	45,8	33,0	47,3
Összesen	100,0	100,0	100,0

Forrás: GVI

Az inflációnál kisebb mértékű árnövekedés tulajdonviszonyok szerinti megoszlás szempontjából gyakoribb a tisztán hazai tulajdonban levő vállalatok körében. Árbevétel szerinti megoszlás szempontjából viszont a kis és közepes árbevétellel rendelkező cégekre igaz ugyanez. A vállalatok létszámának tekintetében a legnagyobbak voltak a legsikeresebbek áraik növelésében, a közepes, 50-249 főt foglalkoztatók pedig a legsikeretlenebbek. Az ebbe a csoportba tartozó vállalatok 60%-a csak az inflációnál kisebb mértékben tudott árat emelni, ha egyáltalán növekedtek árai.

A vállalatok által értékesített termékcsoporthoz szerinti megoszlásból látható, hogy a pékáru, lisztet, tésztát és olajat értékesítő vállalatok esetében volt a leggyakoribb, hogy csak az inflációnál kisebb mértékű áremelést tudtak végrehajtani 2006-ban: 57%-uk jelezte ezt. Ebből a szempontból a legjobb helyzetben a húsrú és tejterméket forgalmazó cégek voltak: 2006-ban 57,1%-uk volt képes legalább az inflációval azonos mértékű ár-emelésre. Ennek hátterében feltehetőleg a tejtermék és hús világgpiaci árának az utóbbi években tapasztalt erőteljes emelkedése áll.

Innováció a vállalatokon belül

A vállalatok piaci pozícióján és növekedési lehetőségein kívül azt is fontosnak tartjuk, hogy mennyire innovatívak, mennyire képesek reagálni környezetük változásaira. Ennek számszerűsítésére megkértük a vállalatokat, hogy néhány jelentősebb lehetséges változás közül vá-

ben valamilyen változást, fejlesztést hajtott végre.

Az értékesített termékcsoporthoz szerinti vizsgálatból az látható, hogy az elmúlt három évben a termékfejlesztés volt a leggyakoribb változás a megkérdezett vállalatoknál: a legnagyobb arányban (74,1%) az édességet, üdítőitalt és szeszes italt forgalmazó vállalatok hajtották végre (valószínűleg a kieléztett piaci verseny hatására), de a többi vállalatnál is kétharmad körülül ez az arány. Profilbővítést is relative gyakran, a vállalatok körülbelül felénél jeleztek, legmagasabb arányban (57,3%) a pékáru, lisztet, tésztát és olajat értékesítő, legritkábban pedig (47,6%) a zöldséget és konzervet forgalmazó cégeknél. A profilváltás relative ritkán fordult elő, legnagyobb arányban (14,3%) a zöldséget és konzervet értékesítő vállalkozásoknál. Egységek összevonása és szétválása szintén a zöldséget és konzervet forgalmazó vállalatoknál volt a leggyakoribb (22,8%, illetve 7,2%). Technológiaváltást legnagyobb arányban (35,3%) a húsrú és tejterméket forgalmazó vállalatoknál jeleztek.

A vállalatok több mint felénél valósult meg szervezeti változás az értékesítés területén, de a minőségbiztosítás és a marketing területén véghezvitt szervezeti változásokat említők aránya is magas, 40% körülül.

2. táblázat:

A vállalatot érintő legfontosabb szervezeti változások az elmúlt 3 évben (válaszadók aránya %, több válasz lehetséges)

Történtek-e szervezeti változások az alábbi területeken	Százalék
Termelés	32,0
Minőségbiztosítás	41,4
Értékesítés	51,7
Marketing	40,6
Vezetés	32,6
Pénzügyi vezetés	17,2

Forrás: GVI

Piaci részesedés, árbevétel és foglalkoztatott létszám szerint vizsgálva a vállalatokat, a legnagyobb arányban a legkisebb cégek említették azt, hogy semmilyen szervezeti változás nem volt náluk. A legtöbb területen változtatók aránya létszám szerint a nagyvállalatoknál volt a legmagasabb, árbevétel szerint viszont a közepes – 200 millió és 1 milliárd forint közötti árbevételre realizáló – cégeknél. Az értékesített termékcsoportok szerinti vizsgálatból kiderül, hogy a termelés területén a pékárut, lisztet, tészta- és étolajat értékesítő vállalatoknál történt a legnagyobb arányban (35,5%) jelentősebb szervezeti változás. A minőségbiztosítás, illetve az értékesítés területén az édességet, üdítőitalt és szeszes italt forgalmazó cégek jártak az élen 48,2%-kal, illetve 59%-kal. A marketinget és a vezetést érintő szervezeti változások a kozmetikai és vegyi árut forgalmazó vállalatoknál voltak a leggyakoribbak (50%, illetve 36,8%). A pénzügyi vezetést illető változásokat legnagyobb arányban (20,1%) az édességet, üdítőitalt és szeszes italt forgalmazó cégek jelezték.

Vevők és beszállítói kapcsolata

A kiskereskedelmi láncok és beszállítói kapcsolatának számos különféle vetülete van, melynek egy részét – a szerződések tartalmi elemei, visszatérítések, díjak, árképzés – a korábbi tanulmány tartalmazza részletesen, jelen elemzés a fizetési határidők betartását, és a kereskedői (saját) márkás termékeinek gyártásával kapcsolatos tapasztalatokat vizsgálta részletesen. Ezeket túl a kutatók arra keresték a választ, hogy mennyiben járulnak hozzá a kereskedők elvárásai ahhoz, hogy egy vállalkozás versenyképessé, hatékonyá és innovatívvá váljon.

Az korábbi tanulmányból kitűnt, hogy a vevők 44%-a mindig betartja az agrárrendtartási törvényben meghatározott 30 napos fizetési határidőt beszállítóival szemben. A vevők típusát megvizsgálva eltéréseket fedezhetünk fel fizetési pontosságukban: a szinte sosem vagy csak ritkán késők aránya az egyéb kategóriába került vevők körében a legmagasabb, 87%. Ebbe a csoportba független kisboltok, alternatív értékesítési csatornák (pl. szakboltok, drogériák, franchise üzletek) és független nagykereskedők kerültek. A többi csoportban egyaránt 75 és 80% között van a sosem, vagy csak ritkán késők aránya, viszont míg a diszkontok és ma-

Fotó: MTI

gyar tulajdonú láncok körében a sosem késők alkotják a többséget, addig a külföldi tulajdonú beszerzési társulások és hiper- vagy szupermarketek esetében a ritkán késők vannak többen, vagyis valamivel pontatlanabbnak tekinthetők a másik két típusnál.

A beszállítók 40%-a gyárt vevői számára kereskedői márkás termékeket, közülük is leginkább a nagyobb vállalatok. Akár piaci részesedés, akár árbevétel vagy foglalkoztatottak létszáma alapján határozzuk meg egy vállalat méretét, minden esetben a nagyobb vállalatok körében gyakoribb a saját márkás termékek gyártása. Azok a vállalatok is gyakrabban gyártanak ilyen termékeket, amelyek külföldi tulajdoni hányaddal rendelkeznek. A foglalkoztatottak létszámának tekintetében azonban a kapott eredmények szerint csak az számít, hogy kisvállalkozásról, vagy ennél nagyobb cégről van szó, ugyanis a közepes és nagyvállalatoknak közel azonos hányada gyárt saját márkás terméket. A saját márkás termék gyártását illetően megfigyelhetjük, hogy a kisebb vállalatok saját kezdeményezésre, míg a nagyobb árbevételű cégek vevői kezdeményezésre kezdtek saját márkás terméket gyártani.

A kereskedelmi láncokkal való együttműködés egyik lehetséges pozitív hatása a beszállító cégekre nézve a versenyképességnek és a termelés hatékonyságának a növekedése. Ennek egyik megnyilvánulási módja az, ha a vevő kezdeményezésére végbemennek olyan fejlesztések és szervezeti változások a vállalatnál, amelyek a későbbiekben elősegítik annak eredményes és hatékony működését. A korábbi elemzésből is láthattuk, hogy a beszállító – vevő kapcsolatok közel 40%-ában történt meg az előző három évben,

hogy a kereskedő új termék bevezetését kezdeményezte. Leggyakrabban a külföldi tulajdonú beszerzési társulások tették meg ezt, csaknem másfélszer gyakrabban, mint az összes vevő átlagosan. A kereskedők közel azonos gyakorisággal kezdeményezték új termék bevezetését hazai és külföldi tulajdonrészrel rendelkező vállalatok körében. Az árbevétel és létszám alapján a legnagyobb vállalatoknál figyelhető meg leginkább, hogy kereskedőjük ösztönzésére új terméket vezettek be.

Konklúzió

A jelenlegi elemzésből kapott eredmények összhangban vannak a korábbiakkal: nem a kisméretű, kis piaci részesedésű, kiszolgáltatott vállalkozások azok, amelyekkel szemben a kiskereskedelmi láncok leginkább szeretnék érvényesíteni érdekeiket, hanem a nagyobb árbevételű cégek. A láncok a nagyobb cégekre erősebb hatást fejtenek ki, ugyanakkor szerepet játszanak fejlődésükben is, például termékfejlesztés kezdeményezése révén. Figyelemre méltó az eredmény, ami szerint a külföldi beszerzési társulások kezdeményezik leggyakrabban új termékek bevezetését és a termékfejlesztést, ugyanakkor róluk említik leggyakrabban beszállítóik, hogy a kapcsolat velük kevésbé jó. A szervezeti változásokra képes, azokat végrehajtó, a többi cégnél a jövőben valószínűleg dinamikusabban növekedni szándékozó cégeket érheti erősebben a vevői erő megnyilvánulása. A láncok innovációt ösztönző tevékenységéről ugyanakkor meglehetősen nehéz megmondani, hogy mennyire hasznos valójában a beszállítók számára.

Portré a francia versenyhatóságról

A francia versenyhatóság most

A francia versenyhatóság, avagy a Conseil de la Concurrence 1986-ban jött létre, célul a piaci verseny megfelelő működésének elősegítését tűzte ki, és az alábbi hatáskörökkel rendelkezik.

Bírsággal, illetve esetenként a piaci magatartás megváltoztatásának előírásával szankcionálja a versenyellenes magatartásokat, így a kartellezést és az erőfölénnyel visszaélést, továbbá a szükséges feltételek megléte esetén engedékenységet alkalmaz a kartellt elsőként bejelentő, együttműködő vállalkozással szemben.

Piacszabályozó eszközöket is működtet: egyrészt kötelezettségvállalásokat fogad el a versenyellenes helyzet mielőbbi orvoslása érdekében, illetve ideiglenes intézkedés keretében előírhatja a súlyosan veszélyeztetett versenyhelyzet helyreállítását. A hatóság jogosult még versenyügyben és bizonyos fúziós tranzakciókkal kapcsolatban kötelező erővel nem bíró véleményt kibocsátani.

A versenyhatóság hatásköre kivétel nélkül kiterjed a gazdaság minden szektorára, így a mindennapi élet összes területén óvja a fogyasztók és a vállalkozók érdekeit. Működése során szigorúan elkülönülnek a tényállást feltáró és döntéshozó testületek.

Eljárása hivatalból és kérelemre indulhat, panasz benyújtására jogosult a gazdasági miniszter, helyi önkormányzati hatóságok, bármely vállalkozás, szakmai szövetség, szakszervezet vagy fogyasztói érdekvédelmi szervezet. Érdekesség, hogy magánszemély közvetlenül nem fordulhat a versenyhatósághoz, kizárólag valamely fogyasztói érdekcsoport révén.

A véleményezési eljárást a következő személyek kezdeményezhetik: a kormány köteles kikérni a hatóság állásfoglalását minden olyan törvényjavaslat szövegével kapcsolatban, amely árat szabályoz vagy korlátozza a versenyt. A kormány mellett bármilyen versennyel kapcsolatos témakörben kikérheti a hatóság véleményét az országgyűlés, a helyi önkormányzatok, szakmai szövetségek, illetve szakszervezetek. Összefonódások tekintetében a gazdasági miniszter köteles konzultálni a hatósággal a döntés előtt, ha a tranzakció

Bruno Lasserre, a francia Versenytanács elnöke

káros a gazdasági versenyre, más ügyben nincs ilyen kötelezettsége, de a lehetőség nyitva áll.

A vizsgálói testület

A francia versenyhatóságnál a tényállás feltárását a vizsgálati szolgálat végzi, 40 tisztviselő dolgozik a General Rapporteur irányítása alatt. Amennyiben a vizsgáló azt állapítja meg, hogy versenyjogsértés történt, kifogási nyilatkozatot bocsát ki, amelyben összegzi a jogsértő magatartást. Összetettebb ügyek megítélésében a vizsgálóknak a jogi szolgálat és a vezető közgazdász nyújt szakmai segítséget. A vizsgálat során fontos szempont a jogi és közgazdasági megközelítés egyensúlyban tartása. A vizsgáló megállapításait a

tényállás feltárásának végeztével a döntéshozó testület elé tárja, amely teljesen függetlenül dönt az ügy sorsáról. Habár a döntéshez szükséges idő az utóbbi hat évben a felére csökkent, átlagosan 18 hónapba telik, míg az ügy érdemében döntés születik; ennyi időre van ugyanis szükség az eljárás alá vont védekezési jogának biztosításához és az összetett versenyjogi kérdések elemzéséhez. Ideiglenes intézkedés szükségessége esetén, illetve kötelezettségvállalásnál ez az időtartam természetesen sokkal rövidebb.

A döntéshozók

A vizsgálóktól független tanács szóbeli meghallgatás során megismeri a vizsgáló, a kormánybiztos, a bejelentő és az eljárás

alá vont vállalkozás álláspontját. A tanács ezt követően szabad belátása szerint hozza meg a döntést.

A tanácsnak 17 tagja van, akiket 6 évre neveznek ki a következő szempontok alapján: 8 tag a közigazgatás, illetve bírósági igazságszolgáltatás szervezetéből kerül ki, 4 személyt gazdasági szakterületen, versenyjogban vagy fogyasztóvédelemben való jártassága miatt választanak, 5 szakember pedig az üzlet világából kerül be. A tanács elnöke jelenleg Bruno Lassere, a Közigazgatási Legfelsőbb Bíróság bírója, akinek munkáját három elnök-helyettes segíti.

A francia versenyhatóság a jövőben

A francia versenyhatóság nagy változások előtt áll, ugyanis most tervezik egy teljesen független versenyhivatal létrehozását, amely a Conseil de la Concurrence köré épül majd. A szervezeti átalakulás hatáskörbővülést is jelent, így Franciaország is megfelel majd az Európában elterjedt szervezeti modellnek, hiszen a 27 EU-tagállamból 25 rendelkezik független, egy szervezetbe tömörülő versenyhatósággal. Az egyik fontos hatáskörbővülést az jelenti, hogy a hatóság a továbbiakban külön kezdeményezés nélkül is bármikor kiadhat állásfoglalásokat, ajánlásokat, amikor azt szükségesnek látja. Korábban többször okozott problémát, hogy hivatalból nem léphettek fel, hanem kénytelenek voltak az arra jogosultak kezdeményezésére várni. Fontos előrelépés, hogy az új versenyhivatal döntési jogkört kap az összefonódások engedélyezése terén is, míg eddig az illetékes miniszter kezdeményezésére csupán véleményt bocsátott ki. A gazdasági miniszter megtámadhatja majd a hatóság döntését, amennyiben közérdekű megfontolások képesek ellensúlyozni a várható negatív versenyhatást.

A védekezési jog biztosítására a jövőben is nagy hangsúlyt fektetnek majd. Érdekesség, hogy a francia rendszerben a bejelentőnek az eljárás alá vont vállalkozással azonos jogai vannak. A védekezésre három alkalommal kapnak lehetőséget a vállalkozások: kétszer írásban a kifogási nyilatkozat és a vizsgálati jelentés kiadásakor, és egyszer szóban egy független tanács előtti meghallgatáson. Külön eljárási kötelezettség a bejelentő és az eljárás alá vont közös jelenlétében tartott szóbeli

meghallgatás, amelynek nagy garanciális jelentőséget tulajdonítanak.

2008-ban kiemelt célkitűzés, hogy a versenyhatóság saját maga is aktívan figyelje a versenyt, és a problémás helyzetek felismerése esetén hivatalból megindítsa az eljárást.

Közlemény a kötelezettségvállalásról

A francia versenyhatóság nagy jelentőséget tulajdonít az eljárás alá vont vállalkozások kötelezettségvállalásainak, mivel azok lerövidítik az eljárás időtartamát és költséghatékonyan, a piaci szereplő aktív közreműködésével oldják meg a versenyben kialakult problémát. Annak érdekében, hogy ez az eljárási lehetőség még népszerűbbé és alkalmazottabbá váljon, a kartell ügyekben alkalmazott engedékenységi közleményhez hasonló ajánlást

adtak ki 2008. április 3-án. A közlemény szövegének megalkotását többoldalú egyeztetés előzte meg, amely során véleményt formálhattak a hatóságtól független szakmai és piaci szereplők is. A francia szakemberek úgy vélik ennek eredményeképp a gyakorlatban jól alkalmazható szöveg született, amely növeli a jobbiztonságot, mert a vállalkozások átlátják a versenyhatóság korábbi kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos gyakorlatát.

A közlemény már az elején leszögezi, hogy a tanács nem fogad el kötelezettségvállalást olyan ügyekben, amelyekben a jogsértés már az eljárás megindulása előtt bekövetkezett, és jelentős gazdasági kárt okozott, ilyenek például a kartellek és bizonyos erőfölénnyel visszaéléses ügyek.

A felajánlott kötelezettségvállalással szemben követelmény, hogy az lényeges, hihető és ellenőrizhető legyen, emellett az arányosság követelményének is meg kell felelnie, amit az eljárás későbbi szakaszában vizsgál a hatóság.

Fontos eljárási szabály, hogy a kifogási nyilatkozat kibocsátása után a tanács már nem fogad el kötelezettségvállalást. Amennyiben a vállalkozás értesíti a vizsgálati szolgálatot, hogy kötelezettséget vállalna, és az ügy jellegét tekintve erre lehetőség van, valamint az eljárás alá vont által benyújtott szövegtervezet alkalmasnak látszik a versenyprobléma megoldására, a vizsgáló egy előzetes értékelésben összegzi az ügyben kifogásolt magatartást. Amennyiben azonban a vizsgáló kifogási nyilatkozat kibocsátását látja inkább szükségesnek, valamint ha nem tudja azonosítani a versenyjogi problémát részletes vizsgálat lefolytatása nélkül, nem bocsát ki ilyen előzetes értékelést. Az előzetes értékelés nem jelent formális „vádemelést”, mivel ennek nem célja jogsértés megállapítása vagy bírság kiszabása. Az előzetes értékelést a vizsgáló megküldi az eljárás alá vont vállalkozás mellett a bejelentőnek és a kormánybiztosnak is.

Miután az előzetes értékelést a vállalkozás kézhez kapta, legkevesebb egy hónap áll rendelkezésére, hogy írásba foglalja a kötelezettségvállalást. A vizsgáló e közben piaci tesztet folytat le, amely abból áll, hogy a hatóság honlapján nyilvánosságra hozza az ügy és a tervezett kötelezettségvállalás összefoglalóját. Így az érdekelt harmadik felek véleményét nyilváníthatnak a rendelkezésre álló határidőben, amely szintén nem lehet kevesebb, mint egy hónap. Az eljárás egyéb szereplőit és a kormánybiztos is felkéri, hogy nyilatkozzanak a kötelezettségvállalásról, erre egy hónap áll rendelkezésükre, illetve megküldik számukra a kívülről álló személyek észrevételeit is. Ez a piaci teszt nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a tanács megítélhesse, az adott vállalat valóban megfelel-e a támasztott követelményeknek, és mennyire arányos. Mindez garanciát nyújt arra, hogy egy igazán működőképes kötelezettségvállalás szülessen.

A piaci teszt lezárulta után az eljárás résztvevői és a kormánybiztos szóbeli meghallgatáson vesznek részt, amelyen újabb lehetőségük nyílik álláspontjuk kifejtésére. Ennek során a tanács elfogadhatja az előterjesztett vállalatot vagy visszautasíthatja azt, utóbbi esetben a vállalkozás átdolgozza javaslatát, amely történhet helyben vagy újabb határidő tűzésével.

Annak érdekében, hogy az eljárás hatékony legyen, biztosítani kell azt, hogy a vizsgálónál benyújtott vállalat a tanács által elfogadható és kötelezővé tehető le-

gyen, így a két szervezeti egység szorosan együttműködik és rendszeresen egyeztet. A tanács először a lényegesség, hihetőség és ellenőrizhetőség teljesülését vizsgálja, majd az arányosságot. Utóbbi magában foglalja a követelményt, hogy a vállalat szükséges és elégséges legyen a versenyprobléma orvosolásához.

A kötelezettségvállalás csak az érintett vállalkozást köti, amennyiben harmadik fél piaci helyzetére is tartalmaz közvetlen és azonnali joghatást, úgy azt a vállalkozást is be kell vonni az eljárásba, ellenkező esetben nem valószínű, hogy az eljárás eléri célját.

A tanács nem fogad el olyan vállalatot, amely a versenyjogi probléma megoldásán túlmutat, habár bizonyos esetekben elismeri a helyzet egyéb kiegészítő orvosolását is, különösen, ha az megkönnyíti a

vállalt kötelezettség gyakorlati kivitelezését.

Amennyiben a kötelezettségvállalásra irányuló eljárás nem eredményes, az ügy visszakerül a vizsgálati szolgálathoz, a vállalási szakaszban keletkezett dokumentumok azonban nem kerülnek átadásra.

A kötelezővé tett vállalat határozott vagy határozatlan ideig marad érvényben, attól függően, hogy rövid vagy hosszú távú megoldást igényel a probléma. A kötelezettségvállalást elfogadó döntést a bejelentő és a gazdasági miniszter a közléstől számított egy hónapon belül bíróság előtt megtámadhatja.

Különlegessége még a francia kötelezettségvállalási eljárásnak, hogy a tanács a vállalatot kötelezővé tevő döntésében bírságot is kiszabhat, amely nem haladhatja meg a vállalkozás előző üzleti évben elért átlagos napi forgalmának 5 %-át. A kötelezettségvállalás elmulasztása vagy megszegése esetére újabb bírság szabható ki, amely már magasabb összegű, de nem lépheti túl a vállalkozás előző üzleti évben elért forgalmának 10 %-át.

Kötelezettségvállalás a gyakorlatban

– A francia versenyhatóság 2007 márciusában elfogadta tíz gyógyszer-gyártó vállalkozás kötelezettségvállalását, hogy elősegítik termékeik online értékesítésének fejlesztését. Az új értékesítési csatornán keresztül a fogyasztók könnyebben hasonlíthatják össze a különböző márkák termékeit és árait, továbbá az ugyanolyan termékeket kínáló kereskedők között is megélénkülhet a verseny.

– Szintén a gyógyszeriparral függ össze a 2007 júliusában elfogadott kötelezettségvállalás, amelyben több gyógyszer-gyártó cég vállalta, hogy termékeiket rugalmasabb és átláthatóbb feltételek mellett adják el nagykereskedőknek. A nagykereskedők aktivitásukhoz igazított kvóta szerint értékesíthetik majd a termékeket, ez a rendszer új piaci szereplők belépését is lehetővé teszi.

– 2007 októberében zárult le a Citroën kötelezettségvállalásával az az ügy, amely amiatt indult, mert a független autószerzők nem javíthattak jó néhány elektronikai hibát, mivel az azok felismeréséhez szükséges eszközök és adatbázis kizárólag a Citroën márkaszervizekben volt elérhető. A Citroën vállalta, hogy átlátható áron a független szervizek rendelkezésére bocsátja a szükséges eszközöket, és hozzáférést enged az adatbázishoz. A kötelezettségvállalás azért is jelentős, mert a háztartások kiadásából egyre nagyobb hányadot, jelenleg 40%-ot tesz ki az autók fenntartására és javíttatására fordított összeg. Ennek megfelelően a fogyasztók közvetlenül részesülhetnek a kötelezettségvállalás eredményezte előnyökből: kialakulhat a verseny a független és a márkaszervizek között, amely az árak csökkenéséhez vezethet.

Versenyjogi fejlemények*

2008. június 11-én az Európai Bizottság valamelyest több mint 79 millió euróra bírságot piacfelosztás és árrögzítés miatt négy vállalkozás-csoportot, amelyek nátrium-klorát alapú papírfehérítéssel foglalkoztak. Az eljárás 2003-ban indult engedékenységi kérelem alapján, így az Akzo Nobel és leányvállalata teljes immunitásban részesült a bírságból.

Két éves vizsgálat után az Európai Bizottság kifogásközlést jutatott el az E.ON AG, az E.ON Ruhrgas AG és a Gaz de France vállalkozásokhoz, mivel a Bizottság szerint a vállalkozások a piacok liberalizációja után is a 81. cikkbe ütközően távol tartják magukat a másik hazai piactól a gázszolgáltatás terén.

Az Európai Bizottság 2008 júniusában jóváhagyta, hogy a spanyol Endesat felvásárolta az Enel és Acciona, valamint hogy a Volkswagen megvásárolja a Scaniat.

Az Egyesült Királyságban Alistair Darling pénzügyminiszter az ország pénzügyi rendszere reformjának központi elemévé kívánja tenni a versenyt. Franciaország a folyamatban lévő gazdasági reform keretében egységes versenyhatóság létrehozásán gondolkodik (erről lásd külön cikkünket).

Az Elsőfokú Bíróság csökkentette a Hoechst ellen 2003-ban kiszabott 99 millió eurós bírságot 74,25 millióra, mivel a Bizottság az ítélet szerint megsértette a gondos ügyintézés és egyenlő bánásmód elveit, és tévesen jelölte meg a Hoechst vállalkozást a kartell vezetőjének.

Az Európai Bizottság miután nemrégiben az eddigi legmagasabb kartell

ügyben kiszabott bírsággal sújtott liftgyártókat, kártérítési keresetet is indít ellenük.

A spanyol versenyhatóság az eddigi legnagyobb hajnali rajtaütéseit hajtotta végre, amikor június 17-én és 19-én 13 kozmetikai céget érintő három eljárásban tartott helyszíni vizsgálatokat. Az eljárások árrögzítésekkel kapcsolatosak a tusológépek, a fogkrémek és a professzionális hajápoló termékek piacain. Az érintett vállalkozások között található pl. a Colgate-Palmolive, Henkel, Glaxo-Smithkline, Unilever, L'Oréal, Sara Lee Household and Body Care és a Wella. 2008. június 17. és 20. között az Európai Bizottság is előzetes bejelentés nélküli helyszíni szemléket tartott a fogyasztói tisztítószerek, mint pl. a mosóporok vagy mosogatószeres piacain.

Az Egyesült Királyságban a High Court többek között egy, a 81. cikkel kapcsolatos ügyet terjesztett az Európai Bíróság elé a 81. cikk értelmezésére előzetes döntéshozatali eljárás kereté-

ben. A 81. cikket védekezőként hívták fel az érintett cégek az alapul szolgáló eljárásban egy sörözőket érintő ügyben. Az angol sörözők külföldi olcsó szatelit-dekódereket vásároltak az élő meccsek közvetítése érdekében, amely miatt az Egyesült Királyságban a jogtulajdonos a szerzői jogok megsértése miatt indított pert.

2008. június 30-án az Európai Bizottság nyilvános konzultáció után bemutatta a vitarendezési eljárással kapcsolatos jogszabályokat, amelyek közvetlenül alkalmazandók lesznek minden tagállamban (lásd erről külön cikkünket).

A szlovák Legfelsőbb Bíróság 500 millió koronával csökkentette a Slovnafta indokolatlan árazás és túlzott profit miatt kirótt bírságot.

Az Egyesült Államok Igazságügy-minisztériuma eljárást indított a Google és Yahoo között létrejött Észak-Amerikát érintő reklámmegosztási ügylet miatt. Az ügyben 2008 júliusában kongresszusi meg-

* Készítette a Versenyjogi Kutatóközpont. Szerkesztette: Szilágyi Pál.

hallgatás is volt, amelyen a Microsoft képviselője kifejtette, hogy ha az létrejönne, akkor az gyakorlatilag a keresési reklámok kapcsán monopóliumot eredményezne.

Az **Európai Bizottság** a cseh versenyhatóság kérelmére a cseh Plus Discont REWE általi megvásárlását a nemzeti versenyhatósághoz utalta. A cseh versenyhatóság továbbá 2008 júliusában a cseh vasúttársaságot diszkriminatív árazás miatt megbírságolta 270 millió cseh koronára, amely a legnagyobb bírságok közé tartozik az országban.

Az **Elsőfokú Bíróság** helybenhagyta a Bizottság határozatát, amelyben egy kartellnek segítséget nyújtó tanácsadó vállalkozást (AC Treuhand) megbírságolt, utóbbi ugyanis mint a kartell titkársága működött. Ugyanakkor az **Elsőfokú Bíróság** csökkentette a brit BPB-re kiszabott bírságot, mivel az ítélet szerint az túlzó volt és a Bizottság nem vette figyelembe kellően a vállalkozás által a vizsgálat során nyújtott információkat.

Az **Európai Bíróság** 2008. július 10-én hatályon kívül helyezte a Bertelsmann és Sony vállalkozások fellebbezése folytán az Elsőfokú Bíróság ítéletét, amelyben utóbbi új eljárásra utasította az Európai Bizottságot a Sony/Bertelsmann összefonódás kapcsán. Az Európai Bíróság így új eljárásra visszaküldte az Elsőfokú Bírósághoz az ügyet.

A **belga versenyhatóság** megbírságolta a **Professzionális Autóvezető Iskolák Szövetségét** a versenykorlátozása és áremeléssel kapcsolatos ajánlás miatt.

Az **angol versenyhatóság** 132 millió angol fontra bírságolt hat vállalkozást a dohányárak viszonteladói áraival kapcsolatos megállapodás miatt. Az eredeti bírság 173,3 millió angol font lett volna, de együttműködés miatt az Office of Fair Trading (OFT) csökkentette azt. A versenyhatósággal ugyanakkor nem minden vállalkozás állapodott meg, így az ügy még nincs

lezárva. Az OFT továbbá büntető eljárást indított négy jelenlegi és volt British Airways vezető ellen az üzemanyagfelárakkal kapcsolatos árrögzítés miatt. Végezetül az angliai Ofcom árprés gyanúja miatt indított eljárást augusztusban a British Telekom ellen.

A **lengyel versenyhatóság** meghozta a **legelső kartellügyben hozott kötelezettségvállalással kapcsolatos határozatát és ezzel lezárta az építőipart érintő eljárását. A kötelezettségvállalás szerint a Xella Polska építőanyag-gyártó megváltoztatja a szerződéses feltételeit és ezáltal lehetővé válik a vevői számára, hogy alacsonyabb áron kínálják a termékeit, mint amilyen áron tőle vették.**

A **spanyol versenyhatóság** júliusban eljárást indított a Granadai Közjegyzői Szövetség ellen piacfelosztás és profitmegosztás miatt.

Mint arról korábban hosszabban is írtunk (**Versenytükrök, 2008. 1. szám**) – **Megszavazták a kínai versenytörvényt, 2008. augusztus 1-jével hatályba lép Kína versenytörvénye, amelynek kikényszerítéséért három hatóság lesz felelős, a Kereskedelmi Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési és Reform Bizottság és a Nemzeti Ipari és Kereskedelmi Köz-**

igazgatási Hatóság. Ugyan a hatáskörmegosztásnak még most is vannak homályos részletei, augusztustól sor kerül a csaknem másfél évtizednyi „előkészítés” után létrejött jogszabály tényleges alkalmazására.

A **kanadai versenyhatóság** felfaló árazással kapcsolatos iránymutatásokat jelentetett meg, amellyel összhangba kívánja hozni a modern gazdaságtan eredményeivel a joggyakorlatát. Az alapul szolgáló mérce az átlagos elkerülhető költség lesz és igazolásként elfogadja a versenytársak áraival való versenyt, mint kimentési okot.

A **bolgár versenyhatóság** rekord mértékű bírságot szabott ki a biztosítási szektorban (kötelező biztosítások piaca) működő kartellre. A bíróság 14 vállalkozást és a Biztosító Társaságok Bolgár Szövetségét érintette. Mértéke 2,47 millió BGN volt.

Az **Egyesült Királyság** versenyhatósága a BAA feldarabolását javasolja a több mint egy évig tartó piacvizsgálat eredményeire támaszkodva. A Competition Commission javaslata szerint két londoni és egy skót repülőtér üzemeltetésétől kellene megválnia a BAA-nek.

Gyorsabb bizottsági eljárások? Röviden a vitarendezési eljárásról

Az Európai Bizottság bemutatta az ún. vitarendezési eljárás (settlement procedure) intézményét, melynek köszönhetően a Bizottság egyszerűsített eljárás keretében hozhat határozatokat egyes kartellügyekben.

Az eljárás folyamán a felek a Bizottság bizonyítékainak megtekintése után úgy határozhatnak, hogy elismerik részvételüket a kartellben és vállalják az ezzel járó jogi felelősséget. Az elismerésért cserébe a Bizottság 10%-os mértékben csökkentheti a felekre kiszabott bírság mértékét. A vitarendezési eljárás a közigazgatási eljárás egyszerűsítését és gyorsítását célozza, ezenkívül csökkentheti az európai bíróságok előtti kartellügyekhez kapcsolódó perek számát. A „jogszabálycsomag” a bizottsági rendeletből és a hozzá tartozó, az új rendszert részleteiben bemutató bizottsági közleményből áll. A vitarendezési eljárást tartalmazó csomag a Hivatalos Lapban való megjelenése napján lép hatályba.

Az új vitarendezés eljárás keretében a Bizottság nem tárgyal vagy alkudozik a bizonyítékok felhasználásáról vagy a megfelelő szankcióról, hanem az eljárási hatékonyság érdekében megjutalmazhatja a felek együttműködését. Az ilyen jellegű együttműködés eltér az engedékenységi közleményben foglalttól, mely esetében az adott vállalkozás önkéntesen bizonyítékot szolgáltat a bizottsági eljárás elindítása vagy előmozdítása érdekében. Éppen ezért igen fontos hangsúlyozni, hogy amennyiben a vitarendezési eljárás keretében és az engedékenység keretében is van mód bírságcsökkentésre, úgy ezek egymás mellett, kumulatív módon alkalmazhatók.

Szintén kiemelendő az is, hogy a feleknek nincs kötelezettségük a vitarendezés igénybevételére, ugyanakkor nincs is joguk azt megkövetelni a Bizottságtól¹.

A vitarendezési eljárás főbb lépései:

- I. Szokásos módon folytatott vizsgálat – A felek érdeklődésüket fejezhetik ki egy esetleges vitarendezéssel kapcsolatban.
- II. Felderítő lépések a vitarendezéssel kapcsolatban – A Bizottság felmérheti a felek vitarendezési megbeszéléseken való részvételi szándékát.
- III. Kétoldalú vitarendezési megbeszélések – A lehetséges kifogásokkal, felelősséggel és a bírságok várható mértékével kapcsolatos érvek közlése és kicserélése, bizonyítékok közlése.
- IV. Vitarendezés – A vitarendezési beadvány benyújtása.
- V. Vitarendezés útján létrejött kifogásközlés – A vállalkozás vitarendezési beadványát jóváhagyó – egyszerűsített – kifogásközlés.
- VI. Vitarendezési határozat

A Bizottság csak abban az esetben kezdeni meg a vitarendezési megbeszéléseket, ha az érintett felek ezt írásban kérik, ezért az eljárás kezdetén a Bizottság felmérheti a felek vitarendezési megbeszéléseken való részvételi szándékát. A Bizottság legalább kéthetes határidőt állapít meg, mely alatt a feleknek írásban kell nyilatkozniuk², hogy részt kívánnak-e venni a vitarendezési megbeszéléseken. Amennyiben a felek (vagy azok egy része) kérik a vitarendezési megbeszéléseket, a Bizottság a megbeszélések során tájékoztatja őket az alapvető információkról (pl.: a Bizottság által elfogadott tényekről, e tények minősítéséről, a jogsértés súlyosságáról és időtartamáról, a felelősség kérdéséről, a bírságok várható mértékéről, a felhasznált bizonyítékokról). Ezekre vonatkozóan a felek kifejtethetik álláspontjukat és dönthetnek a vitarendezéses út igénybevételéről. Ekkor a Bizottság legalább 15 munkanapos határidőt biztosít a feleknek a végleges és hivatalos vitarendezési beadványuk benyújtására (ha az érintettek nem nyújtanak be ilyen beadványt, az eljárás a „hagyományos” mederben folyik tovább). A beadványnak³ számos, a közleményben meghatározott tartalmi elemet kell magában foglalnia (pl.: a jogsértésben való részvétel és felelősség elismerése, a Bizottsági által kiszabható

maximális bírságösszegre vonatkozó elképzelés megjelölése, amelyet a felek elfogadnának az eljárás keretében).

Amennyiben az ezután kibocsátott kifogásközlés tükrözi a felek vitarendezési beadványát⁴, és az érintett felek a kifogásközlésre adott válaszukban egyértelműen megerősítik elkötelezettségüket a vitarendezés mellett (valamint azt, hogy a kifogásközlés megfelel az általuk benyújtott vitarendezési beadvány tartalmának) a Bizottság – a tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációt követően – elfogadja a végleges határozatot.

A Bizottság az eredetileg kiszabandó bírság összegét 10%-kal csökkentheti ezen eljárás keretében⁵. Meg kell jegyezni, hogy a Bíróság a bizottsági határozatot vitarendezés esetén is felülvizsgálhatja.

Neelie Kroes versenypolitikai biztos szerint „Ez az új vitarendezési eljárás erősíteni fogja az elrettentést, azáltal, hogy lehetővé teszi a Bizottság számára a kartellügyekben való gyorsabb fellépést, melynek következtében új eljárások indítására alkalmas erőforrások szabadulnak fel. Azon vállalkozások, amelyek meggyőződnek róla, hogy a Bizottság bizonyítani tudja részvételüket a kartellben, szintén profitálni fognak a gyorsabb döntésből és a bírságcsökkentésből.”

¹ A Bizottság széles körű mérlegelési jogkört tart fenn magának egyrészt annak meghatározására, hogy mely ügyek alkalmasak vitarendezési eljárásra (a vitarendezési eljárás eleve csak kartellügyek esetében merülhet fel), másrészt pedig a vitarendezési megbeszélések elindítására vagy megszüntetésére.

² Ez az írásos nyilatkozat nem jelenti azt, hogy a felek elismerik, hogy jogsértésben vettek részt, illetve hogy felelősek a jogsértésért.

³ A vitarendezési beadványok – bizottsági jóváhagyás esetén – szóban is benyújthatók. Ezen beadványokat rögzítik és átirat készül róluk.

⁴ Ellenkező esetben úgy kell tekinteni, mintha az elismerő nyilatkozatokat visszavonták volna (és azok nem használhatók fel bizonyítékként), és ismét csak „hagyományosan” folytatódik az eljárás.

⁵ A vitarendezésért kapott bírságcsökkentés hozzáadódik az engedékenységi jutalom összegéhez.

Az európai közösségi és uniós jog magyarázata – immár magyarul is

Az Európai Unió alapító szerződéseinek magyarázata (szerkesztette: Osztoivits András), Complex, Budapest, 2008.

Bevallom: nyugati egyetemeken könyvtáraiban böngészve mindig kicsit irigykedéssel töltöttem el azok a vas-kos kommentárok, melyek cikkről cikkre elemezték az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződést. Most azonban már nincs szégyenkez-nivalónk nekünk sem: magyar szerzők tollából magyarul – összesen mintegy kétezeröttszáz oldalon – olvashatunk az EK-szerződés, valamint az EU-szerződés rejtelmeiről!

Magyarország immár több mint négy éve tagja az Európai Uniónak (EU) – csatlakozásunk történelmi és politikai jelentőségén túlmenően jogrendünkben is alapvető változásokat hozott. Az EU-ba való felvételünkkel ugyanis az *acquis communautaire*, azaz a teljes közösségi joganyag a magyar jog részévé vált.

E kommentár az elsődleges jogról nyújt részletes elemzést úgy, hogy közben a közösségi jog egyéb forrásait (másodlagos jogforrások, alapelvek, joggyakorlat, stb.) is kimerítő vizsgálat tárgyává teszi. A mű két kötetet foglal magában: egyrészt az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződést, másrészt pedig az Európai Unióról szóló szerződést elemzi cikkről cikkre. A kommentár szerzői – összesen huszonhatan – a maguk területén elismert szakértők, akik a hazai közigazgatásban (pl.: Külügyminisztérium, Igazságügyi Minisztérium), az uniós intézményeknél (pl.: Európai Bíróság, Európai Bizottság), a magánszektorban (pl.: nemzetközi érdekeltsgű ügyvédi iroda) vagy a tudományos életben tevékenykednek. A kötet szerkesztője Osztoivits András bírósági, a közösségi jog elismert szaktekinthelye, aki doktori disszertációját a hazai jogalkalmazás szempontjából kiemelkedő jelentőségű területéről, az Európai Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárásról (EKSz 234. cikk) írta. A lektori teendőket Fazekas Judit professzor asszony, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szakállamtitkára végezte.

A közösségi jognak a magyar jogba való „integrációja” a magyar polgárok és vállalkozások számára egyrészt azt a kötelezettséget rója, hogy megismerjék ezt a joganyagot, másrészt ugyanakkor lehetőségeket is magában rejt, hiszen a hazai hatóságok és bíróságok előtt a közösségi jog is hivatkozási alapul szolgálhat. Így például a Gazdasági Versenyhivatal által folytatott versenyfelügyeleti eljárásban bátran idézhető az Európai Bíróság esetjoga. Ugyanígy, ha a magyar jogalkotó egy irányelvet nem megfelelően ültetett át a hazai jogrendbe, akkor a hazai bíróság előtt folyó perben akár az is indítványozható, hogy a bíróságnak a hazai jogszabályt félre téve – *s iily' módon* a közösségi irányelvet alapul véve – hozzon döntést.

Éppen ezek azok a példák, amelyek rávilágítanak egy ilyen kommentár szükségességére. Az írott közösségi jogot ugyanis valójában az Európai Bíróság (EB) jogfejlesztése formálta, s tette élővé. Maradjunk az említett példánál: a GVH által is alkalmazott EKSz. 81. és 82. cikkek viszonylag szűkszavúak, előbbi a vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodások tilalmát, utóbbi pedig az erőfölénnyel való visszaélés jogellenességét mondja ki. Az EB sok száz ítéletében kristályosította ki az EKSz. e néhány rendelkezésének értelmét. E kommentár áttekintést nyújt e jogértelmezésről, felvillantva a jogalkalmazó döntéseinek leglényesebb elemeit.

A másik példa is a fent említettekre világít rá. Az EKSz. az irányelvről mint jogi instrumentumról mindössze annyit tartalmaz, hogy az „irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.” Az, hogy egy egyszerű polgár a saját nemzeti bírósága előtt akár kártérítési követeléssel is felléphet, ha őt amiatt érte sérelem, mert az adott tagállam például nem megfelelően ültette át az irányelvet, az Európai Bíróság Francovich-ítéletének köszönhető.

A közösségi versenyszabályok (EKSz 81. és 82. cikk) az egyik legfontosabb pillérét képezik a közösségi piacok integrá-

ciójának. Fontosságukat növeli annak ténye is, hogy ezeket a rendelkezéseket a tagállami versenyhatóságok és a nemzeti bíróságok is alkalmazzák. Éppen ezért nem véletlen, hogy a kommentár terjedelmileg egyik legjelentősebb részét képezi e két cikk értelmezése. A szerző először áttekintést ad a közösségi versenyszabályok mögöttes racionalitásáról, majd kitér a közösségi eljárásjogi reform alapját jelentő 1/2003/EK tanácsi rendeletre.

A következő szerkezeti egységekben alapos ismereteket gyűjthetünk arról, hogy hogyan is kell értelmezni a közösségi jogban a vállalkozás, a releváns piac vagy éppen a tagállami kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmait, valamint részletesen olvashatunk az egyes jogsértések (pl.: árkartell, piacfelosztás) európai bírósági értelmezéséről. A 82. cikket tárgyaló részben a szerző néhány helyen párhuzamot von a közösségi jogértelmezés és a GVH-joggyakorlata (pl.: Vj-174/2005 – Magyar Posta; Vj-22/2005 – MÁV) között – mely érthető is annak fényében, hogy a GVH szintén alkalmazza a közösségi versenyjogot – azonban kár, hogy ezt nem teszi következetesen minden egyes jogsértéstípus elemzésénél.

A közelmúltban megjelent mű szerzői nem láthatták előre a lisszaboni reformszerződés elbukását, így erről is olvashatunk egy (rövidebb) áttekintést. Remélve azonban, hogy a reformszerződésben foglaltak nem válnak jogtörténetté, hanem inspirálólag hathatnak a jelenlegi szerződések megújítására, azt kell gondolnunk, hogy az erről való ismeretek is hasznosak lehetnek.

Nem lebecsülve az eddig az európai közösségi és uniós jogról megjelent magyar műveket, e kommentár előnye, hogy ki térnek – áttekinthető struktúrában – a szerződések minden egyes részletére. Éppen ezért jelent kitérő eszközt arra, hogy akár a tudománnyal, akár a praxissal foglalkozó jogász – vagy jogkereső polgár – gyors, ugyanakkor alapos választ kapjon egy felmerülő jogi kérdésre.

Biztosítási reklámok az 50-es és a 60-as években

A reklámok alkalmazására az 1950-es években is sor került, s a reklámozók ebben az időszakban is figyelemmel voltak az egyes reklámeszközök sajátosságaira. Az alábbiakban az 1956 utáni időszak biztosítási tárgyú reklámjaival foglalkozó írásokból válogatunk.

A biztosítás területén mindig is nyilvánvaló volt, hogy nagy a jelentősége a fogyasztók tájékoztatásának, a reklámnak, amely „igyekszik a tömegek gazdasági ténykedését az általa kívánt cél felé irányítani, az emberi gazdaság alapvető tényezőit, a szükségleteket befolyásolni.”¹

„A reklám tudomány lett, sőt művészet, melynek megvannak a maga tudósai, művészei”, állapította meg Glass Loránd, azt is hangsúlyozva, hogy „a biztosítás szükségességére, fontosságára fel kell hívni a figyelmet és ez a feladat a propagandára hárul,” kiemelve, „a propaganda megteremt az üzleti lehetőséget, melyet szerzői gárdánknak kell üzletté, biztosítássá átváltani.”²

A reklámok nyújtotta lehetőségekkel az Állami Biztosító is élt. „A kapitalista reklám tapasztalatait, eredményeit mi is felhasználjuk, de elutasítjuk, ha az a fogyasztók becsapásának eszköze, és elutasítjuk a túlzott, irreális reklámot is.”³

Groó István megállapítása szerint „a gazdasági propaganda szakembereinek régi tapasztalati elve az, hogy valamely cikk vagy szolgáltatás terjesztésénél a személyes meggyőzési munkának és a hirdetésnek megfelelő egyensúlyban kell állnia egymással. A személyes munkát meg kell előznie, és folyamatosan támogatnia kell a hirdetésnek, úgy, hogy ne a jövődől felkereső megbízottat terheljen minden ismertetés. Az utóbbi feladata ugyanis sokkal könnyebbé válik, ha a cikk vagy a szolgáltatás iránti igényt a hirdetés már felkeltette és csupán az igény realizálása – a döntő kielégítési elhatározás megérlelése – vár a kiküldött megbízottra.”⁴

Fotó: MTT

Az Állami Biztosító rendszeresen jelen volt a rádióban is: 1958-ban „a rádió reklámadása kétszer hetenként sugározza változatos, mindig más biztosítási fajtát propagáló hirdetéseinket. Sok helyszíni riportunk ment az 'Esti Krónika' című adásban.”⁵

Hagyományosan alkalmazott reklámeszköznek tekinthető a plakát, mint azon időben az egyik legértékesebb hirdetési mód. „A közterületen elhelyezett plakátnál gondolni kell arra, hogy annak csaknem egy pillanat alatt kell hatnia. Az utcán járó-kelő ember figyelmét számtalan zaj és esemény köti le. A jó plakátnak ezekkel a behatásokkal számolnia kell, azokat le kell győznie.”⁶

A plakát sajátos változatának tekinthető a falfestés is. „A jó falfestés az összevágó

színek, a modern, megfelelő nagyságú, jól olvasható betűk, a tömör, kifejező szöveg és az egészhez szervesen kapcsolódó grafika együtt. A város egyik jól megválasztott forgalmas pontján pedig a falfestés egyike a legjobb propagandáknak.”⁷

Az utak mellett elhelyezett plakátok esetén megfogalmazásra figyelembevételre került, hogy „a gépkocsi gyorsan halad, csak pillantásnyi idő jut az olvasásra. Ez pedig, mint alapfeltétel, előírja a rövid, tömör szöveget. A táblának azonban már messziről fel kell keltenie a figyelmet, hogy mire a kocsi odaér, az egy-két másodperc is elég legyen a szemnek.”⁸

Ismert és alkalmazott volt a járműveken elhelyezett reklám is. „Rövid, de kifejező szöveg, lehetőleg kevés színből álló, az il-

¹ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. május p. 13.

² Glass Loránd, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1958. január pp. 23–24.

³ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. május p. 14.

⁴ Groó István, *A biztosítási szerzők bemutatása*, Biztosítási Tájékoztató, 1958. november p. 21.

⁵ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. május p. 18.

⁶ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. május p. 18.

⁷ Ábel Loránd, *A falfestéses propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1961. március p. 12.

⁸ Ábel Loránd, *Az országúti hirdetőtábla*, Biztosítási Tájékoztató, 1961. május p. 15.

lető biztosítási fajtával összefüggő kép”, ajánlja Erős Rezső.⁹

A biztosító reklámfilmjei nemcsak a mozikban kerültek vetítésre, hanem az iskolákban, üzemekben is.¹⁰ „A film nem tartozik az olcsó reklámeszközök közé, de a ráfordított pénzösszeg bőven megtérül. Könnyen férközik és marad az emberek tudatában. Propagandaértékét növeli, hogy eljuthat az ország minden részébe...”¹¹

A reklám sajátos eszköze volt a propagandaautó igénybevétele. A Biztosítási Tájékoztató 1957. novemberi számában az Állami Biztosító Borsod Megyei Igazgatóságának szervezési és propaganda-előadói ismertették, több helyen, így például a szerencsi járásban lehetőség volt arra, hogy az Országos Tűzrendészeti Parancsnokság hangosító és lemezjátszó berendezéssel, magnetofonnal és filmvetítővel ellátott gépkocsija a tűzkármegelőzési propaganda mellett útjain a tűzbiztosítást is ismertesse, illetve biztosítási tárgyú röplapokat osztogassanak az érdeklődőknek. Ez az eszköz hatékonynak bizonyult, hiszen mint ismertetésre került, „a szerencsi járásban levő Megyaszó községben eddig nem sikerült biztosítást kötni. Ottjártunk után a fiók adminisztrátornője 3 órai munkával 10 aláírt ajánlatot vitt haza.” A szerzők értékelése szerint „a propagandának ez az új módja a gyakorlatban bevált és máris eredményesnek mondható.”¹²

Az Állami Biztosító célja az volt, hogy elérje a gyermekeket, például Pataki Ferenc fejszámolóművész révén jutott el az iskolákba, táborokba. Pataki feltette a kérdést, „tudjátok, ki küldött engem hozzátok? Egyszerre válaszolták, az Állami Biztosító. Ma már az iskolások szemében szinte elválaszthatatlan fogalom Pataki és az Állami Biztosító.”¹³

Szintén egy különös eszköz volt az Állami Biztosító jelcímtábla, amelyet a biztosítással rendelkező házakon helyeztek el, s amelynek sajátos hatásai is lehettek. „A bosszút állni akaró haragos meglátva a házon a biztosító tábláját, letesz a gyűjtőtárgyi szándékáról, mondván, ha felgyűjtja a szomszéd nádas házát, a biztosító pénzé-

ből új, cserepest fog építeni.” A jelcímtábla ugyanakkor új biztosítások megkötését is eredményezhette, mivel volt, hogy akorábban a biztosító próbálkozásait elhárító gazda azért kötötte meg a tűzbiztosítást, „mert a faluban sok házon látom az Állami Biztosító tábláját, és úgy gondolom, ami másoknak jó, nekem is hasznos lehet.”¹⁴

A fogyasztók elérésének természetesen más útjai is voltak, így például a dolgozók munkahelyeken való felkeresése. Ez az Állami Biztosító esetében különösen nagy jelentőséggel bírt 1957-ben, hiszen – amint azt a Róbert Károly körüti fiók körzetfelügyelője írásában megállapította – „az októberi ellenforradalom okozta károk megtérítése igen nagy jelentőségű a magyar biztosítás történetében. Az események előtt a dolgozók egy része a múlt tapasztalatai és a két háborút követő elégtelenedés következtében még mindig bizalmatlan volt a biztosítás intézményével szemben. Az Állami Biztosító gyorsan és pontosan téríti meg a károkat, mégis ennek hatása sokszor csak a károsult közvetlen környezetében jelentkezett, a munkahelyen vagy a házában, ahol lakott. Most, az októberi károk kifizetése után a helyzet lényegesen megváltozott.” A szerző ismertette, „az üzemi akvizíció során mindig viszem magammal az ÁB kiadványát a kárkifizésekről és megmutatom, hogy íme, az Állami Biztosító nem volt köteles ezeket a károkat kifizetni és mégis kifizette.” A dolgozók tájékoztatása során figyelemmel kell lenni azok életkorára, az üzem jellegére is, az eladandó biztosítás sajátosságaira. „A balesetbiztosítás az egyetlen, ahol elsősorban a jól bevált, kristályosodott lemezszerű szöveget kell

a dolgozónak előadni, amelyben sem többnek, sem kevesebbnek nem szabad lenni, mint a lényegnek. A rövidegre azért is kell nagyon vigyázni, mert hiába nyerem meg a dolgozókat, hogy ha az üzembe a legközelebbi alkalommal nem engednek be, mondván, hogy a dolgozókat feltartom.”¹⁵

A biztosító figyelemmel kísérte az egyes reklámeszközök hatékonyságát is. A körzetfelügyelők tapasztalata szerint „a színes és képekkel illusztrált röplapok, plakátok nagyobb érdeklődést keltenek, mint a szöveges röplapok, illetve plakátok, valamint a helyi vonatkozású vagy a helyi sajátosságokat tartalmazó propagandanyomtatványok eredményesebbek, mint az országos vonatkozásúak. Kedvező tapasztalataink vannak a színes játékfilmek vetítésével kapcsolatban is. Hatást értünk el a diapozitívokkal is.”¹⁶

A fentiekől eltérően ugyanakkor másban volt fellelhető a biztosítás sikerének kulcsa: „Nem adhatunk jobb tanácsot irányító munkakörben levő dolgozóinknak, de minden egyes munkatársunknak is, mint hogy behatóan tanulmányozzák az MSZMP Központi Bizottságának irányelveit a párt VII. kongresszusán és a második ötéves terv gazdasági feladatainak előkészítéséről szóló irányelveket. Ezek a tézisek hosszú időre megszabják feladatainkat, és ha ezeket követjük, sikerrel végezhjük munkánkat az összes dolgozók, az egész magyar nép érdekében.”¹⁷

ZAVODNYIK JÓZSEF

⁹ Bauer Pál, *Szerzési munkám az üzemben*, Biztosítási Tájékoztató 1957. július–augusztus pp. 43–44.

¹⁰ Mészáros Antal, *A propagandamunka decentralizálásának első tapasztalatai*, Biztosítási Tájékoztató 1960. július p. 9.

¹¹ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda kérdései*, Biztosítási Tájékoztató, 1959. november p. 9.

⁹ Erős Rezső, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. május p. 19.

¹⁰ Lásd Glass Loránd, *A biztosítási propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1958. január p. 23.

¹¹ Ábel Loránd, *A film a propaganda szolgálatában*, Biztosítási Tájékoztató, 1961. február p. 23.

¹² Kecskés László – Bacsó Béla, *Propaganda autóval Borsod megyében*, Biztosítási Tájékoztató, 1957. november p. 37.

¹³ Ábel Loránd, *Valóban élő propaganda*, Biztosítási Tájékoztató, 1960. augusztus p. 23. Lásd még Glass Loránd, *Barátkozunk a számokkal*, Biztosítási Tájékoztató, 1958. július p. 21.

¹⁴ Polgár Lajos, *Fontos propagandaeszköz a jelcímtábla*, Biztosítási Tájékoztató, 1959. augusztus p. 21.

Káresemények 1958-ból

Lakodalmon volt Radi János daruvezető, a Csepel Vas- és Fémművek dolgozója. A sötét udvarban 4 ismeretlen ember megtámadta és leütötte. A támadók alsó álkapocscsontját eltörték. 8 százalékos rokkantság alapján 800 Ft-ot fizettünk ki részére.

Éjjel munkából ment haza Belits Géza, mikor a Margit hídon olyan közel robogott el mellette egy autó, hogy ijedtében félreugrott, de elbotlott és a földre esett. Az esésnél jobb hüvelykujját törte. 8 százalékos rokkantság alapján 800 Ft-ot kapott.

Kóbor kutyák és macskák összefogása közben az állatok Paál Endre, az Állat-egészségügyi Intézet dolgozójának kezét úgy összeharapták, hogy 5 százalékos rokkantság alapján 500 Ft kártérítést utaltunk ki.

Előzetes statisztikai adatok a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

A 2007-ről áthúzódott és 2008-ban kezdődött bejelentésekről, panaszokról
és a versenyfelügyeleti eljárásokról

Az összeállítás időpontja: 2008. szeptember 3.

I. Bejelentések és panaszok

Megnevezés	Száma
2007-ről áthúzódott	236
2008-ban érkezett	1400
Együtt	1636
Ebből: jogerősen elutasított	1128
Versenyfelügyeleti eljárás indult	32
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	476

Elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Fővárosi Bíróság	0	15
Összesen	0	15

II. Versenyfelügyeleti eljárások

Megnevezés	Száma
2007-ről vagy korábbi évekről áthúzódott	111
2008-ban indult	112
Együtt	223
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	112
Folyamatban lévő	111

Az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	115
Erőfölény	51
Kartellmegállapodás	25
Fúziókontroll	32
Összesen	223

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntések megoszlása

Megnevezés	Törvény- sértés	Bírság 1000 Ft-ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	43	643 735	13				13	69
Erőfölény	0	0	10				3	13
Kartellmegállapodás	1	0	4				1	6
Fúziókontroll	1*	18 000	0	20	0	2	2	24
Összesen	44	661 735	27	20	0	2	19	112

*Az ügyben hozott további határozat, az összesenben nem szerepel.

IV. Versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott legnagyobb bírságok (2008. január 1.–augusztus 31.)

Vj szám	Ügynév	Összeg	Ügytípus
209/2007	Crystal Institute Kft. – Flavin-7 ital	120 534 600	fogyasztók megtévesztése
120/2007	Tesco – árfeltüntetés	100 000 000	fogyasztók megtévesztése
121/2007	CIB Bank Zrt. – kedvezményes lakáshitel	90 000 000	fogyasztók megtévesztése
129/2007	Raiffeisen Bank Zrt. – rugalmas lakáshitel	80 000 000	fogyasztók megtévesztése
153/2007	Digitania Zrt. – társkeresés	63 990 000	fogyasztók megtévesztése
156/2007	StemXcell Kft. – Crystal Institute Kft. – étrendkiegészítők	50 500 000	fogyasztók megtévesztése
173/2007	Auchan - akciós termékek	30 000 000	fogyasztók megtévesztése
47/2008	FHB Életjáradék Zrt. – FHB időskori program	19 000 000	fogyasztók megtévesztése